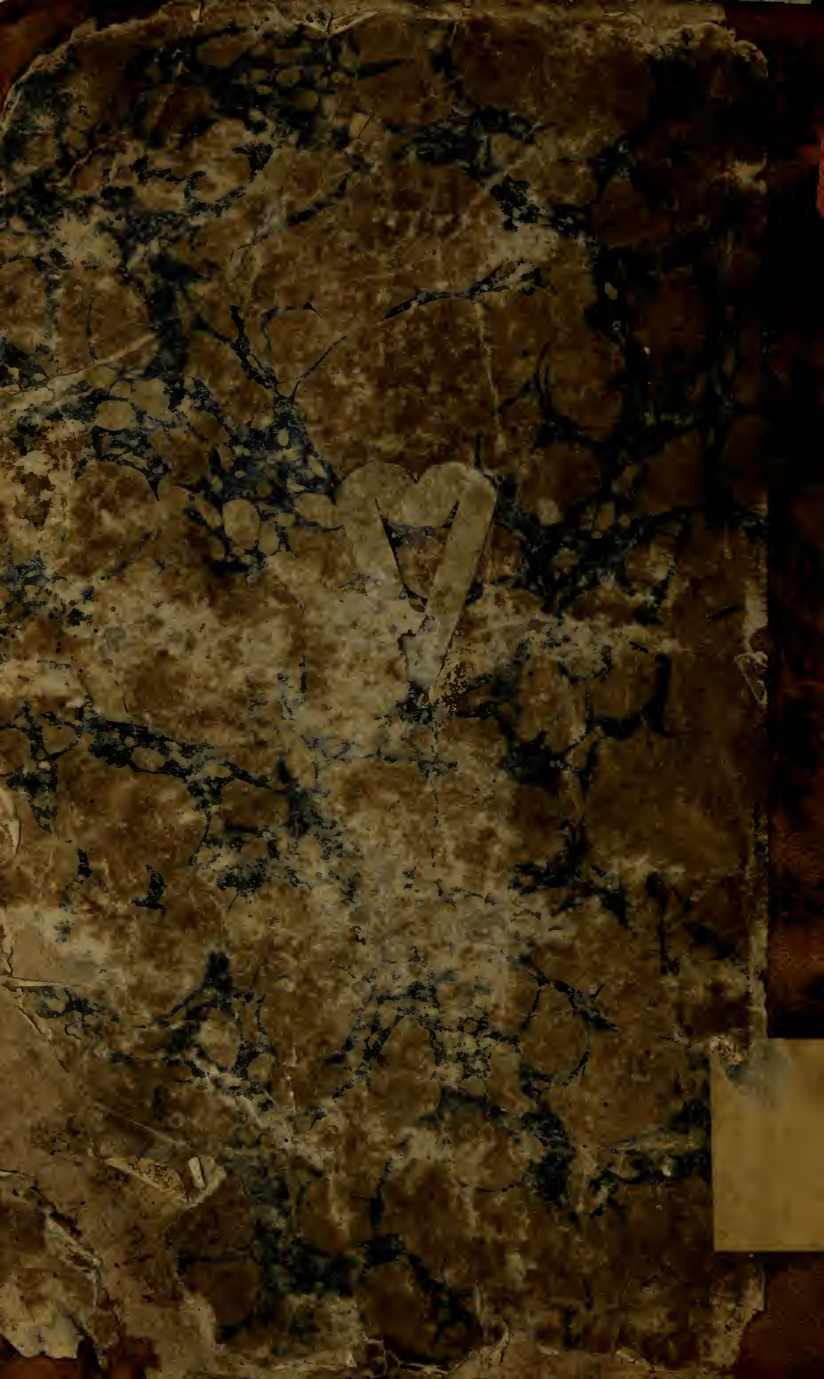

בחור שמעון בן מ"ה

הבחור שמעון בן יש[illegible]

הבחור שמעון בן

יידיש דייטשעס

לעזע בוך

ענטהאלטענד דאס אלפאבעט, בוכשטאבירען, לעזע-איבונגען מאראלישע ערצעהלונגען, פאבעלן, לידער אונד געזאנגע, בריפע פערשידענען אינהאלטס, או׳ ד׳ גל׳, נעבסט איינער קורצען אנ-ווייזונג אים רעכנען דער ערשטען 4 שפעציען, ווי אויך איינע אדדיער (דאס איינס אונד איינס) אונד מולטיפליקאציאנס-טאבעללע (דאס איין מאל איינס).

בעארבייטעט

פאן יעקב מושקאט

ווארשויא

JÜDISCH-DEUTSCHES LESEBUCH

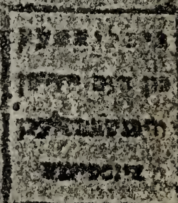
Nebst einer kurzen Anweisung im Rechnen.

czyli Żydowsko-niemiecka Książka do czytania i krótka nauka rachunku, przez JAKÓBA MUSZKAT.

Nakładem T. Bortenstein

w WARSZAWIE 1853.

w Drukarni N. Schriftgisser.

Nr. 72.

Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury po wydrukowaniu prawém przepisanéj liczby exemplarzy.

Warszawa dnia 20 Marca (1 Kwietnia) 1853.

Cenzor CH. CZERSKIER

Wielmożnemu

MATHIASOWI ROSEN

BANKIEROWI,

Poczesnemu Obywatelowi,

Opiekunowi Głównemu

PREZYDUJĄCEMU

w Radzie Szczegółowej Opiekuńczej Domu Przytułku Sierot i ubogich Starozakonnych,

CZŁONKOWI WARSZAWSKIEGO TOWARZYSTWA DOBROCZYNNOŚCI,

Prezesowi Dozoru Szkół Elementarnych Wyznania Mojżeszowego

W WARSZAWIE,

znanemu z gorliwości o oświatę Swoich Spółwyznawców tutéjszych,

z głębokiem uszanowaniem pracę Swoję poświęca

Jakób Muszkat

אינהאלט-פֿערצייכניס.

זייטע
פֿאָן דען בוכשטאבען . . . 3
„ „ זעלבסטלויטער (תנועות)
אונד רעססען רעגעלן . . . 3
פֿאָם בוכשטאבירען · פֿאָן 3 ביז 7
פֿאָן דען לעזע-איבונגען . . 7

מאָראלישע ערצעהלונגען. Nr.
דיא פֿערזוכונג 1
דיא איבלע געוואָהנהייט . . 2
דער טאגעדיב 3
דער קליינע פֿערשווענדער . . 4
דער ליגנער 5
ווער ניכט האָרען וויל,
מוס פֿיהלען 6
דער פֿריינד אין דער נאָטה . 7
דער צאנקזיכטיגע 8
דיא מוטהוויללינען קינדער . 9
דער אונצופֿרידענע . . . 10
דער באהמהאָרציגע . . . 11
דיא גוטע טאָכטער . . . 12
דאס נייגיריגע מאֶרכען . . 13
דאס וויסבעגיריגע מאֶרכען . 14
מענשענפֿריינדליכע געזיננונגען . 15
דיא וואהרזאגערין . . . 16
דיא פֿאָלגען דעס פֿלייסעס אונד
דער פֿוילהייט 17
נאָשערייא 18
דיא קלאָמשערין 19
נים דיא נאדעלן ניכט אין דען מונד 20
פֿראגען איינעס שולקינדעס אן
זיינען לעהרער 21
דיא איבערוואונדענע פֿערזוכונג 22
שפריכוואָרטער 23

פֿאבעלן.
דיא פֿליגע 1
דער ראבע אונד דער הויזהאהן 2
דער בלינדע אונד דער לאהמע 3
דער טאנצבאֶר 4

Nr.
דער גייצהאלז 5
דער ריזע גאָליאַטה . . . 6
אָרדנונג 7
דיא גוטע נאכט 8
דער אויפֿשוב 9

לידער אונד געזאֶנגע.
מאָרגענליד 1
סאָרגענליד 2
סאָרגען-געזאנג 3
נאך געענדיגטער ארבייט . . 4
בייא דעם אנפֿאנגע דעס
אונטערריכטס 5
נאך דעם אונטערריכטע . . 6
אם שלוס דער לעהרשטונדען · 7

בריפֿע.
איין פֿריינד מעלדעט דעם
אנדערן דאס פֿעהלשלאגען זיינער
האָפֿנונג 1
ביטטע אום ריקצאהלונג איינעס
דארלעהענס 2
מאהנבריף אן איינען באָזען שולד-
נער, דער אויף מעהרערע, אן
איהם ערלאססענע בריפֿע ניכט
געאנטוואָרטעט האט . . . 3
אין דערזעלבען אנגעלעגענהייט
אן איינען גוטען בעקאננטען . 4
איין ברודער שרייבט דעם אנדערן,
איהם נאכריכט פֿאָן זיינעם בע-
פֿינדען צו געבען 5
ענטשולדיגונגס-שרייבען וועגען
לאנגען שטיללשווייגענס . . 6
איינלאדונג צו איינעם בעזוכע אויף
דעם לאנדע 7
דעסגלייכען 8
איין פֿריינד אן איינע פֿריינדין . 9
איין זאָהן צייגט דען טאָד זיינעס
פֿאטערס אן 10

גליקוואונש-שרייבען.

אן דעם געבורטסטאגע איינעס Nr.
פאטערס 11
אנטוואָרט דעם פאטערס . . 12
איין זאָהן ווינשט יינער מוטטער
גליק צום נייען יאהרע . . 13
אן איינען פריינד וועגען יינער
גליקליכען אנקונפט אין B. . 4
גליקוואונש-שרייבען איינעס זאָה-
נעס אן זיינע עלטערן צום נייען
יאהרע 15
אנטוואָרט 16
אן איינען פריינד צו זיינער גע-
נעזונג פאָן איינער שווערען קראנק-
הייט 17
דאנק פיר איין געבורטסטאג-
געשאַנק 18
דאנקשרייבען איינעס זאָהנעס פיר
דיא זיינעם פאטער געלייסטעטען
דינסטע 19
דאנקזאגונגס שרייבען איינעס
שילערס אן זיינען לעהרער . 20
טראָסטשרייבען בייא דעם פער-
לוסטע איינער מוטטער . . 21
איין זאָהן שרייבט אן זיינע מוט-
טער איבער דען טאָד דעם
פאטערס 22
אן איינען פאטער איבער דען
טאָד זיינעס האָפפנונגספאָללען
זאָהנעס 23
איינלאדונג צו איינעם בעזוכע
אויף דעם לאנדע . . . 24
איינעם פעררייזענדען פריינדע
ווירד איין אויפטראג געגעבען . 25
איין פאטער אן זיינען איין דער
פרעמדע בעפינדליכען זאָהן, דער
זיך דעם ווינגליכען לעבען ערגע-
בען האטטע 26
איין פאטער אן זיינען פעראירדטען
זאָהן 27
איין פריינד ערמאינערט דען אנ-
דערן אן איהר עהעמאליגעס Nr.
בייזאממען זיין . . . 28

רעכענאונטערריכט. זייטע

קענננטניס דער ציפפערן . . 62
לעזען אונד שרייבען דער צאהלען
אין ציפפערן 62
דיא בעדייטונג דער ראָמישען
ציפפערן 66
צוזאממען צעהלען (אדדירען)
גאנצער צאהלען . . . 66
אדדיר-טאבעללע . . . 67
דאס אדדירען 68
אבציהען (סובטראהירען) . 68
פערפילפאכען 70
טהיילען 71
צייטען 73
דיא שרייבצייכען . . . 74
רוססישעס מאאס אונד געוויכט 74
געלד 74
דאס איין מאל איינס . . 76
דרוקפעהלער 77

דיא מיט אונטען שטעהענדער אונטערשריפט ניכט פערזעהענען עקסעמפלארע ווערדען געריכטליך נאכגעזוכט ווערדען.

Das Jüdisch-deutsche Alphabet.

m l ch ch i t ch s w h d g b a

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ

t sch r k z z f f p e s n n m

ם נ ן ס ע פּ פֿ ף צ ץ ק ר ש ת

ם נ ן ס ע פּ פֿ ף צ ץ ק ר ש ת

ם נ ן ס ע פּ פֿ ף צ ץ ק ר ש ת

Die Selbstlauter.

ah au o eu ai ei ü i äö e u a

א, ו או, ע, אֶ, י אי, יי אי, יי איי, ײ איי, אָ, וי אוי, אה

öh äh oh ih eh uh

אוה , עה , איה , אָה , אֶה , אֶה .

ANMERKUNG 1. Es finden sich im Alphabet 5 Buchstaben nämlich ך , ם , ן , ף , ץ , welche Schlussbuchstaben genannt werden, weil diese nur am Ende des Wortes gebraucht werden können.

ANMERKUNG 2. Wenn sich ein Wort mit einem der folgenden Selbstlauter וי, יי, ו, י , anfängt, so wird ein א voran gezetzt, z. B. איך ich, איין ein, אונד und, אויף auf; auch wird nach וו wenn ein (u ו) kommen soll, das א beigebrach, als וואורדע wurde, וואורצעל Wurzel. Wenn sich aber ein Wort auf einen der obengedachten Selbstlauter endigt, so wird das א hinter denselben gesetzt, als ניא nie, נייא neu, נוא nu, שויא schau, u. d. gl.

ANMERKUNG 3. Das ז wird alsdann gebraucht wenn man es im Lesen als polnisches z spricht, z. B. זיין sein, אונזער unser, u. d. gl.

Das Buchstabiren

an an am ach em em el et eg ob ib eb ab

אב , עב, איב, אָב, עג , עט, על, עמ , עם , אך, אם , אנ , אן

beh be bu ba auch aug ohr in in im im ich

איך, אימ, אים, אינ, אין, אָהר, אויג, אויך, בא, בו, בע, בעה,

du da go gei gi geh ge ga bau bo bei bi

בִי, בִיי, באָ, בוי, גא, גע, געה, גי, גיי, גאָ, דא, דו,

wu wa hau ho hei hi he hu ha dau du

דוא, דוי, הא, הו, הע, הי, היי, האָ, הוי, ווא, וואו,

si seh se su sa woh wo wie wi weh we

ווע, וועה, ווי, וויא, וואָ, וואָה, זא, זו, זע, זעה, זי,

to tei ti teh te tu ta sau so sei sei sie

זיא, זיי, זייא, זאָ, זוי, טא, טו, טע, טעה, טי, טיי, טאָ,

che cha jau jo jün je ju ja tau

טוי, יא, יו, יע, יינ, יאָ, יוי, כא, כע,

loh lo lei lau leh le li la cho chi

כי, כאָ, לא, לי, לע, לעה, לוי, לִיי, לאָ, לאָה,

mau mo mai mei müh mü meh me mu ma

מא, מו, מע, מעה, מי, מיה, מיי, מייא, מאָ, מוי,

pa se su sa nau no nei nie neh ne nu na

נא, נו, נע, נעה, ני, ניי, נאָ, נוי, סא, סו, סע, פא,

füh pei fei fi pi feh fe pe fuh fu pu fa

פֿא, פו, פֿו, פֿוה, פע, פֿע, פֿעה, פי, פֿי, פֿיי, פיי, פֿיה,

ke kuh ku ka zau zei zih zi zeh ze zu za

צא, צו, צע, צעה, צי, ציה, ציי, צוי, קא, קו, קוה, קע,

rüh ri reh re rub ru ra kau kei ki keh

קעה, קי, קיי, קוי, רא, רו, רוה, רע, רעה, רי, ריה,

schi sche schuh schu schah scha rau ro rei

ריי, ראָ, רוי, שא, שאה, שו, שוה, שע, שי,

schau schoh scho schei

שיי, שאָ, שאָה, שוי.

Lese-Uebungen.

-El ten-gu ne-dei ders-son-be sten-Nöch nen-dei be-Lie

לי-בע דיי-נען נאָכ-סטען בע-זאָנ-דערס דיי-נע גו-טען על·

. rer-Leh und tern

טערן אונד לעה-רער.

דאס יידיש דייטשע אלפֿא־בעט (אלף בית)

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ק ל מ נ ן ס ע פ פֿ צ ץ ק ר ש ת

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ד ל מ מ נ ן ס ע פ פֿ צ ץ ק ר ט ת

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ

ם נ ן ס ע פ פֿ ף צ ץ ק ר ש ת

דיא זעלבסטלויטער (תנועות)

א, ו, או, ע, י, אי, יי, איי, אָ, וי, אוי, אה, אוה, עה, איה, אָה, אָ

å ö oh ih eh uh ah au o ei i e u a

אנמערקונג 1. עס פֿינדען זיך אים אלפֿא־בעט 5 בוכשטאבען (אותיות) נעמליך: ק, פ, ן, ץ, ף. וועלכע שלוס בוכשטאבען גענאננט ווערדען, וועיל דיזע נור אם ענדע דעם ווארטעס גע־ברויכט ווערדען קאננען. — אנמערקונג 2. וועננ זיך איין ווארט מיט איינעם דער פֿאלגענדען זעלבסטלויטער (י) (יי) (ו) (וי) אנפֿאנגט, זא ווירד איין (א) פֿאראן געזעטצט. צ״ב: איק, איין, אונד, אויך; אויך ווירד נאך (וו) וועננ איין (ו) קאמ. מען זאלל דאס (א) ביי געבראכט, אלס: ווארדע, וואורצעל; וועננ זיך אבער איין ווארט אויף איינע דער אָבען געדאכטען זעלבסטלויטער ענדיגט, זא ווירד דאס (א) הינטער דענזעלבען געזעטצט אלס: ניא, נייא, נוא, שויא, או. ז. וו.

דאס בוכשטאבירען.

אב, עב, איב, אָב, עג, עט, על, עפ, עצ, עס, עפ, עפֿ, עז, ען, ער, אל, אפ, אמ, אק, אנ,

אן, אס, אפ, אפֿ, אג, אר, אי, איה, איז, איק, איפ, אימ, אינ, אין, איס, איפ, איר, איה,

אוה, אל, אוס, אָפ, אָג, אָר, אויג, אויק, אויס, אויפֿ, אויז, בא, בו, בע, בעה, בי, ביי,

בָא, בוי, גא, גע, געה, גי, גיי, גָא, דא, דו, דע, די, דיי, דָא, דוי, הא, הו, הע, הי,

היי, הא, הוי, וא, ווא, וע, ועה, וי, ויא, ויי, וָא, ואה, זא, זו, זע, זעה, זי,

זיא, זיי, זייא, זָא, זוי, טא, טו, טע, טעה, טי, טיי, טָא, טוי, יא, יו, יע, יי, יָא, יוי,

כא, כע, כי, כָא, לא, לי, לע, לעה, לוי, ליי, לָא, לאה, לוי, מא, מו, מע, מעה, מי,

איה, איי, אייאו, אאָ, אאָה, אוי, נאו, נו, נע, נעה, ני, ניאו, ניי, נייאו, נאָ, ניי, סאו, סו, סע, סי, סיי,
סאָ, סוי, פאו, פֿאו, פֿאוה, פו, פֿו, פֿוה, פע, פֿע, פֿעה, פֿי, פֿיי, פֿיה, פיי,
פֿיי, פאו, פֿאו, פאָ, פֿאָ, פוי, פוי, צו, צ, צע, צעה, צ, צה, ציי, צוי, קאו, קוה,
קו, קוה, קע, קעה, קי, קיי, קוי, ראו, רו, רוה, רע, רעה, רי, ריה, ריי, ראו, ראה,
ראָ, ראָה, רוי, שאו, שאוה, שו, שוה, שע, שעה, שי, שיי, שאו, שאָ, שאָה, שוי,
באד, באה, באט, באך, באל, באן, באן, באהן, באס, באך, באר, באאר,
גאט, גאל, גאלל, גאן, גאן, גאס, גאף, גאר, דאט, דאך, דאמם, דאד, דאך,
דאן, דאס, דאסס, דאר, האט, האל, האלל, האמ, האף, האן, האן, האהן,
האס, האף, האך, האר, האש, וואג, וואה, וואל, וואן, וואן, וואס, וואף, וואף,
וואך, וואר, וואהר, וואש, זאה, זאָ, זאט, זאטט, זאק, זאל, זאף, זאמ, זאן, זאן,
זאס, זאף, זאף, זאטז, זאטץ, זאך, זאר, טאג, טאה, טאל, טאהל, טאן, טאן,
טאס, טאף, טאף, טאץ, טאך, טאר, טאש, יאט, יאן, יאס, יאהר, לאב, לאג,
לאד, לאה, לאז, לאט, לאמ, לאף, לאן, לאן, לאס, לאף, לאף, מאג, מאד, מאט,
מאק, מאן, מאנן, מאס, מאסס, נאה, נאן, נאס, נאף, נאר, נארר, סאן, סאן,
פֿאל, פֿאלל, פֿאן, פֿאן, פאס, פאס, פֿאף, פֿאר, פאך, פאאר, פאאר,
פֿאק, פאף, פֿאף, צאה, צאף, צאן, צאהן, צאף, צאך, צאר, קאה,
קאמ, קאמם, קאן, קאף, קאף, קאן, ראב, ראב, ראטה, ראן, ראס, ראף,
ראף, ראז, ראש, שאב, שאה, שאט, שאק, שאלל, שאמ, שאף, שאפֿה,
שאן, שאף, שאטץ.
בוק, בול, בון, בוס, בוף, בוך, בוז, בוט, בוץ, בור, בוש, גוט, גול,
גוז, גוס, גוס, גוך, גור, הוב, הוט, הוטה, הול, הוז, הון, הוהן, הוס, הוף,
הוך, זואן, דוף, טהוט, טול, טוף, טור, טוש, מוס, מוף, מוך, נול, נון, נון,
נוס, פוד, פוט, פֿוט, פֿול, פול, פֿון, פוטץ, פור, פֿור, פוש, פֿוהר,
פוס, פֿוס, צוג, צוב, צוף, צוג, צור.
קול, קוהל, קוז, קוז, קון, קוף, קוף, קוך, רוה, רוט, רוק, רוז, רוף, רוס,
רוהר, שוב, שוה, שוט, שול, שוס, שוף, שוך, שוטץ, שוך, שור.

בעטט, בעט, בעך, בעל, בענ, בען, בעס, בעק, בער, בעער, געב, געה, געט, געהט, געל, גענ, גען, געץ, געק, גער, דעמ, דעס, רענ, דען, רענן, דעס, דעק, דער, העט, העל, העלל, העמ, הענ, הען, העס, העפֿ, הער, הערר, העעך, ווּעב, וועג, וועה, וועט, וועל, וועס, ווענ, וועץ, וועננ, וועס, וועד, העה, זעט, זעכ, זעל, זעמ, זעס, זענ, זען, זעס, זעפ, זעפֿ, זעהר, טער, טהע, טהעע, טעל, טענ, טען, טעפ כּען, לעב, לעג, לעה, לעמ, לעס, לענ, לען, לעס, לעפ, לעפֿ, מעטה, מעל, מעהל, מענ, מען, מער, מעער, מעהר, נעה, נעטט, נעל, נעמ, נענ, נעס, נעפ, נעפֿ, נעק, נער, סעפ, סער, צעך, צעל, צער, קעך, קעל, קעמ, קעס, קענ, קען, קעפ, קעפֿ, קער, רעב, רעג, רעט, רעכ, רעס, רענ, רען, רעפ.—

איזט, איך, אימ, אים, אינ, אין, אים, איר, איהר, ביז, ביזט, ביט, ביל, בימ, בינ, בין, ביס, ביפֿ, גיל, דיא, דיב, דיך, דימ, דים, דינ, דין, דיס, דיפֿ, דיר, היא, היב, היט, היל, הימ, הינ, הין, היס, פיפֿ, פיף, היפֿ, היפ, היר, וויג, וויז, וויט, וויך, וויל, ווילל, ווימ, ווינ, ווין, ווים, וויר, זיא, זיב, זיג, זיד, זיה, זיט, זיך, זיל, זים, זין, זים, זיפ, זיפֿ, זיטץ, זיר, טיל, טיט, טהיר, טיש, ליב, ליג, ליד, ליה, ליז, ליט, ליך, לינ, לין, ליס, ליפ, ליפֿ, מיה, מיט, מיך, מיל, מינ, מיס, מיפ, מיטץ, מיק, מיר, מיש, נימ, נים, סיר, פֿיה, פינ, פּיס, פֿיס, פֿיש, פּיט, צין, קיטט, קיט, קימ, קיר, ריב, ריה, ריט, ריטט, ריך, רימ, רינ, רין, ריס, ריפ, ריף, ריץ, ריק, ריש, שיהט, שיט, שיל, שימ, שינ, שין, שים שיפ, שיפֿ.

איין, אייר, אייער, בייט, בייא, בייל, ביים,ביינ, ביין, בייס, גיין, גייטץ, דיין, הייד, הייט, הייכ, הייל, היימ, היים, היין, הייס, הייפ, ווייא, ווייב, ווייז, ווייט, ווייך, ווייל, וויינ, וויין, ווייס, ווייץ, זייא, זייט, זייל, זיין, זייף, טייג, טייך, טהייל, טייש, לייב, לייג, לייד, ליים, מייא, מייל, מיין, נייד, נייין, פיין, פֿיין, פֿייל, פפֿייל, צייג, צייט, קייל, קיים, קיין, קייט, ריים, ריין, רייך, רייף, רייש.

באָה , באָמ , באָטה , באָל , באָמ , באָנ , באָס ,
באָק , גאָטט , גאָל , גאָס , דאָט , דאָל , דאָך , דאָפ , האָב , האָך ,
האָכ , האָל , האָהל , האָפּ , האָף , האָפֿ , וואָג , זאָג , זאָנ ,
זאָק , טאָד , טאָכ , טאָלל , טאָנ , טאָפּ , טאָפף , יאָד , יאָס ,
לאָב , לאָג , לאָד , לאָה , לאָטה , לאָר , פּאָך , פּאָל , פֿאָלל ,
פֿאָס , פֿאָן , צאָג , צאָלל , צאָפף , קאָטה , קאָך , קאָל , קאָמ ,
קאָס , קאָפף , קאָץ , קאָר , ראָג , ראָה , ראָטה , ראָט , ראָל ,
ראָלל , ראָס , ראָק , ראָהר .

בויא , בויט , בויך , בויס , דויס , אויך , הויט , הויז , זויג , זויס ,
זויר , טויב , טויג , לויב , לויג , לויף , לויש , טויל , טויז , נאָך , נאָטה ,
פויל , פֿויל , פויק , בויר , צויג , צויס , צוין , קויס , רויב , רויס , רויס ,
רויש , שויס , ברוי , ברא , ברע , ברי , בריי , בראָ , גרע , גרי , גריי ,
גראָ , דראָ , דרו , ברו , גרו , גרוי , טרא , טרו , טראָ , טרוי , טהרע ,
טרע , טרי , טריי , פרא , פֿרא , פראָה , פרו , פֿרו , פרע , פֿרע , פרי ,
פֿריה , פראָ , פֿראָ , פרוי , פֿראָה , קרא , קרו , קרע , קרעה , קראָ ,
שרו , שרע , שרי , שריי , שראָ , שרוי , · בלא , בלו , בלע ,
בלעה , בלי , בלאָ , בלוי , בלויא , גלא , גלו , גלע , גלי , גליי ,
בליי , בלייא , גלאָ , גלוי , פלא , פֿלא , פלו , פֿלו , פלע , פֿלע , פֿלעה ,
פלי , פֿלי , פֿליה , פֿליי , פֿלאָ , פלאָה , פלוי , פֿלוי , קלא , קלו , קלע ,
קלעע . קלי , קליי , קלוי , שלא , שלו , שלע , שלי , שליי , שלא ,
שלאָה ,

שטאהל , שטוהל , שטעל , שטעהל , שטיל , שטיהל , שטאָל ,
שטאָהל , גראד , גרוב , גרופט , גראָב , גראָס , גרויס , גריין · גרייף ,
גרוס , גריטץ , בראך , ברוך , בריך , ברויך , שוואב , שוואך , שוואן ,
שוואם , שוואנץ , שוויין , שווייס , שוויל , גראב , גראד , זעלבסט ,
העלבסט , שמערץ , שטעלט , זאָלסט , ווילסט , שטראָה , שטערן , שטאָס ,
שטרויס , שמויז , שלונד , שטאס , שטאָס , קרייז , קראנץ , שפעט , דינסט ,
פלייס , ראטה , שטאדט , שטיין , טראנק , שמעלץ , שפערט , שפאס , שפייז ,
שטרייט , שפריכט , שפריכשט , פלאגר , פלעגד , שטארק , בייסט , פפייפט ,
קנייפט , גלייכט , קנעכט , שטירב , בריכט , שטיכט , שפראך , שפריך ,
פפראָפן , שפרינגט , ברושט , דענקשט , פפליכט , שפלינט , קלאָפפט ,
קלינגט , גלאנצט , שפריכט , שפריכשט , הינשענד , פפלאנצט , דרינגסט ,
פֿרוכט , פֿורכט , פֿאָרסט , פֿראָשט , באָרד , בראָד , קונסט , פראכט ,
פֿראכט , שמעקט , וועכשט , שמאך , דראהט , דראָהט , קוואַרט , שלעפפט ,
האָפפט , פראהלט , שטאָדט , שטוק , שלאג , שמאהל , שמאלץ , שמעלצט ,
שטרייט , טראנק .

לעזע איבונגען

קינ-דער מִיס-סען דען על-טערן גע-הָאָר-זאם זיין . דער
אָב-ריג-קייט מוס מאן גע-הָאָר-כֿען . דער רייכֿ-טהום פֿער-געהט,
דיא טו-גענד בע-שטעהט • לי-בע דיי-נען נאֶכֿ-כטען בע-זאָנ-דערס
דיי-נע גו-טען על-טערן אונד לעה-רער . בע-ליי-די-גע קיי-נען
מענ-שען, צאנ-קע דיך מיט ני-מאנ-דען, פֿער-געל-טע ניכֿט בע-
זעס מיט בע-זעם . זייא מיט דעם צו-פֿרי-דען וואס דוא האסט .
וואס שאֶן איזט גע-פֿאללט דעם אוי-גע; דאָך וואס גוט אונד
ע-דעל איזט, ער-פֿריי-עט דאס הערץ, אונד דיא זעע-לע . איין
אָפֿ-פֿע-נעם אונד ריי-נעם הערץ איזט דאס גרע-כטע גוט; עס
איזט בעס-סער אלס אל-לעס גאָלד דער ער-דע אונד אלס אל-
לע גי-טער דעס גליק-קעס . איין גו-טעס בוך איזט איין גו-טער
פֿריינד . וויר זעלבכט זינד מיי-סטענ-טהיילס אונ-זע-רע ערג-
סטען פֿיינ-דע . אָה-נע אר-בייט גיבט עס קיין וואה-רעס פֿער-גני-
גען . דוא האסט ניכֿטס גע-לערנט, זאָ-באלד דוא ניכֿט דיי-
נע פֿעה-לער קעננכט . גלוי-בע ניכֿט אל-לעס אין זאָ פֿערן דוא
ניכֿט וויללסט בע-טראָ-גען וואר-דען . הע-רע פֿיל רע-דע ווע-
ניג . די-נע דיי-נען פֿריינ-דען; פֿריי-ע דיך וועגן עס איה-נען
וואָהל-געהט; מיי-דע דיא באָ-זען מענ-שען; גע-הע מיט גו-טען
ליי-טען אום; זייא אימ-מער אויפֿ-ריכֿ-טיג אונד האנד-לע גע-
גען יע-דען רעכֿט-שאפֿ-פֿען •

Nr. 1. דיא פֿערזוכֿונג

יאקוב אונד הערמאן גינגען איינעס טאגעס פֿאָר דאס טהאָר, אונד
קאמען פֿאָר איינעם גארטען פֿאָרבייא, וועלכער אָפֿפֿען שטאנד . זיא גינגען
אויס נייגירדע הינאיין, אונד פֿאנדען איינִיגע פפֿלוימענביימע, וועלכע זאָ פֿאָלל
פֿאָן רייפֿען פֿריכטען הינגען, דאס מאן זיא האטטע שטיטצען מיססען . זיה,
הערמאן, זאגטע יאקוב, היר קאֶננען וויר אונס רעכט זאטט עססען; עס
איזט קיין מענש אין דעם גארטען צו זעהען; לאס אונס געשווינד איינען צווייג
אבברעכען, אונד דאמיט פֿאָרטלויפֿען . ניין, אנטוואָרטעטע הערמאן דאס
דירפֿען וויר ניכט טהון, דענן דיא פפֿלוימען געהערען אונס יא ניכט . איי,
וואס שאדעט דאס! ריף יאקוב; דער מאנן, דעם זיא געהערען, קאנן עס
דאָך אונמעגליך מערקען, דאס וויר איין פאאר גענאָממען האבען, ער האט
זאָ פֿילע, דאס מאן זיא ניכט צעהלען קאנן . אבער עס איזט דאָך אונרעכט וועגן

וויר עס טהון, ערווידערטע הערמאן, דענן מאן זאָלל ניכטס הייטליך וועגגעהמען, וואס אנדערן געהערט, וועגן עס גלייך נור איינע קליינינקייט איזט · וויסט דוא ניכט מעהר, וואס דער פֿאטער נייליך זאגטע, אלס ער אונס דיא געשיכטע פֿאן דעם דיבע ערצעהלטע, וועלכער אין קעטטען פֿאָר אונזערם הויזע פֿאָרבייא געפֿיהרט ווארדע? נון, וואס זאגטע דענן דער פֿאטער? זאגטע יאקוב · ער זאגטע: בייא דעם קליינען פֿענגט מאן אן, אונד בייא דען גראָססען הערט מאן אויף · יאקוב ווארדע נאכדענקענד, אונד זאגטע ענדליך: דוא האסט רעכט, ליבער הערמאן, וויר וואָללען וויטער געהען · יאקוב וואר אין גראָססער פֿערזוכונג געוועזען, עטוואס אונרעכטעס צו טהון, אינדעם ער דיא בעגירדע פֿיהלטע, פֿפֿלוימען צו עססען, וועלכע איהם ניכט געהערטען · וויא גוט וואר עס, דאס איהן הערמאן ווארנטע ·

דיא איבלע געוואָנהייט Nr. 2.

זאָ לאנגע יוזעף אין דעם הויזע זיינער עלטערן וואר, גינג ער אללע טאגע, זאָבאלד עס דונקעל ווארדע, צו בעטטע, אָדער ער שליעף זיטצענד איין, אונד מיט גראָססער מיהע מוסטע מאן איהן דאנן ערמונטערן; אָפֿט מוסטע איהן דיא מוטטער זאָגאר וויא איין קליינעס קינד אויסציהען אונד צו בעטטע ברינגען, וויל ער זיך גאר ניכט ערמונטערן קאָננטע · דעננאָך שליעף ער זאָ לאנגע, ביז עס טאג ווארדע, אונד אים זאָממער זאה מאן איהן זאָגאר בייא העללעם זאָננענשיין אים בעטטע ליגען · דיא מוטטער ערמאהנטע איהן אָפֿט, זיך דיזע טרעגהייט אבצוגעוועהנען, וויל ער עס קינפֿטיג ניכט איממער ווירדע זאָ טרייבען קאָננען; זיא גאב איהם דען ראטה, דעס אבענדס אין דער שטובע אומהער צו געהען, זאָבאלד ער מערקע, דאס איהם דער שלאף אנקאָמע, אונד דעס מאָרגענס ראש אויפֿצושטעהען, זאָבאלד ער געוועקט ווארדע, אָדער פֿאן זעלבסט ערוואכטע · אבער יוזעף בעפֿאָלגטע דיזע ערמאהנונגען נור זעהר וועניג, אונד בליב בייא זיינער איבלען געוואָנהייט · אין זיינעם פֿירצעהנטען יאהרע קאם ער צו איינעם בעקקער אין דיא לעהרע · דיזער פֿערלאנגטע פֿאָן איהם, דאס ער דעס אבענדס ביז נעגען 10 אוהר וואכען, אונד אללערלייא געשעפֿטען בעזאָרגען, אויך אים זאָממער אונד ווינטער פֿריה אום 5 אוהר ווידער אויפֿשטעהען זאָללטע · אבער דיס וואר דעם פֿערוואָהנטען יוזעף אונמעגליך · דא ער נון ניכט מעהר פֿריה צו בעטטע געהען דורפֿטע, זאָ שליעף ער בעשטענדיג בייא דער ארבייט, יא צוווילען זאָגאר שטעהענד איין · איינינע מאלע פֿיעל ער אום, אונד צערשלוג זיך דען קאָפֿף · זיין לעהר הערר בעשטראפֿטע איהן אָפֿט וועגען זיינער טרעגהייט, אבער עס האַלף ניכטס ·

יוזעף קאָננטע זיך דאס פֿילע שלאפֿען ניכט אבגעוועהנען · נאך פֿערלויף איינעס מאָנאטס שיקטע איהן זיין לעהרהערר ווידער נאך הויזע מיט דער פֿערזיכערונג, דאס ער איהן אונמעגליך בעהאלטען קאָננע , וויל ער גאָנצליך אונברויכבאר זייא · יוזעף ווארדע אויך ניסאלס איין טהאָטיגער אונד גאַנץ ברויכבארער ארבייטער · זאָ שווער איזט עס , איינע איבלע געוואָהנהייט אבצולעגען ·

Nr. 3. דער טאגעדיב

זיגמונד וואר דער זאָהן וואָהלהאבענדער עלטערן , אונד דאהער קאָננטע ער מאנכעס פֿערגניגען האבען , וועלכעס אנדערע קינדער ענטבעהרען מיססען· זיינע עלטערן גינגען אָפֿט מיט איהם שפאצירען , אונד קעהרטען דאנן איממער אירגענד וואָ איין , אום אללערלייא ערפֿרישונגען צו געניעסען , גאב עס א דער שטאדט עטוואס נייעס צו זעהען , צום ביישפיל פֿרעמדע טהירע אָדער וואָרען מוזיקאנטען אים גאסטהאָפֿע אנגעקאָממען: זאָ גינגען זיא געוועָהנליך הין , אום איהם איין פֿערגניגען צו מאכען· זיא האָפֿפֿטען , ער ווירדע דאנן אויך דעסטאָ מעהר דארויף בעדאכט זיין , דורך פֿלייס אונד אויפֿמערקזאמקייט אין דער שולע דיזע איהרע גיטע צו פֿערדינען· אבער דיזע האָפֿפֿנונג ערפֿיללטע דער לייכטזיניגע זיגמונד ניכט . ער בעקאם איינען איבערמעָססיגען האנג צום פֿערגניגען, אונד זוכטע זיך בעשטענדיג פֿאָן דער ארבייט וועגצושלייכען , מיט ווידערוויללען גינג ער אין דיא שולע , אונד מאכטע דאהער געוועָהנליך גראָססע אומוועגע , וועגן ער דאהין געהען מוסטע ; יא ער קאם זאָגאר צווייילען גאר ניכט אין דיא שולע, זאָנדערן שפילטע וועהרענד דער שולצייט פֿאָר דעם טהאָרע מיט אנדערן קנאבען , וועלכע איהם עהנליך וואָרען · זיינע עלטערן ערפֿוהרען דיס צוואר , אבער זיגמונד וואוסטע דאנן איממער אללערלייא ענטשולדיגונגען פֿאָרצובריגען , פֿערשפראך אויך בעשטענדיג , זיך צו בעססערן · דיא ארבייטען , וועלכע ער צו הויזע מאכען זאָללטע , מאכטע ער ענטוועדער גאר ניכט , אָדער זאָ פֿליכטיג , דאס דער לעהרער אונמעגליך דאמיט צופֿרידען זיין קאָננטע . ניכטס וואר איהם אנגענעהמער , אלס שפילען אונד שפאצירען געהען , אונד מאן זאהע איהן האלבע טאגע אויף דעם פֿעלדע אומהער לויפֿען , שטונדענלאנג צוזעהען וועגן עס אין דער שטאדט עטוואס צו זעהען גאב , זאָ פֿעהלטע זיגמונד ניא · זיין לעהרער נאננטע איהן אָפֿט איינען טאגעדיב , וויל ער דיא צייט לייכטזיניג פֿערשליידערטע , אונד זאָ אָפֿט דיא שטונדען , וועלכע דער ארבייט אונד דעם לערנען בעשטיממט וואָרען, צו זיינעם פֿערגניגען מיסברויכטע ; דענן דאדורך רויבטע ער זיך יא זעלבסט דיא קאָסטבארע צייט צום לערנען , וועלכע ניא ווידערקאָממט . זיגמונד נאהם נור אן אלטער אונד

אן קערפערליכען שטאַרקע , אבער ניכט אן קעננטניססען אונד געשיקליכקייטען צו ; אונד דיא פאָרהערזאגונג זיינעס רעדליכען לעהרערס , דאס ער ניא איין ברויכבארער מענש ווערדען ווירדע , גינג גענויא אין ערפיללונג .

Nr. 4. דער קליינע פערשווענדער

פאטער זימאן הילט זיינע קינדער פריה דאזו אן , דאס זיא דורך ארבייט עטוואס ערווערבען מוסטען . זיינע טאָכטער נאֶהעטען אונד שטריקטען אויך אויסער דען נאטשטונדען , אונד ער קויפטע איהנען דאן וואללען איהרע קליינע אר־בייטען אָב . זיינע זאֶהנע דרעכסעלטען , אָדער מאכטען אללערלייא פאפפאר־בייטען . אויך דיזע קויפטע איהנען זימאן אב , ווען זיא זויבער אונד נעטט געמאכט ווארען . דיזע קינדער האטטען אויך איממער געלד אין העֶנדען , וועלכעס זיא נאך איהרעם וויללען פערווענדען קאָננטען ; אבער דער פאטער ערמאהנטע זיא אָפט , עס ניטצליך אנצווענדען , אונד דאמיט שפארזאם אומ־צוגעהען . ראָזאליע אונד זאמועל , דיא ביידען יינגערן קינדער זימאנס , בע־פאָלגטען אויך דיזע ערמאהנונגען , אונד קויפטען זיך פיר איהר געזאממעלטעס געלד אללערלייא דינגע , וועלכע זיא נאֶטהיג האטטען , ז'ב' פאפיר , פעדערן , בלייאשטיפטע , מעססער , אונד שעערען . וויא גראָס וואר איממער איהרע פריידע ווען זיא איינינגע גראָשען דורך איהרע ארבייט ערוואָרבען האטטען , אונד וויא ליב וואר איהנען אללעס , וואס זיא פיר איהר אייגענעס געלד געקויפט האט־טען ! אבער בערנהארד , זימאנס עלטעסטער זאָהן , גינג ניכט זאָ הויזהאֶלטעריש מיט זיינעם געלדע אום . אללעס וואס ער זאה , אונד וואס איהם אין דען ערסטען אנבליק געפיעל , וואָללטע ער האבען , אונד דאהער קויפטע ער אָפט גאנץ אונניטצע דינגע , אָדער אויך זאָלכע , דיא ער יעצט גראדע ניכט בעדורפ־טע . ער האטטע ז'ב' איין רעכט גוטעס מעססער ; אבער נון זאה ער איינס , וועלכעס איינע שאֶנערע שאלע האטטע , אָדער איין וועניג גרעֶססער וואר : גלייך קויפטע ער עס , אונד גאב דאן , וואס דיא לייטע פאָדערטען , דאהער ער איממער פיעל צו טהייער איינקויפטע . ווען ער הינטערהער עטוואס נאֶטהווענדיגעס צו קויפען האטטע , זאָ פעהלטע עס איהם אן געלד , אונד ער וואָללטע דאן פאָן זיינען געשוויסטערן עטוואס בארגען ; אבער דאס האטטע דער פאטער שטרענג פערבאָטען . נון באט ער דען פאטער אָדער דיא מוטטער , דאס זיא איהם נאָך עטוואס שענקען מעכטען , אבער ער בעקאם דאן איממער צור אנטוואָרט : לערנע מיט דיינעם געלדע שפארזאם אומגעהען , קויפע ניכטס אונניטצעס אונד ניכטס אוננאֶטהיגעס , זאָ ווירד עס דיר ניא אן דעם נאֶטהיגען פעהלען .

Nr. 5. דער ליגנער

היינריך וואורדע פאָן זיינען עלטערן נאָך דעם פאָסטהויזע געשיקט , אום איינען בריף אבצוגעבען , אן וועלכעם זעהר פיל געלעגען וואר . אויף דעם

זוענע בעגעגנעטע איהם נאָטהאַן מיט איינינען אנדערן קנאבען · נאטהאן וואר איין צאָנקישער קנאבע , אונד בעזאָנדערס וואר ער מיט היינריך בעשטענדיג אים שטרייט , ווייל דיזער איינע העפֿטיגע געמיטהסארט האטטע , אונד אלזאָ לייכט גערייצט וואר . אויך דיס מאל געריטהען זיא מיט אייננאנדער אין שטרייט , ווייל קיינער דעם אנדערן אויס דעם וועגע געהען וואָללטע · אין דער היטצע דעס שטרייטעס ליס היינריך דען בריף פֿאללען , טראט דארויף , אונד בעשמוטצטע איהן דאבייא זאָ זעהר דאס דיא אויפֿשריפֿט ניכט מעהר צו לעזען , אונד דאס פאפיר דורכלאָכערט וואר · וואס זאָללטע ער נון אנפֿאנגען? ווענן ער צו הויזע קאם , אונד אללעס געשטאנד , וואס פֿאָרגעפֿאללען וואר , זאָ האטטע ער דיא האָרטעסטע שטראפֿע צו ערווארטען , דענן זיין פֿאטער וואר זעהר שטרענגע , אונד האטטע איהם דיס מאהל אויסדריקליך געזאגט : בע־שטעללע יא דען בריף רעכט אָרדענטליך , דענן עס איזט מיר זעהר פֿיל דאראן געלעגען · היינריך קאם ענדליך אויף דען שליממען געדאנקען , זיך דורך איינע ליגע אויס דער נאָטה צו העלפֿען · ער פֿערזיכערטע אלזאָ דעם פֿאטער אויף דעססען פֿראגע מיט גראָססער דרייסטינקייט , דאס ער דען בריף ריכטיג בעשטעללט האבע ; דאָך שלוג איהם דאס הערץ בייא דיזער ליגע · אלס נאך צעהן טאגען קיינע אנטוואָרט אויף דען בריף קאם , גינג היינריכס פֿאטער זעלבסט נאך דעם פאָסטהויזע , אום זיך צו ערקונדיגען , · אָב אויך דער בריף ווירקליך אבגעגאנגען וואָרע · וויא ערשטוינטע אונד ערשראק ער , אלס מאן איהם אויס דען ביכערן צייגטע , דאס זיין בריף גאר גיכט אבגעגעבען וואָררען זייא , היינריך זאָללטע נון געשטעהען , וואס ער מיט דעם בריפֿע אנגעפֿאנגען האבע , לאנגע לייגנעטע ער הארטנאָקקיג , דאס ער איהן ניכט אבגעגעבען האבע , אבער אלס איהם זיין פֿאטער פֿערשפראך , דאס ער איהם אללעס פֿערגעבען וואָללע , ווענן ער געשטאָנדע , וואס אויס דעם בריפֿע געוואָרדען זייא , זאָ געשטאנד ער ענדליך אללעס · אבער וויא זעהר מוסטע היינריך זיינע ליגע בערייען , אלס ער האָרטע , דאס ער זיינעם פֿאטער דורך איין פֿיהערעס איפֿריכטיגעס געשטאָנדניס איינען גראָססען פֿערלוסט , זיך זעלבסט גראָסע אנגסט אונד בעשאָהמונג ערשפֿארט האָטטע , אונד דאס זיך דאנן נאָך אללעס האָטטע ווידער גוט מאכען לאססען . ער נאהם זיך פֿעסט פֿאָר , ניא ווידער צו ליגען , אונד ליבער איינע פֿערדינטע שטראפֿע צו ליידען , אלס דיא אונוואהרהייט צו זאגען . אבער עס דויערטע לאנגע , עהע ער זיינעס פֿאטערס צוטרויען ווידער געווייננען קאָננטע , אונד דיס טהאט איהם זעהר וועהע .

Nr. 6. ווער ניכט הערען וויל מוס פיהלען

לודוויג קאם אן איינעס זעהר קאלטען ווינטערטאגע אויס דער שולע . עס האטטע זייט צווייא טאגען שטארק געפראָרען , אונד אינדעם ער מיט איינינגען אנדערן קנאבען איבער איינע בריקקע גינג , זאה ער , דאס דער פלוס מיט אייז בעלעגט וואר . קאָמט , זאגטע ער צו איהנען , וויר וואָללען אויפס אייז געהען! אללע ווארען זאָגלייך דאצו בערייט, אונד נון ליפען זיא איינע טרעפפע הינ-אונטער , דיא נאך דעם פלוססע פיהרטע . דא קאם איין אלטער מאן געגאנגען , קינדער ! ריף ער , וואָ וואָללט איהר הין ? טרויט דעם אייזע ניכט , עס איזט נאָך לאנגע ניכט שטארק גענוג , אום אייך צו טראגען . איהר ווערדעט איינברעכען ! דא שטוטצטען אללע , אונד זיעהטען זיך , אויף דאס אייז צו געהען; נור דער לייכטזינניגע לודוויג קעהרטע זיך אן דיא וואָהלגעמיינטע ווארנונג ניכט , זאָנדערן גינג דאָך אויף דאס אייז ; ער שפאָטטעטע זאָגאר איבער דיא אנדערן, אונד ריף איהנען צו : שעֶהמט אייך , איהר האבט קיין הערץ ; ווער ווירד זיך פירכטען ! אבער ער וואר קוים איניגע שריטטע געגאנגען , דא בראך ער שאָן איין , אונד לאג ביז אן דען האלז אים וואססער . אללע ליפען שרייענד דאפאָן , אונד לודוויג ווערע פערלאָרען געוועזען , ווען ניכט דער אלטע מאן , וועלכער אויס גוטהערציגער בעזאָרגניס אין דער נעֶהע געבליבען וואר , הינצו-געלויפען וועֶרע אונד איהן געררעטטעט העֶטטע . לודוויג ציטטערטע וויא איין עשפענלויב , וואר טאָדטענבלאס , אונד קאָננטע אנפאנגס קיין וואָרט הערפאָר-בריגען . אָב מאן זיך גלייך מיהע גאב , איהן באלד ווידער צו ערוועֶרמען , זאָ ווארדע ער דאָך רעכט קראנק , אונד מוססטע איינינגע טאגע אים בעטטע ליגען. מערקע דיר , זאגטע דער פאטער , אלס ער ווידער געזונד געוואָרדען וואר , דיא ווארנונג : ווער ניכט הערען וויל , מוס פיהלען .

אבער ווען נון אללעס גוט אבגעלויפען , אונד לודוויג ניכט איינגעבראָכען וועֶרע , העֶטטען דיא אנדערן קנאבען וואָהל אורזאכע געהאבט , עס צו בערייען , דאס זיא דער ערמאהנונג דעם אלטען מאננעס געפאלגט וואַרען?

Nr. 7. דער פֿריינד אין דער נאָטה

הערֶע , ליבע מוטטער , זאגטע דער קליינע הארטמאנן, אלס ער איינעס טאגעס אויס דער שולע צו הויזע קאם : דעם ארמען גאָטטליב , דער קיינען פֿאטער אונד קיינע מוטטער מעהר האט , געהט עס רעכט טרוריג ; ער איזט זעהר קראנק געוואָרדען , אונד דיזע בעֶזען לייטע , וועלכע איהן צו זיך גענאָמ-מען האבען , לאססען איהן אין איינער אבגעלעגענען קאממער גאנץ אלליין ליגען , אָהנע איהן צו ווארטען אונד צו פפלעגען ; דאס יאממערט מיך זעהר, אונד איך מעֶכטע וואָהל דען ארמען קראנקען גאָטטליב רעכט אָפֿט בעזוכען , ווענן דוא עס ערלויבען וואָללטעסט . זעהר גערן , מיין זאָהן , אנטוואָרטעטע דיא מוטטער , דענן עס איזט רעכט אונד גוט , דאס פֿיינדע זיך איינאנדער

אין דער נאָטה בייזשטעהען , אבער וויא אויך ראבייא פֿאָרזיכטיג אונד ערקונ־דיגע דיך צופֿאָר , אָב דיא קראנקהייט דיינעס פֿריינדעס ניכט אנשטעקקענד , אונד פֿיר דיך אלזאָ קיינע געפֿאהר ראבייא צו בעזאָרגען איזט · נון גינג ער אללע טאגע צו זיינעם קראנקען פֿריינדע , זאס שטונדענלאנג אן זיינעם בעטטע , האָלטע אללעס הערבייא , וואס ער בעדורפֿטע , אונד בראכטע זאָגאר איניגע שטונדען דעס נאכטס בייא איהם צו . אלס גאָטטליב זיך ווידער ערהאָלטע , לאז איהם הארטמאנן אויס גוטען ביכערן עטוואס פֿאָר , אונד בראכטע איהם שטאֶרקענדע שפייזען , וועלכע ער זיך פֿאָן זיינער גוטען מוטטער ערבעטען האטטע · איינער זיינער מיטשילער זאגטע איינסט צו איהם : דוא ביזט דאָך איין רעכטער טהאָר , דאס דוא שטונדענלאנג בייא דעם קראנקען גאָטטליב זיטצעסט ; איך ווירדע מיך דראפֿיר בעדאנקען . ווירדע עס דיר ניכט זעהר וואָהלגעפֿאללען , אנטוואָרטעטע הארטמאנן , ווענן דוא קראנק אונד פֿאָן אללען מענשען פֿערלאססען וואֶרעסט , אונד איין פֿריינד נאֶהמע זיך דיינער אן , שפראֶכע דיר טראָסט צו אונד פֿפֿלעגטע דיך ? גאָטטליב ווארדע באלד ווידער געזונד , אונד דאנקטע זיינעם פֿריינדע הארטמאנן מיט אינניגער ריהרונג פֿיר זיינען ליברייכען ביישטאנד · וויא וואָללטע איך מיך פֿרייען , זאגטע ער , ווענן איך דיר אויך ווידער עטוואס צו ליבע טהון קאֶננטע , גוטער הארטמאנן ; אבער איך בין ארם , אונד וויס אויך ניכט , וואָמיט איך דיר איינע פֿריידע מאכען קאנן . נאך איניגער צייט קאם הארטמאנן איינעס טאגעס אין זיין קליינעס גאֶרטכען , וועלכעס ער זיך אויף דעם האָפֿע זעלבסט אנגעלעגט אונד איינגע־ריכטעט האטטע · וויא ערשטויגטע ער , אלס ער אללעס אונקרויט אויסגערויפֿט דיא קליינען בעעטע זאָרגפֿאֶלטיג אויסגעגראבען , געהארקט אונד מיט שאֶנען בלומען בעזעטצט פֿאנד . ער קאָננטע גאר ניכט בעגרייפֿען , וויא דאס צוגעגאנגען וואר , דענן נאָך דען אבענד צופֿאָר וואר ער אין זיינעם גאֶרטכען געוועזען · אנפֿאנגס דאכטע ער , זיינע עלטערן האֶטטען איהם דיס פֿערגניגען געמאכט ; אבער וועדער זיא , נאָך דיא לייטע אים הויזע וואוסטען עטוואס ראפֿאָן , ענדליך ערפֿוהר הארטמאנן פֿאָן איינעם נאכבאר , דאס דער דאנקבארע גאָטטליב דיא בלומען פֿריהע אם מאָרגען געבראכט אונד איינגעזעצט האבע . זייט דיזער צייט לעבטען ביידע אין דער הערצליכסטען פֿריינדשאפֿט , אונד האֶטטען וואָהל איהר לעבען פֿיר איינאנדער געלאססען , ווענן דיס איהרע לעבענראייגניססע גע־פֿאָרדערט האֶטטען ·

Nr. 8. דער צאנקזיכטיגע

אראָלף לעבטע מיט זיינען געשוויסטערן אונד מיטשילערן בעשטאֶנדיג אים

שטרייט . ווענן ויינע קליינע שוועסטער נור עטוואס אנריהרטע , וואס איהם געהערטע, זאָ שימפפטע ער גלייך , אונד שלוג אויך וואָהל נאך איהר , ווענן ער זיא אין דיא שולע בראכטע , אָדער אויס דער שולע אבהאָלטע , זאָ האטטע ער בעשטאֶנדיג מיט איהר צו צאנקען ; דענן באלד גינג זיא איהם צו שנעלל , באלד צו לאנגזאם , אונד אָפט שלעפפטע ער דאס ארמע מאֶדכען אונבארמהערציג נעבען זיך הער , ווענן זיא ניכט מיטקאָממען קאָננטע . ואס זיא פאָר דער טהיר , זאָ זאגטע ער , געה וועג , איך וויל דא זיטצען אונד. ווענן זיא ניכט פרייווילליג וועגגינג , זאָ שטיס ער זיא מיט געוואלט פאָרט . עבען זאָ מאכטע ער עס מיט ויינען מיטשילערן , אונד דאהער וואָללטע ניטאנד מעהר נעבען דעם צאֶנקישען אראָלף זיטצען . ער זוכטע זאָגאר איינע עהרע דארין, יעדעם טראָץ צו ביטטען , אונד פערליס זיך דאבייא אויף זיינע לייבעסשטאֶרקע ; בעזאָנדערס האטטען דיא ארמען קליינען אונד דיא שוואכען , וועלכע זיך ניכט וועהרען קאָננטען , פאָר איהם קיינע רוהע . בעשטאֶנדיג שפאָטטעטע ער איבער זיא , אונד זיינע נעקערייען האטטען קיין ענדע . אויך אויף דער שטראסע פינג ער האֶנדעל אן ; אבער דא ער היר אָפט איינען געגנער פאנד, דער איהם אן שטאֶרקע אָדער געוואנדהייט איבערלעגען וואר , זאָ האטטע ער בעשטאֶנדיג איין צערשלאגענעס געזיכט , אונד איינסט בעקאם ער בייא איינער שלאֶגערייא איינע זאָ געפאֶהרליכע ביילע אם קאָפפע , דאס ער איניגע וואָכען העפטיגע שמערצען אויסשטעהען מוסטע , אונד לעבענסלאנג איינע נארבע דאפאָן בעהילט , אבער אויך דיס אונגליק בעססערטע דען פערווילדעטען אונד צאָרניגען אראָלף ניכט : דענן אלס ער ערוואכסען וואר , בראכטע ער איינכט בייא איינער שלאֶגערייא אין דער וואוטה ויינעם געגנער איינע מאֶרליכע וואונדע בייא , אונד דא דיזער אויך ווירקליך אן דער וואונדע שטארב , מוסטע דער אונגליקליכע אראָלף איין כאֶרדער אונטער דען קוואלען איינעס באֶזען געוויססענס פאסט ויינע גאנצע איבריגע לעבענסצייט אים ציכטהויזע צוברינגען. זאָ שרעקליך זינד דיא פאָלגען דער צאנקזוכט אונד דעס יאֶהצאָרנס !

Nr. 9. דיא מוטהווילליגען קינדער

אין איינער שולע ווארען צווייא קנאבען , וועלכע פאָן איהרען עלטערן זעהר שלעכט ערצאָגען וואורדען , אונד דאהער איינע פריידע דארין פאנדען , איבעראלל שאדען אנצוריכטען , אונד ניטצליכע דינגע צו פערדערבען . אין דער שולע שניטטען זיא הייסליך אללערלייא פיגירען אונד נאמען אין דיא טישע אונד באֶנקע , זוכטען איהרען נאכבארען דיא שרייבעביכער מיט טינטע צו

בעשמוטצען , איהנען דיא פֿערערן אויפֿצושפאלטען אונד איהרע זאכען צו פֿערשטעקקען · אויף דער שטראססע מאכטען זיא עס ניכט בעססער דען פֿרוכטהאֶנדלערינגען , וועלכע אויף דעם מארקטע זאסען , וואַרפֿען זיא אויף איינע ליסטיגע וויזע איהרע קאֶרבע אום , אָדער בעוואַרפֿען זיא אויס אירגענד איינעם שלופּפֿווינקעל מיט קאָטה אונד שטיינען · גינגען זיא דעם אבענדס אויף דער שטראססע , זאָ שלוגען זיא מיט גראָסען שטאֶקקען , אָדער צאָגען אן דען קלינגעלן דער הייזער , אונד ליפֿען דאנן שנעלל פֿאָרט , אבער עבען בייא דיזעם שעֶנדליכען מוטהוויללען וואורדען זיא איינסט ערטאפפט , אונד ערהילטען נון דיא שטראַפֿע , וועלכע זיא לאֶנגסט פֿערדינטען · איין מאנן , דען זיא שאָן זעהר אָפֿט דורך אנשלאגען אן דיא פֿענסטערלאדען ערשרעקט האטטען , ליס איהנען טעהרערע אבענדע נאך איינאנדער אויפֿפאססען , אונד ענדליך געלאנג עס איהם , זיא אויף דער טהאט צו ערגרייפֿען , ער איבערליפֿערטע זיא דער אָבריגקייט אונד זיא וואורדען צור ווארנונג פֿיר אנדערע אֶפֿפֿענטליך געציכטיגט · פֿערדינטען זיא וואָהל מיטליידען ? ווער ווער אבער הירבייא זעהר צו בערויערן ?

Nr. 10. דער אונצופֿרידענע

מאָריץ האטטע וואָהלהאבענדע אינד זעהר גיטיגע עלטערן · דא זיא נור דען איינציגען זאָהן האטטען , זאָ וואנדטען זיא זעהר פֿיל אן איהן , אונד מאָריץ האטטע דאהער אללעס , וואס ער זיך נור ווינשען מאָכטע : גוטע קליידער , אללע טאגע גוט צו עססען , אונד מאנכעס פֿערגניגען · אבער עבען דארום , ווייל עס איהם צו וואָהל גינג , וואורדע ער אונגעניגזאם אונד אונצופֿרידען , דאס הייסט :. ער פֿייעטע זיך נימאהלס איבער דאס , וואס ער האטטע , אונד פֿאנד איממער עטוואס דאראן צו טאדעלן , דאהער ער בעשטאֶנדיג עטוואס אנדערעס אונד בעססערס פֿערלאנגטע · וועננ ער צ׳ ב׳ איינען ראָק בעקאם , זאָ האטטע ער ענטוועדער אן דען קנאֶפּפֿען עטוואס אויסצוזעטצען , אָדער ער וואר איהם צו וויט , צו לאנג , צו ענגע , א׳ זאָ וו׳ גינגען זיינע עלטערן מיט איהם שפּאצירען , זאָ קלאגטע ער באלד איבער דיא היטצע , באלד איבער דען וויטען וועג , וויפֿצטע בעשטענדיג , אונד זאגטע פֿאסט אללע אויגענבליקקע : וועגן וויר דאָך נור ערשט דא וואֶרען ! וואר מאן ענדליך אנגעקאָמען , זאָ גפֿיל עס איהם ווידער אן דיזעם אָרטע ניכט , אונד ער ווינשטע , דאס זיינע עלטערן מיט איהם נאך איינעם אנדערן אָרטע געגאנ-גען וואֶרען · אויף דיזער ארט פֿערביטטערטע זיך דער אונצופֿרידענע מאָריץ פֿאסט יעדעס פֿערגניגען , אונד ווארדע זיינעס לעבענס ניכט פֿראָה; ער תאט-

טע קיינע פֿריינדע דינן ווער סאָבטע וואָהל גערן מיט איינעם זאָלכען אונצופֿרידענען אומגעהען ? ער האטטע אבער אויך פֿאסט נימאלס איין פֿראָה־ ליכעס הערץ, אונד געניאָסס דאס גוטע , וועלכעס ער האטטע , וועניג אָדער גאר ניכט · מעכטעט איהר איהם וואָהל אָהנליך ווערדען ?

Nr. 11. דער בארמהערציגע

היימאנן אונד יוליוס גינגען אן איינעם זעהר קאלטען ווינטערטאגע מיט איינאנדער איבערס'פֿעלד · אן דער שטראסע פֿאנדען זיא איינען אונבעקאננטען מענשען אים שנעע ליגען , וועלכער פֿעסט צו שלאָפֿען שין · היימאנן האטטע מיטליידען מיט איהם , אונד אויס בעזאָרגניס , דאס ער ערפֿרירען מאָכטע , נאָהערטע ער זיך איהם , אום איהם אויס דעם שלאָפֿע צו וועקקען · אבער זאָ פֿיל ער איהן אויך רימטעלטע , זאָ ערוואכטע ער דאָך ניכט · דען קאננסט דוא לאנגע ריטטעלן ריף יוליוס לאכענד ; ער ווירד ניכט אויפֿוואכען ער איזט בע־ טרונקען ; לאס דען קערל ליגען , אונד קאָמם ; עס איזט קאלט · ניין , אנטוואָרטעטע הייטאנן , זאָ אונבארמהערציג קאנן איך ניכט זיין , וויא לייכט קאָננטע דער ארמע מענש ערפֿרירען , אונד מאג ער איממער הין בעטרונקען זיין , ער איזט איין מענש · אונד צוואר איין הילפֿסבעדירפֿטיגער מענש : איך וויללי טהון , וואס איך קאנן , אום איהם דאס לעבען צו רעטטען · נון זאָ מאכע, וואס דוא וויללסט , ריף יוליוס אונוויללינ ; איך מאג ניכט לאָנגער היר שטעהען אונד פֿרירען ; אונד דאמיט גינג ער ווייטער · הייטאנן בעדעקטע נון איילינבט דען שלאָפֿענדען מיט שנעע , וויל ער געהערט האטטע , דאסס דער שנעע וואָרמע , אונד ליף דאנן זאָ שנעלל וויא מעגליך נאך דעם נאָכסטען דאָרפֿע , אום איינען וואגען צו האָלען צו · גליקליכער ווייזע פֿאנד ער אויך גלייך איינען מענשענפֿריינדליכען בויער , דער עבען אויס דער שטאדט געפֿאהרען קאם , אונד מיט דעססען הילפֿע ער דען האלבטאָדטען פֿרעמדען זעהר באלד אינס לעבען בראכטע . פֿראָהליך וואנדערטע ער נון נאך הויזע · וואס אורטהיילעט איהר פֿאָן הייטאנן ? אונד וואס אורטהיילעט איהר פֿאָן יוליוס ? וועססען בעטראגען וואָללעט איהר צום מוסטער נעהמען ?

Nr. 12. דיא גוטע טאָכטער

מיכעל וואר זעהר קראנק , אונד ויינע גוטע מוטטער האטטע אויס צאָרט־ ליכער בעזאָרגניסס , שאָן דרייא נאָכטע הינטעראייננאנדער בייא איהם געוואכט .

סאַלאָמעא , זיינע צוועלף יאֶהריגע שוועסטער פֿירכטעטע , דאס איהרע מוטטער פֿאָן דען פֿילען נאכטוואכען ענדליך אויך קראנק ווערדען מאֶכטע . דאהער באט זיא איהרע מוטטער הערצליך , זיא מאֶכטע איהר דאָך ערלויבען , דיא פֿירטע נאכט ביא דעם קראנקען ברודער צו וואכען , אבער דיא צאֶרטליכע מוטטער וואָללטע דיס ניכט צוגעבען , טהיילס וויל סאַלאָמעא זעהר שוואֶכליך וואר , טהיילס וויל זיא פֿירכטעטע , זיא מעכטע איינשלאפֿען , אונד מיכעל דאנן גאנץ אָהנע הילפֿע זיין . נון ווארדע עס אבענד , אונד דיא מוטטער מוסטע זיך דאָך ענדליך אויפֿס בעטטע לעגען , וויל איהר פֿאָר מאטטיגקייט דיא אויגען צופֿילען . סאַלאָמעא האטטע זיך צוואר אויך , אויף בעפֿעהל איהרער מוטטער צו בעטטע געלעגט , אבער אוים ליבע אונד בעזאָרגניס קאָנגטע זיא ניכט איינשלאפֿען . אלס זיא האֶרטע , דאס איהרע מוטטער פֿעסט שליעף , שטאנד זיא זאכט אויף , נאהם איהר שטריקצייג , אונד זעטצטע זיך נעבען דעם בעטטע איהרעס קראנקען ברודערס אויף דיא ערדע . היר גאב זיא געגויא אויף איהן אכט , אונד זאָבאלד ער זיך בעוועגטע , וואר זיא זאָגלייך ביא דער האנד , אום זיך צו ערקונדיגען , וואס ער פֿערלאנגע . זאָ טריב זיא עס ביז אן דען מאָרגען , אונד וויא גראָס וואר נון איהרע פֿריידע , דאס זיא דער גוטען מוטטער איינע רוהיגע נאכט האטטע פֿערשאפֿפֿען קאֶננען ! באלד נאכהער ווארדע דיא מוטטער אויך קראנק , ערהאָלטע זיך אבער באלד ווידער ; נור פֿעהלטע עס איהר אן קראֶפֿטען . דער ארצט האטטע אין כאַלאָמענס געגענווארט געזאגט : וועגן דיא קראנקע נור טאֶגליך איין וועניג ווין טרינקען קאֶננטע , זאָ ווירדע זיא באלד ווידער צו קראֶפֿטען קאָממען . אבער וואָ זאָללטע דיא ארמע פֿרויא דאס געלד צום וויין הערנעהמען ? מיכעלס קראנקהייט האטטע גאר צו פֿיל געקאָסטעט . סאַלאָמעא הערטע , דאס אין דעם הויזע , וואָ זיא וואָהנטע , יעמאנד געזוכט ווירדע , דער דאס קליין געהויענע האָלץ אים קעללער אויפֿשיכטען קאֶנגטע . זיא באט , דאס מאן איהר דיא ארבייט איבערטראגען מאֶכטע , אונד פֿערשפראך רעכט עמזיג דאבייא צו זיין . נאך פֿיער ווירען שטונדען האטטע זיא ווירקליך זאָ פֿיל פֿערדינט , דאס זיא פֿיר איהרע מוטטער איין וועניג וויין קויפֿען קאָננטע . אָבגלייך זיא פֿאָן דער אונגעוואָהנטען ארבייט זעהר ערמידעט וואר , זאָ ליף זיא דאָך זאָ שנעלל , אלס אָב זיא הייטע נאָך גאר ניכט געארבייטעט האֶטטע . אונבעשרייבליך גראָס וואר איהרע פֿריידע דאריבער , דאס זיא דורך איהרער האֶנדע ארבייט דער גוטען מוטטער דיזע ערקוויקקונג האטטע פֿערשאפֿפֿען קאֶננען . דיא מוטטער וואר זאָ געריהרט איבער סאַלאָמענס קינדליכע ליבע , דאס זיא

פֿריירענטהרענען פֿערגאָס . ווענן דאָך אללע קינדער זאָ געווינגעס וועֶרען , וויא דיא גוטע כאַלאָטעאַ !

Nr. 13. דאס נייגיריגע מאֶרכען

האנכען וואר אלס איין האֶכסט נייגיריגעס מאֶרכען בעקאננט , אונד שאָן אָפֿט האטטען זיא איהרע עלטערן וועגען איהרער טהאֶריכטען נייגירדע בעשטראפֿט . זאָ באלד זיא נור דאס גערינגסטע גערייש אויף דער שטראסע האֶרטע , ליעף זיא אן דאס פֿענסטער , אים צו זעהען , וואס עס גאֶבע ; אונד איינעס טאגעס מאכטע דיא העפֿטיגע נייגירדע זיא זאָ בלינד , דאס זיא מיט דעם קאָפּפֿע געגען דיא פֿענסטערשייבע פֿוהר , אונד זיך זעהר בעשאֶריגטע , אינדעם זיא ניכט איינמאהל בעמערקט האטטע , דאסס , דאס פֿענסטער צוגעמאכט וואר , ניכט זעלטען פֿערלאָר זיא אויף דער שטראסע איהר שטריקצייג , אָדער וואס זיא עבען אין דער האנד הילט , אינדעם זיא האסטיג ליעף , אום צו זעהען , וועסט-וועגען זיך דיא לייטע פֿערזאממעלטען . ביינאהע וואֶרע זיא איינסט דאבייא אומס לעבען געקאָמען ; דענן אינדעם זיא אין איהרער אונבעזאָננענהייט צוואָה , וויא איין אָכסע , דער זיך לאָסגעריססען האטטע , אונד עבען ווידער געפֿאנגען וואָרדען וואר , מיט שטריקקען געבונדען וואורדע , ריס זיך דאס וויטהענדע טהיר אבערמאהלס לאָז , אונד נור מיט גענויער נאָטה פֿליכטעטע זיך האנכען אין איין הויז , ביסטע אבער דאָך דאריבער איהרע שירצע איין , וועלכע דער אָקסע אים פֿאָרבייערענגען מיט דען האֶרנערן פֿאסטע אונד איהר פֿאָם לייבע ריס .

Nr. 14. דאס וויסבעגיריגע מאֶרכען

קאַראָלינע צייגטע שאָן אין איהרער פֿריהעסטען קינדהייט איינע גראָסע בעגירדע צו לערנען , אונד זיך ניטצליכע קענטניססע צו ערווערבען . וועננ זיא עטוואס נייעס זאה , זאָ רוהטע זיא ניכט עהער , ביז זיא עס גענויער קענגען געלערנט האטטע . קאָננטע זיא ניכט דורך אייגענעס נאכדענקען הערויסברינגען וואָצו איינע זאכע ניטצליך וואֶרע , אינד ווארום זיא זאָ זיין מיססע , וויא זיא וואר : זאָ האֶרטע זיא ניכט אויף צו פֿראגען , ביז איהרע וויסבעגירדע בעפֿרידיגט וואָרדען . זעהר גערן גינג זיא אין דיא שולע , אונד וועננ אויך דאס וועטטער נאָך זאָ שלעכט וואר , רעגנאָך שייעטע זיא ניא דען וויטען וועג נאך דער שולע . אויסעראָרדענטליך גראָס וואר איהרע פֿריידע איבער איין נייעס לעהררייכעס בוך . זיא בלאֶטטערטע ניכט עטווא בלאָס דארין , וויא עס פֿילע קינדער מאכען , יאָנדערן זיא לאז עס לאנגזאם אונד מיט גראָסער אויפֿמערקזאמקייט דורך , אונד דאהער בליב זיא אויך ניא דיא אנטוואָרט שולדיג , וועננ מאן זיא

פֿראגטע: וואס אין דעם בוכע ענטהאלטען זייא? בייגאהע אין אללען ווייבליכען ארבייטען, אונד בעזאָנדערס אים נאֶהען אונד שטריקקען, וואר זיא זעהר געשיקט, אונד אום עס נאָך מעהר צו ווערדען, וואורדע זיא דיא געהילפֿין איינער פֿרויא, וועלכע זיא אונטער דער הארטען בעדינגונג אונטערריכטען וואָללטע, דאס זיא איין גאנצעס יאהר הינדורך, פֿאָם פֿריהען מאָרגען ביז צום שפעטען אבענד, פֿיר זיא ארבייטען זאָללטע, אָהנע בעצאהלונג דאפֿיר צו פֿערלאנגען. אבער אלס דיס ווירע יאהר ענדליך איבערשטאנדען וואר, האטטע זיא אויך דיא פֿריידע, ניכט נור זיך זעלבסט דורך איהרער האֶנדע ארבייט רעדליך ערנאֶהרען צו קאֶננען, זאָנדערן אויך איהרער אלטען קראַנקליכען מוטטער איינע שטיטצע אים אלטער צו זיין. דא איהרע וויססבעגירדע זיא אנטריב, דען אומגאנג פֿערשטאֶנדיגער מענשען צו זוכען, פֿאָן וועלכען זיא לערנען קאננטע, זאָ בליב זיא פֿאָר פֿילען טהאָרהייטען אונד פֿערזוכונגען בעוואהרט, אונד ערפֿרייעטע זיך דער אכטונג אונד ליבע אללער גוטען מענשען.

Nr. 15. מענשענפֿריינדליכע געזיננונגען

פֿרידריך וואר איין איבעראויס גוטהערציגער קנאבע. זיינע גראֶסטע פֿריידע וואר דיא, אנדערן איינע פֿריידע צו מאכען, אונד גערן גאב ער עטוואס הין, וואס איהם זעלבסט ליב אונד ווערטה וואר, וועגן ער דאדורך אנדערע, אונד בעזאָנדערס זיינע געשוויסטער, ערפֿרייען קאָננטע. וועגן ער פֿאָן אונגליקליכען מענשען האֶרטע, זאָ עמפּפֿאנג ער איניגעס מיטליידען, אונד אָפֿט שטאנדען איהם דיא טהרענען אין דען אויגען, וועגן זיין פֿאטער איבער טיש פֿאָן איינעם אונגליקספֿאללע ערצאֶהלטע, וועלכער זיך עראייגנעט האטטע. איינסט ערצאֶהלטע דער פֿאטער פֿאָן איינעם שוהמאכער, דען פֿרידריך זעהר גוט קאננטע, דאס ער זיך יעצט מיט זיינער פֿרויא אונד דרייא קליינען קינדערן אין איינער רעכט טרויריגען לאגע בעפֿאֶנדע. דיא ארמען לייטע, זאגטע ער, יאממערן מיך זעהר, דענן זיא זינד, גאנץ אָהנע איהרע שולד, בלאָס דאדורך הערונטער געקאָממען, דאס זיא פֿאָן שלעכטען מענשען, דענען זיא רעדליכקייט צוטרויען, אום בעטרעֶכטליכע זוממען בעטראָגען וואורדען. יעצט בעקאָממט דער ארמע מאנן גאר קיינע ארבייט מעהר, דענן ער האט ניכט איינמאל זאָ פֿיל געלד, אום זיך לעדער צו קויפֿען, אונד זיינע בעסטען זאכען זינד בערייטס פֿערקויפֿט. וועגן איך עס נור איניגערמאסען איבריג האֶטטע, גערן וואָללטע איך איהם געלד לייהען, דאמיט ער זיך ווידער העלפֿען קאֶננטע. פֿרידריך האטטע דיס אללעס זעהר אויפֿמערקזאם אנגעהאֶרט. נאך טישע קאם ער צום פֿאטער, אונד זאגטע: ליבער פֿאטער, וועגן איך דאָך דעם ארמען מאנן (זאָ היס דער שוהמאכער) דאס גאָלדשטיק, וועלכעס מיר מיין פאטהע געשענקט האט,

הינטראגען דירפֿטע ; ערלויבסט דוא עס וואָהל ? דער פֿאטער האטטע אנפֿאנגס איניגעס בעדענקען , דענן עס וואר פֿאָראויס צו זעהען , דאס מארטין אויך דיזע פאאר טהאלער ניא ווירדע ווידער בעצאהלען קאֶננען · דאָך פֿרידריך האֶרטע ניכט עהער אויף צו ביטטען , ביז דער פֿאטער זיינע ערלויבניס גאב · פֿראָהער וואר דער גוטע פֿרידריך נאָך ניא געוועזען , אלס אין דיזעם אויגענ-בליקקע , דא ער זיין גאָלדשטיק דעם ארמען מאנן הינטראגען דורפֿטע · מארטין קאָננטע נון איינען קליינען פֿאָרראטה פֿאָן לעדער איינקויפֿען ; פֿרידריך׳ס פֿאטער פֿערשאפֿפֿטע איהם דורך פֿירשפראכע ארבייט גענוג , אונד באלד וואַרד דעם ארמען מאנן זאָ ווייט געהאָלפֿען , דאס ער זיינע בעטטען , וועלכע ער אין דער נאָטה האטטע פֿערזעצען מיססען , ווידער איינלעזען קאָננטע , אונד פֿאָן נאהרונגס זאָרגען פֿרייא וואר · פֿרייליך האט ניכט יעדעס קינד איין גאָלדשטיק וועג צו שענקען וויא פֿרידריך ; אבער יעדעס קינד קאנן דאָך עטוואס טהון , אום אונגליקליכען צו העלפֿען , אונד זיא צו ערפֿרייען ·

Nr. 16. דיא וואהרזאגערין

איינע ציגיינערין קאם אין איין דאָרף , אונד וואָלטע דען לייטען פיר געלד וואהרזאגען · אייניגע וואַרען אויך ווירקליך זאָ איינפֿאֶלטיג אונד אבערגלייביג, דאס זיא דען רעדען דער ליסטיגען פרויא צוהערטען · דיזע זאגטע נון איינעם יעדען דער אומשטעהענדען עטוואס, דאס ער גערן האֶרען מאֶכטע ; דעם איינען וויז זאגטע זיא איינע רייכע ערבשאפֿט, דעם אנדערן איינע גליקליכע הייראטה א׳ ז׳ וו׳ . דאפיר וואורדע זיא דאנן אויך רייכליך בעשענקט · אונטערדעס, האטטען דיא געריכטע פֿאָן דיזער לאנדשטרייכערין געהערט ; אונד וויל זאָלכע בעטריגעריען שטרענגע פֿערבאָטען זינד , זאָ וואורדע זיא אונפֿערמוטהעט אויפֿ-געהאָבען, אונד נאך דער שטאדט אין פֿערוואהרונג געבראכט · האֶטטע זיא נון ווירקליך וואהרזאגען , דאס הייסט : דאס צוקינפֿטיגע פֿאָרהער וויססען קאֶננען , זאָ ווירדע זיא אויך איהרע אייגענע געפֿאנגעננעהמונג געוואוסט האבען , אונד דערזעלבען דורך פֿלוכט ענטגאנגען זיין · דעננאָך אבער גלויבטען דיא מייסטען דאס , וואס דיא ציגיינערין איהנען געזאגט האטטע , דארום וויל זיא ווינשטען , דאס עס וואהר זיין מעכטע ; אונד זאָ ווארדען זיא צום טהייל דאדורך אונגליקליך · דענן דעריעניגע צ׳ ב׳ וועלכעם איינע רייכע ערבשאפֿט געווייסאגט וואר, פֿער-נאכלאֶססיגטע זיינע ווירטהשאפֿט , אין דער האָפֿפֿנונג , באלד האָהנע מיהע רייך צו ווערדען . לאנגע בליבען דיא טאֶדליכען ווירקונגען דיזעס בעטרוגס אין דעם דאָרפֿע נאָך זיכטבאר ·

דיא פֿאָלגען דעם פֿלייסעס אונד דער פֿוילהייט ·

Nr. 17.

מאָריץ וואר דער איינציגע זאָהן איינעס רייכען גוטסבעזיטצערס . מיט איהם

זואר שטארקמאנן , דער זאָהן איינעס דרעכסלערס , אויף דעם גוטע ויינעס פֿאטערס אין גלייכעם אלטער . דיזעביידען קינדער וואוכסען אלזאָ צוזאממען אויף , אונד שטארקמאנן וואורדע פֿאָן דעם אלטען מאָריץ זאָ הערצליך געליבט, אלס אָב ער זיין אייגענער זאָהן וואֶרע : ער ליס איהן ניכט נור אָפֿט אן זיינעם טישע עססען , אונד קליידעטע איהן , זאָנדערן שיקטע איהן אויך פֿרייא אין דיא שולע . שטארקמאנן האטטע צוואר קיינע אויסעראָרדענטליכע פֿעהיגקייטען, אונד עס וואַרד איהם דאהער אללעס זעהר שווער , וואס ער לערנען זאָללטע; אבער ער גאב זיך פֿיל מיהע . זאָרגפֿאֶלטיג מערקטע ער אויף אללעס , וואס דער לעהרער זאגטע , לערנטע צו הויזע פֿלייסיג , וואס איהם אין דער שולע אויפֿגעגעבען וואר , אונד איבטע זיך אין אללעם זעלבסט , אָהנע דאס איהן יעמאנד אנטרייבען דורפֿטע . דורך דיזען אונערמידעטען אייפֿער בראכטע ער עס באלד דאהין , דאס ער זיינען מיטשילערן גלייך קאם , אויך דעננען , וועלכע בעססערע גייסטעסגאבען פֿאָן גאָטט עמפּפֿאנגען האטטען , אלס ער יעדער מאנן ליבטע איהן , אונד ווינשטע דעם פֿאטער גליק צו איינעם זאָלכען זאָהנע .

מאָריץ אבער וואר לייכטזיננינג , אונד אכטעטע ניכט אויף דיא גוטען לעהרען , דיא ער אין דער שולע האֶרטע . שפילען , רייטען , פֿישען אונד דערגלייכען פֿערגניגונגען , וואַרען איהם ליבער , אלס לערנען . וועננ ער ערמאהנט וואורדע , פֿלייסיג צו זיין , זאָ זאגטע ער : איך ווערדע איין לאנד-ווירטה , אונד דער ברויכט ניכט פֿיל צו וויססען ; וועננ איך לעזען , שרייבען אונד רעכנען קאנן , זאָ בין איך געשיקט גענוג , אונד דאצו האבע איך נאָך אימממער צייט . זאָ גינג איין יאהר נאך דעם אנדערן הין , אונד ווייל ער גלויבטע , אימטער נאָך צייט גענוג צו האבען , זאָ לערנטע ער אויך דאס לעזען , שרייבען אונד רעכנען נור זעהר מיטטעלמאֶסיג . דער פֿאטער האֶטטע עס פֿרייליך ליבער געזעהען , וועננ זיין זאָהן פֿלייסיגער געוועזען וואֶרע ; אבער צווינגען וואָללטע ער איהן ניכט , אונד איבערדיס דאכטע ער עבענפֿאלס , דאס זיין זאָהן אין זיינעם קינפֿטיגען שטאנדע ניכט פֿיל צו וויססען ברויכע , אונד דאס עס איהם ניכט פֿעהלען קאֶנגע , וועננ ער איהם דאס גוט וואָהל איינגעריכטעט הינטערליסע . אבערביידע אירדטען זעהר ; דענן זיא דאכטען ניכט דאראן , דאס דיא געוואָהנונג אן אוננימטצע בעשעפֿטיגונגען נאָך וויט שלימטערע פֿאָלגען האבע , אלס דיא בלאָסע פֿערזייטניס דער געלעגענהייטען, עטוואס ניטצליכעס צו ערלערנען . אלס מאָריץ אין דיא יאהרע טראט , וואָ ער דיא שולע פֿערלאססען מוסטע , וואָללטע איהן דער פֿאטער צור ווירטה-

שאפֿט אנפֿיהרען , אונד טרוג איהם אלזאָ באלד דיזע באלד יענע געשעפֿט אויף ; אבער מאָריץ גינג ליבער זיינען געוואָהנטען לוסטבארקייטען נאך . אנשטאטט אויף דעם פֿעלדע צו זיין , ריטט ער אין דיא שטאדט צו זיינען בעקאנטען , שפילטע , אונד ליס דיא קנעכטע ארבייטען , זאָ פֿיל זיא וואָללטען · דער פֿאטער שאלט איהן צוואר דעסוועגען הארט , אבער עס האלף ניכטס , אונד ער שטארב וויא מאן זאגט , פֿאָר פֿערדרוס איבער דיא לידערליכקייט זיינעס זאָהנעס · נון וואר מאָריץ העררר דעס גוטעס, אונד קאָננטע גאנץ נאך זיינעם וויללען האנדעלן; נאך דעם שפריכוואָרט: יונג געוואָהנט , אלט געטהאן , בליב ער אויך עבען זאָ לייכטזינניג , וויא ער פֿאָרהער וואר·ער לעבטע איממער אין דען טאג הינאיין, אָהנע זיך אום דיא ווירטהשאפֿט צו בעקיממערן , אונד אין איין פאאר יאהרען וואר דאס גוט זאָ פֿערשולדעט , דאס עס עפֿפֿענטליך פֿערקויפֿט ווערדען מוסטע · איין בענאכבארטער עדעלמאנן קויפֿטע עס , אונד פֿערדינאנד דער ביזהער אלס פֿערוואלטער אויף דענזעלבען געשטאנדען , אונד דורך פֿלייס אונד שפארזאמקייט זיך עטוואס ערוואָרבען האטטע , נאהם עס אין פאכט· דאס געלד פֿאָן דעם פֿערקויפֿטען גוטע רייכטע ניכט איינמאל צו , מאָריצענס שולדען צו בעצאהלען , אונד אלזאָ האָטטע ער איין לאנדשטרייכער ווערדען מיססען , וועננ זיך פֿערדינאנד ניכט , אויס דאנקבארקייט אונד מיטלײדען , זיינער אנגענאָממען אונד איהם פֿרייע וואָהנונג אונד פֿרייען טיש געגעבען האָטטע · פֿלייס אונד שפארזאמקייט בעוואהרען פֿאָר פֿילעם באָזען , אבער מיססיגגאנג לעהרט אללע לאסטער .

Nr. 18, נאָשעריייא

פֿרידעריקע האטטע דיא איבלע געוואָהנהייט , אללעס צו בענאשען , וואס זיא נור פֿאָן עססוואארען אונד געטראָנקען זאה · זיא וואר דעסהאלב אָפֿט פֿאָן איהרען עלטערן בעשטראפֿט וואָרדען , וויל נאָשערייא ניכט נור זעהר אונאנשטאָנדיג איזט , זאָנדערן וויל זיא אויך אורזאכע ווירד , דאס מאן איבערהויפט זיינע בעגירדען ניכט מאָסיגען אונד בעהערשען לערנט .

פֿרידעריקע ליס זיך דורך קיינע שטראפֿע אבהאלטען , וועננ איהר דיא לוסט אנקאם , צו נאשען · דיא גארטענטהירע מוסטע אום איהרענטוויללען בעשטענדיג פֿערשלאָססען זיין , זאָ לאנגע אָבסט אים גארטען וואר ; דעננ זיא פֿפֿליקטע אללעס , וואס זיא ערדרייכען קאָננטע , זאָגאר אונרייף , אב , ביס דיא אָפּפֿעל אונד בירנען אן , , אונד ווארף זיא וועג , וועננ זיא נאָך הארט וואָרען · זאָ פֿערדארב זיא פֿאסט עבען זאָ פֿיל אָבסט , וועננ זיא איינמאל אין דען גארטען קאם וויא דאס אונגעציפֿער : גאר צו גערן שליך זיא זיך אין

דיא מילכקאמפער , וואָ זיא דיא וואַהנע מיט דען פינגערן אויס דען מילכ־געפּעסען נאהם · אנפאנגס גלויבטע מאן , דאס דיא קאטצע דיזע נאַשעריין וואָרע אונד שאַפּטע זיא אב ; אבער באלד ענטדעקטע זיכ'ס דאס פרידעריקע דען שליססעל צור מילכקאממער וועהר גוט צו פינדען וואוסטע . עס וואר אלזאָ ניכט צו פערוואונדערן , דאס דיא עלטערן גאר קיין צוטרויען מעהר צו איהר האטטען , אונד אללעס פאַר איהר פערשלאָססען , וויא פאָר איינעם דיבע . איינינע מאל וואר זיא זאַגאר איבער דען וויין געראטהען , וועלכען דער פאטער פיר פריינדע אין איינעם עססשראנקע שטעהען האטטע , אונד וואר דאפאָן בערוישט אונד טאָדליך קראנק געוואָרדען · איינעם טאגעס וואר זיא אין דיא שטובע אלליין , אונד זאָלכע צייטען פפלעגטע זיא גערן צו איהרען נאָשע־רייען צו בענוטצען . זיא זאה זיך אום , אָב אירגענד איין שראנק אָפפען שטאָנדע אָדער אָב שליססעל דא וואָרען ; ענדליך בעמערקטע זיא אָבען אויף דעם שראנקע איין גאָפּפכען · זאָגלייך מאכטע זיא אנשטאלט , צו זעהען , אָב עטוואס פיר זיא צו נאשען דארין וואָרע . זיא זעטצטע איינען שטוהל אן דען שראנק , אונד דא דיזער נאָך ניכט האָך גענוג וואר , ריקטע זיא אויך דען טיש הינאן , שטיג פאָם שטוהלע אויף דען טיש , אונד נאהם דאס נאָפּפכען הערונטער · עס וואר עטוואס וייסעס דארין , וויא געשטאָססענער צוקקער , זיא טונקטע דיא פינגערשפיטצען איין , אונד קאָסטעטע ; עס שמעקטע זיס , אונד זיא לעקטע אלזאָ בעגיריג . פלאָטצליך טראט דיא מוטטער צור טהיר הינאיין · פרידעריקע ערשראק זאָ זעהר , דאס זיא פאסט פאָם טישע געפאל־לען וואָרע ; אבער נאָך גראָססער וואר דער שרעק דער מוטטער , דא זיא זאה , דאס פרידעריקע גיפט אס , וועלכעס פיר דיא פליגען הינגעזעצט וואר· אונגליקסקינד ! ריף זיא , וואס מאכסט דוא ? זיא האָב זיא גלייך פאָם טישע , שיקטע זיא צו דעם ארצטע , גאב איהר מילך איין , דאס זיא ברעכען זאָללטע , אונד וואנדטע אללע מיטטעל אן , זיא פאָן איינעם שמאָה־ליכען טאָדע צו רעטטען · באלד אבער פיהלטע זיא דיא ענטועטצליכסטען שמערצען אין דען איינגעווייידען , אונד שריא , דאס מאן עס איינינע הייזער וויט האָרען קאָננטע . דער ארצט קאם , פעראָרדנעטע , דאס זיא איממער נאָך מעהר מילך טרינקען זאָללטע , גאב איהר אויך נאָך אנדערע ארצנייען ; אללייןזיא מוסטע דאָך שאָן צו פיל גענאשט האבען ; צוואר בליב זיא אם לעבען , בעהילט אבער דאָך איינען זעהר שוואכען פערשטאנד , אונד איין בעשטאָנ־דיגעס ציטטערן דער גלידער .

ווער שטראפבארען בעגירדען בלינדלינגס פאָלגט , דען שטירצען זיא ענדליך אינס פערדערבען .

Nr. 19. דיא קלאַטשערין

זאָפיא וואָרע איין רעכט גוטעס מאָדכען געוועזען , ווענן זיא נור ניכט איינען זאָ גראָססען פֿעהלער אן זיך געהאבט האַטטע , דער איהר זעהר פֿיל פֿערדרוס אונד שאַנדע צו צאָג , דען פֿעהלער דעס קלאטשענס . זיא קאָננטע ניכטס פֿיר זיך בעהאלטען ; אללעס , וואס זיא פֿאָן אנדערן זאה , אונד האָרטע , אָדער ערפֿוהר , מוסטע זיא ווידער ערצאָהלען : עס וואר איהר ניכט מעגליך צו שווייגען; אללעס , וואס אין דער נאכבארשאפֿט פֿאָרגינג , וואוסטע זיא ; דענן בעשטאָנדיג זאס זיא אם פֿענסטער אונד פֿאָר דער טהיר , אונד ווענן זיא דאנן איינע בעקאננטע אנזיכטיג וואורדע , זאָ האטטע זיא איהר אללעמאל עטוואס פֿאָן דיזעם אָדער יענעם נאכבאר , אָדער פֿאָן איהרען עלטערן , געשוויסטערן אונד הויזגענאָססען צו ערצאָהלען . אללעס וואס אין דער שולע פֿאָרפֿיל , פלוידערטע זיא אויס , אונד ווענן איין קינד שטראפֿע ערהאלטען האטטע , זאָ בראכטע זיא עס באלד אין דער האלבען שטאדט הערום ; דענן יעדעם , דער איהר בעגעגנעטע , ערצעהלטע זיא עס , אונד געוואָהנליך זעטצטע זיא נאָך עטוואס הינצו , זאָ דאס אין איהרעם מונדע אללעס גראָססער אונד שלימער וואורדע , אלס עס ווירקליך וואר . דורך דיזע העסליכע נייגונג צום קלאטשען צאָג זיא זיך בייא איהרען מיטשילערינען פֿאסט אללגעמיינען האס צו ; דענן נור דיאיעניגען , וועלכע איהר עהנליך וואַרען, הילטען עס מיט איהר , אללע איבריגען פֿעראכטעטען זיא .

דאס טהאט איהר פֿרייליך וועה , אבער זיא וואר דאָך ניכט דארויף בעדאכט , זיך דיא העסליכע פלוידערהאפֿטיגקייט אבצוגעוואָהנען .

אלס זיא ערוואכסען וואר , מוסטע זיא בייא פֿרעמדען לייטען אין דינסטע געהען ; דענן איהרע עלטערן וואַרען זעהר ארם . אנפֿאנגס וואר מאן אימסער זעהר וואָהל מיט איהר צופֿרידען , דענן זיא וואר רייגליך , אָרדענטליך אונד וויליג ; אבער באלד מאכטע זיא זיך דורך איהרע קלאטשערייען זאָ פֿערהאסט , דאס מאן איהר דען דינסט אויפֿזאגטע . זאָ גינג עס בייא יעדער העררשאפֿט , אונד ענדליך וואר זיא אין זאָ איבעלן רוף געקאָממען , דאס זיא גאר קיינע העררשאפֿט מעהר פֿינדען קאָננטע . זיא מוסטע אלזאָ איהרע פֿאטערשטאדט פֿערלאססען , אונד דא זיא עס אויך אן פֿרעמדען אָרטען ניכט בעססער מאכטע , זאָ האטטע זיא איבעראלל דאס זעלבע שיקזאל , אונד קאם צולעצט זאָ הערונטער , דאס זיא נור זעהר קיממערליך פֿאָן מאגעלאָהנער-ארבייט זיך נאָהרען קאָננטע .

Nr. 20. נים דיא נאדעלן ניכט אין דען מונד !

ראָזאליע , איין קליינעס מעֶרכען , האטטע דיא געוואָהנהייט , שטעק-נאדעלן אין דען מונד צו נעהמען · איהרע עלטערן האטטען עס איהר שאָן אָפֿט פֿערבאָטען , אבער זיא פֿערגאס עס אימטער ווידער . איינסט וואס זיא אם פֿענסטער , פֿיללטע איהרע נאדעלביכסע מיט נאדעלן , אונד נאהם מעהרערע אין דען מונד , אום זיא אונטערדעס ראשיט צו האלטען . איין פֿירכטערליכער שטורם ערהאָב זיך , שטיס אן דאס פֿענסטער אונד איין פֿענסטער-פֿליגעל פֿלאָג אויף· ראָזאליע ערשראק, פֿינג אן צו שרייען אונד אין דעם אויגענבליקקע פֿילען איהר איינינע נאדעלן אין דיא מונד-האָהלע . צום גליק וואר דיא מוטטער אין דיא נאָהע , אונד ליעף באלד צו ראָזאליע , אום צו זעהען , ווארום זיא זאָ העפֿטיג שרייע . דיזע צייגטע אין איהרען מונד , אונד מאכטע זעהר שמערצהאפֿטע געבעֶרדען ·

דיא מוטטער זאה אויגענבליקליך אין דען מונד אונד בעמערקטע צו איהרעם ערשטוינען איינינע שטעקנאדעלן , דיא זיך אין דעמועלבען איינגעשפיסט האטטען · גליקליך צאָג זיא דיא מוטטער העראוים אונד רעטטעטע זאָ דיא און-פֿאָלגזאמע ראָזאליע פֿאָן איינעם שרעקליכען טאָדע · וואֶרען דיא נאדעלן מיט איהרען שפיטצען אין דעם שלונדע שטעקען געבליבען , זאָ האֶטטע זיא אונטער דען פֿירכטערליכסטען שמערצען שטערבען מיססען ·

פֿראגען איינעם שולקינדעם אן זיינען לעהרער
Nr. 21.

דאס שולקינד · אבער , ליבער לעהרער , וועננ איך נון קיינע ארבייט בעקאָמטען קאנן ; וויא זאָלל איך דאנן דעם מיססיגאנגע ענטפֿליהען ? דער לעהרער · וויא פֿילע האופטארטען דער ארבייט מאג עס וואָהל געבען ? שולקינד · נון , איך דענקע , צווייא , קאָפף אונד האנדארבייטען . לעהרער , אונד דיא האנדארבייטען — קאננסט דו זיא אללע נעננען ? שולקינד · ניין , עס מאֶגען זעהר פֿילע זיין · לעהרער · אָב אללע דיאזעניגען , דיא בייא דען פֿילען האנדארבייטען נאֶטהיג זינד , לוטער מייסטער זיין מאֶגען ? · שולקינד , ניין , עס גיבט אויך געזעללען אונד לעהריונגען · לעהרער · זאָנסט האסט דו קיינע אנדערע גאטטונג פֿאָן מענשען . ראבייא בעמערקט? צ׳ ב׳ ש׳. בייא דען מוירערן , וויא הייסט דער , דער זאנד , שטיינע אונד קאלק צוטראָגט ? שולקינד · איין האנדלאנגער . לעהרער · אָב אויך פֿילע נאֶטהיג זיין מאֶגען ?

שולקינד : יא ; דענן וואָנסט מיססטע איין אנדערער ברויכבארער ארבייטער ויך ראמיט בעשעפטיגען , דער אינדעס עטוואס בעססערעס טהון קאָננטע .
לעהרער. דער האנרלאנגער ערהאֶלט אבער וואָהל עבען זאָ פיל לאָהן , אלס דער מייסטער ? שולקינד · ניין , איך גלויבע ניכט ; דענן דאצו קאנן מאן יא יעדען געווונדען מענשען געברויכען ; דער מייסטער היננעגען מוס זיין האנדווערק שאָן אָרדענטליך געלערנט האבען אונד מעהר פערשטעהען , אבער דאנן אויך מעהר לאָהן האבען . לעהרער · פריילוך ; נאך דעם איינער ניטצט , נאך דעם ווירד ער געמייניגליך בעצאהלט · וואס וואָללטעסט דוא אלזאָ טהון, ווענן דוא עטווא מיט דעם האנדווערקע , וועלכעס דוא אייגענטליך געלערנט האָטטעסט , יעצט ניכטס פערדינען קאָננטעסט ; וואָללטעסט דוא ליבער זאָ לאנגע מיססיג געהען , בעטטעלן אָדער הונגערן ? שולקינד · ניין , איך וואָללטע מיך נאך אנדערער ארבייט ערקונדיגען , אונד וואָ יעמאנד הילפע ברויכט, העלפען · לעהרער · אבער, ווענן דוא דיא ארבייט נאָך ניא געטהאן האָטטעסט; ווירדעסט דוא גלייך זאָ פיל לאָהן פאָרדערן קאָננען , וויא איין געאיבטער אר-בייטער , אָדער ווירדע איין פערשטאָנדיגער דיר איהן געבען וואָללען ? שולקינד. ניין , אים אנפאנגע , ביז איך דיא נייע ארבייט רעכט טהון קאָננטע , ווירדע איך ליבער וועניגער לאָהן פאָרדערן אלס דיא אנדערן · לעהרער . נון האסט דוא דיר זעלבסט אויף דיינע ערשטע פראגע געאנטוואָרטעט · האנדלע נאך דיזען פאָרשריפטען ! זוכע דוא ארבייט , ווענן זיא דיך ניכט זוכט ! אלסדאן ווירסט דוא ניכט אללײן , ניטאלס מיססיג געהען , זאָנדערן אויך געוויס ניכט לייכט איבער מאנגעל אן ארבייט צו קלאגען האבען ·

Nr. 22. דיא איבערוואונדענע פערזוכונג

(האנס אונד פריטץ געהען איבער פעלד ·)

האנס · (שטעהט פלאָטצליך שטילל , ביקט זיך אונד העבט עטוואס פאָן דער ערדע אויף). איי , זיה דאָך , פריטץ , וואס איך דא פינדע ! דאס דינג איזט אָרדענטליך שווער · פריטץ (הינזעהענד) דאס איזט איין פאָקכען מיט געלד , זיה, היר שטעהט עס געשריבען : ענטהאלטענד 50 רובעל .

האנס · (היפפענד) אָ וועלך איין גליק ! דאס מאכט פיר יעדען פאָן אונס פינף אונד צוואנציג רובעל . לאס אונס גלייך טהיילען — (וויללל איהם דאס פאָקכען אויס דער האנד נעהמען) . פריטץ · דוא טהוסט יא האנס ! אלס אָב דאס געלד אונס געהאָרטע . האנס . (איהן פערוואונדערנד אנזעהענד) אונס

געהערטע? וועם געהערט עס דענן זאָנסט?

פריטץ. דעם, דער עס פערלאָרען האט! האנס. יא, ווער מייס וואָ דער איזט! פריטץ, וויר מיססען איהן אויפצופינדען זוכען.

האנס. וויא מאכען וויר דאס דענן? פריטץ. ווייסט דוא ניכט מעהר וואס נייליך דער לעהרער זאגטע? וויר טראגען דאס געלד אויפס אמט; עס ווירד דאנן אללענטהאלבען בעקאננט געמאכט, דאס געלד געפינדען וואָרדען זייא, אונד ווער דאנן בעווייזען קאנן, דאס ער עס פערלאָרען, דער ערהעלט עס ווידער. האנס. הערע, פריטץ! איך וואָללטע, עס מעלדעטע זיך נימאנד. פריטץ. דאס איזט ניכט וואהרשיינליך, עהער גלויבע איך, דאס דיא נאכפראגע נאך דעם פערלאָרענען געלדע צופאָרקאָממען, אלס אונזערע אנצייגע זיך פערברייטען ווירד.

האנס. אבער קאָננטען וויר ניכט — פריטץ, נון, וואס דענן? האנס. — שטילל־שוויגען אונד טהון, אלס אָב וויר ניכטס געפונדען האָטטען, דענן קיינער האט אונס דאָך. — — פריטץ. (איהן אונטערברעכענד) וויר וואָללען אלזאָ דיבע ווערדען, מיינסט דוא; דענן דאס ווירדען וויר, וועננ וויר וויססענטליך אונד אבזיכטליך פרעמדעס אייגענטהום בעהילטען. ניין, האנס! וועננ דוא זאָ איין שלעכטער יונגע ביזט, זאָ מאג איך ניכט מעהר מיט דיר צו טהון האבען.

האנס. (ערשראָקקען) דיבע? ניין! וועננ דוא דאס מיינסט — אבער עס איזט דאָך פערדריסליך — איך האטטע מיך שאָן זאָ געפרייעט. פריטץ. וויר וואָללען אונס דאריבער פרייען, דאס דער רייזענדע זיין געלד ווידער ערהאל־טען ווירד. פיללייכט וואר עס איין ארמער באָטע, דער יעצט אין דער גראָססטען אנגסט איזט, אונד זיך נור דאמיט טראָסטעט, דאס איין עהרליכער פינדער עס געפונדען. האנס. עס איזט וואהר. פריטץ! מיינע געדאנקען וואַרען אויף איינעם באָזען וועגע — עס זאָלל קינפטיג ניכט ווידער זאָ קאָממען. (רייכט איהם דיא האנד).

פריטץ. „עהרליך וואָהרט אם לאָנגסטען," זאגט דער לעהרער איממער, אונד מיין הערץ זאגט מיר, דאס ער רעכט האט.

Nr. 23. שפריכוואָרטער

בעטע אונד ארבייטע! וואס דוא ניכטס וויללסט, דאס מאן דיר טהוע, דאס טוהע אויך איינעם אנדערן ניכט! טהו רעכט, אונד שייע נימאנד. ליבער אונרעכט ליידען, אלס אונרעכט טהון. אן גאָטטעס זעגען, איזט

אללעס געלעגען • ווער דיא עלטערן עהרט , דען עהרט גאָטט ווידער • ווער רעכט טהוט , ווירד רעכט פינדען • אונרעכטעס גוט , געדייהעט ניכט . וואס גאָטט טהוט , דאס איזט וואָהל געטהאן • עהרליך וואֶהרט אם לאֶנגסטען . באֶזע געזעללשאפטען פערדערבען גוטע זיטטען • טרייע האנד געהט דורכ'ס גאנצע לאנד • דער העהלער איזט זאָ גוט אלס דער שטעהלער • וויא דאס גארן , זאָ דאס טוך • גוטער גרוס , גוטע אנטוואָרט • בעססער ארם מיט עהרען , אלס רייך מיט שאנדען . ווער דען עלטערן ניכט פאָלגט , מוס דעם שארפ-ריכטער פאָלגען • פרידע ערנאֶהרט , אונפרידע צערשטאֶהרט • מאָרגענשטונ-דע , האט גאָלד אים מונדע . קיינע ראָזע אָהנע דאָרנען • קיינע אנטוואָרט , איזט אויך איינע אנטוואָרט • דורך פראגען ווירד מאן קלוג . דעס גוטען קאנן מאן ניכט צו פיל טהון . מאן זאָלל זיך קיינע שלאֶססער אין דיא לופט בויען . מאן מוס דעם שאֶנסטען טאג ניכט פאָר דעם אבענד לאָבען • מיססיגגאנג איזט אללער לאסטער אנפאנג • איין גוט געוויססען איזט איין זאנפטעס רוהע-קיססען • רעכט טהון , לאֶסט זאנפט רוהען • וואָהלשמאק ברינגט בעטטעלזאק . אללצופיל איזט אונגעזונד • אן פילען לאכען ערקעננט מאן דען נאררען • איינע גוטע מאגד ווירד אויך איינע גוטע הויזפרויא ווערדען • אים גלאזע ערטרינקען מעהר אלס אים מעער • דעם געשענקטען גויל , זיה ניכט אינס מויל • אללצו קלוג איזט נאֶרריש • אללער אנפאנג איזט צוואר שווער • ראָך ערלייכטערט פלייס איהן זעהר • גוטע לעהרלינגע , ווערדען גוטע מייסטער • אלטאָזען געבען , ארמעט ניכט • פאָררערע , ערשפארט נאכרערע • פאָרזאָרגע , פערהיטעט נאכ-זאָרגע • נימאנד איזט זאָ אלט , דאס ער ניכט עטוואס לערנען קאֶננטע • קליינע קינדער , קליינע זאָרגען ; גראָסע קינדער , גראָסע זאָרגען • ווענן דעם עזעל צו וואָהל איזט , זאָ געהט ער אויפס אייז טאנצען , אונר בריכט איין ביין • ווער פיל שוואצט , דער ליגט אויך פיל • איינעם ארמען מאנן מאנגעלט פיל , איינעם גייטציגען אללעס • דער געזונדע וויים ניכט וויא רייך ער איזט • דיא יונגען זאָללען בייא דען אלטען דיא אָהרען ברויכען , ניכט דאס מויל • וואס מאן אין גאָטטעס נאמען אנפאֶנגט , דאס געהט אין גאָטטעס נאמען צו ענדע •

גוטע שפריכע ווייזע לעהרען ,
מוס מאן איבען , ניכט בלאָס האֶרען •

פֿאַבעלן

Nr. 1. דיא פֿליגע

מארטערע ניכט דיא קלײנע פֿליגע,
זאָ שפראך האננכען ײנגסט צו פֿריטץ.
גיבט דיר דיזע לוסט געניגע?
פֿיהלסט דוא ניכט דער ארמען שמערץ?
רײס דאס בײנכען איהר ניכט אויס,
דענן זיא ליבט, וויא דוא, איהר לעבען.
זאָלל זיא עס מיט שמערץ אונד גרויס
יעצט אין דײנע האֶנדע געבען?
ליבער פֿריטץ, איך ביטטע דיך,
לאס דאס ארמע טהירכען פֿליגען.
זוכע, וויא עס דיר געציםט,
דאָך אײן עדלערעס פֿערגניגען.

Nr. 2. דער ראבע אונד דער הויזהאהן

אײן ראבע שלעפפטע טויזענד דינגע,
געלד, גאָלדקאָראללען, פערלען, רינגע,
אין זײנען ווינקעל, וואָ ער שליעף.
דער הויזהאהן זאה דאס אן אונד ריף,

„וואס טהוסט דוא, פֿרײנד מיט דיזען זאכען,
„דיא דיך דאָך נימאלס גליקליך מאכען?"
„ „איך וויים עס זעלבסט ניכט," "שפּראך דער ראבע,
„ „איך נעהם עס נור, דאמיט איכ'ס האבע"

Nr. 3. דער בלינדע אונד דער לאהמע

פֿאָן אונגעפֿאֶהר מוס אײנען בלינדע

איין לאהמער אויף דער שטראסע פינדען,
זאָגלייך האָפּפּט יענער פריידענפּאָלל,
דאס איהן דער אנדערע לייטען זאָלל.

„ דיר,“ שפריכט דער לאהמע, „בייצושטעהען?
„ איך ארמער מאנן קאנן זעלבסט ניכט געהען;
„ דאָך שיינט'ס, דאס דוא צו איינער לאסט
„ נאָך זעהר געזונדע שולטערן האסט.
„ ענטשליסע דיך, מיך פּאָרטצוטראגען;
„ זאָ ווילל איך דיר דיא שטעגע זאגען:
„ דאנן ווירד דיין שטארקער פוס מיין ביין,
„ מיין העללעס אויגע דיינעס זיין.“
דער לאהמע האָנגט מיט זיינען קריקקען,
זיך איף דעס בלינדען ברייטען ריקקען,
פּעראיינט ווירקט אלזאָ דיזעס פאאר,
וואס איינצעלן קיינעם מאָגליך וואר.

Nr. 4. דער טאנצבאָר

איין באָר, דער לאנגע צייט זיין בראָד ערטאנצען מיססען,
ענטראנן אונד וואָהלטע זיך דען ערשטען אויפּענטהאלט.
דיא באָרען גריסטען איהן מיט ברידערליכען קיססען,
אונד ברומטען פריידיג דורך דען וואלד,
אונד ווא איין בער דען אנדערן זאה,
זאָ היס עס: „פעטץ איזט ווידער דא!“
דער באָר ערצאָהלטע דרויף, וואס ער אין פּרעמדען לאנדען,
פּיר אבענדטהייער אויסגעשטאנדען,
וואס ער געזעהען, געהאָרט, געטהאן!
אינד פינג, דא ער פּאָם טאנצען רעד'טע,
אלס גינג ער נאָך אן זיינער קעטטע,
אים קרייזע שאָן צו טאנצען אן.
דיא ברידער, דיא איהן טאנצען זאהן,

בעוואונדערטען דיא ווענדונג זיינער גלידער ,
אונד גלייך פֿערזוכטען עס דיא ברידער ;
אלליין אנשטאט , וויא ער צו געהן ,
זאָ קאָננטען זיא קוים אויפֿרעכט שטעהן ,
אונד מאנכער פֿיעל דער לאֶנגע נאך דארנידער .
אום דעסטאָ מעהר ליס זיך דער טאֶנצער זעהן ;
דאָך זיינע קונסט פֿערדראָס דען גאנצען הויפֿען .
„פֿאָרט , ״ שריען אללע „פֿאָרט מיט דיר !
„דוא נארר וויללסט קליגער זיין אלס וויר?״
מאן צוואנג דען פעטץ דאפֿאָן צו לויפֿען .

Nr. 5. דער גייצהאלז

איין גייצהאלז פֿיעל אין איינעם פֿלוס דער טיף
אונד רייסענד וואר . איין פֿישער דער דאס לעבען
איהם רעטטען וואָללטע, שפראנג היניין אונד ריעף:
ער מאֶכטע נור דיא האנד איהם געבען .
אלליין דער גייצהאלז שפראך , אינדעם ער זאנק :
„איך קאנן ניכטס געבען ! ״ אונד ערטראנק .

Nr. 6. דער ריזע גאָליאַטה

וואר איינסט דער ריזע גאָליאַטה ,
גאר איין געפֿאֶהרליכער מאנן .
ער האטטע טרעססען אן דעם הוט -
אונד איינע טראָדעל דראן ,
אונד איינען ראָק פֿאָם גאָלדע שווער ;
ווער צאָהלט דיא דינגע אללע הער !

אן זיינען שנוררבארט זאה מאן נור ,
מיט שוידער אונד מיט גרויס ,
אונד דאבייא זאה ער פֿאָן נאטור ,
גאר ווילד אונד גריממיג אויס ;

זיין זאררֿאס ווארֿ, מאן גלויבט עס קוים ,
זאָ גראָס , אלס שיער איין וועבערבוים .

ער האטטע קנאָכען וויא איין גויל ,
אונד איינע פֿרעכע שטירן;
אונד איין ענטזעצליך גראָסעס מויל ,
אונד נור איין קליינעס הירן ;
גאב יעדעם איינען ריפּפּענשטאָס ,
אונד פֿלונקערטע אונד פּראהלטע גראָס .

זאָ קאם ער אללע טאגע הער ,
אונד שפראך איזראעל האָהן ,
„ווער איזט דער מאנן ? ווער וואגט'ס מיט מיר ?
„זייא פֿאטער אָדער זאָהן .
„ער קאָממע הער צו יעדער שטונדע ,
„איך ווארף איהן נידער אויף דען גרונד .”

דא קאם אין זיינעס שעפֿערראָק ,
איין יינגלינג צארט אונד פֿיין ;
ער האטטע ניכטס , אלס זיינען שטאָק ,
אלס שליידער אונד דען שטיין ;
אונד שפראך: „ דוא האסט פֿיל שטאָלץ אונד וועהר,
איך קאָמם אים נאמען גאָטטעס הער .” ”

אונד דאמיט שליידערט' ער אויף איהן ,
אונד טראף דיא שטירנע גאר :
דא פֿיעל דער גראָסע פראהלער הין ,
זאָ לאנג אונד ברייט ער וואר .
אונד דוד הויט איין גוטער רוה'
איהם נון דען קאָפף נאָך אב דאצו .

איין גראָסעס מויל עס אויך ניכט טהוט ;
דאס לערנע פֿאָם לאנגען מאנן :

אונד פֿאָן דעם קליינען לערנע וואָהל,
וויא מאן מיט עהרען פֿעכטען זאָלל.

Nr. 7. אָרדנונג

היבש אָרדענטליך, היבש אָרדענטליך
לאסט אונס אללע קינדער זיין!
נאכלאֶסיגער! דוא נימסט פֿיר דיך
וואהרהאפֿטיג נימאנד איין.

ווער אללעס אום זיך ווירפֿט אונד שמייסט,
ניכטס אויף זיך זעלבער האֶלט,
צייגט פֿריה שאָן איינען שלעכטען גייסט,
דער יעדערמאנן מיספֿאֶללט.

וואס איינע נעססעל ווירד, ברעננט באלד,
אָ, דיא ערפֿאהרונג שפריכט'ס:
ווער יונג ניכטס טויגט, דער ווירד אויך אלט
געוויס איין טויגעניכטס.

היבש אָרדענטליך, היבש אָרדענטליך
לאסט אונס אלס קינדער זיין:
זאָ ווערדע איך אָפֿט מיך איבער מיך
אונד מיינע זאכען פֿריי'ן.

Nr. 8. דיא גוטע נאכט

גוטע נאכט!
אללען מידען זיי'ס געבראכט;
נייגט דער טאג זיך שטילל צו ענדע,
רוהען אללע פֿלייסיגען האֶנדע
ביז דער מאָרגען נייא ערוואכט.
גוטע נאכט!
געהט צור רוה!

שליסט דיא מידען אויגען צו.
שטיללער ווירד עס אויף דען שטראסען,
אונד דען וואֶכטער האָרט מאן בלאזען,
אונד דיא נאכט רופט אללען צו:
געהט צור רוה!
גוטע נאכט!
שלוממערט, ביז דער טאג ערוואכט,
שלוממערט, ביז דער נייע מאָרגען
קאָממט מיט זיינען נייען זאָרגען,
אָהנע פורכט; דער פאטער וואכט!
גוטע נאכט.

Nr. 9. דער אויפשוב

„מאָרגען, מאָרגען, נור ניכט הייטע!"
שפרעכען איממער טראֶגע לייטע.
„מאָרגען, הייטע וויל איך רוה'ן,
„מאָרגען יענע לעהרע פאססען,
„מאָרגען דיזע פעהלער לאססען,
„מאָרגען דיס אונד יענעס טהון!"
אונד ווארום ניכט הייטע? מאָרגען
קאננסט דוא פיר וואס אנדערס זאָרגען,
יעדער טאג האט זיינע פפליכט,
וואס געשעהען איזט, איזט געשעהען,
דאס נור קאננסט דוא איבערזעהען,
וואס געשעהען קאנן, ווייסט דוא ניכט.
ווער ניכט פאָרגעהט, געהט צוריקקע;
אונזערע שנעללען אויגענבליקקע
געהען פאָר זיך, ניא הינטער זיך.
דאס איזט מיין, וואס איך בעזיטצע,
דיזע שטונדע, דיא איך ניטצע
דיא איך האָפפ, איזט ניכט פיר מיך.

יעדער טאג, איזט ער פֿערגעבענס
איזט אים בוכע מיינעס לעבענס
ניכטס; איין אונבעשריבענעס בלאטט.
וואָהל דען? מאָרגען זאָ וויא היטע,
שטעה' דארין אויף יעדער זייטע
פֿאָן מיר איינע גוטע טהאט!

לידער אונד געזאֶנגע

Nr. 1. מאָרגענליד

1. מיין ערשט געפֿיהל זייא פרייז אונד דאנק,
ערהעבע גאָטט, אָ זעעלע!
דער הערר האָרט מיינען לאָבגעזאנג,
לאָבזינג, איהם, מיינע זעעלע!

2. מיך זעלבסט צו שיטצען אָהנע מאכט,
לאג איך, אונד שליעף אים פֿרידען.
ווער שאפֿפֿט דיא זיכערהייט דער נאכט,
אונד רוהע פֿיר דיא מידען?

3. ווער וואכט, ווענן איך פֿאָן מיר ניכטס וייס,
מיין לעבען צו בעוואהרען;
ווער שטאֶרקט מיין בלוט אין זיינעם פֿלייס,
אונד שיטצט מיך פֿאָר געפֿאהרען?

4. ווער לעהרט דאס אויגע זיינע פפֿליכט,
זיך זיכער צו בעדעקקען?
ווער רופֿט דעם טאג, אונד זיינעם ליכט,
אונס ווידער צו ערוועקקען?

5. דוא ביזט עס, גאָטט דער הערר דער וועלט
אונד דיין איזט אונזער לעבען;
א ביזט עס, דער עס אונס ערהאֶלט,

אונד מיר'ס יעצט נייא געגעבען .

6. געלאָבעט זייסט דוא , גאָטט דער מאכט ,
געלאָבט זייא דיינע טרייע ,
דאס איך, נאך איינער זאנפֿטען נאכט ,
מיך דיזעס טאג'ס ערפֿרייע!

7. לאס דיינען זעגען אויף מיר רוהן ,
מיך דיינע וועגע וואללען ,
אונד לעהרע דוא , אָ הערר , מיך טהון
נאך דיינעם וואָהלגעפֿאללען .

8. גיב מיר איין הערץ פֿאָלל צופֿערזיכט ,
פֿאָלל גלויבען , ליב' אונד רוהע ;
איין ווייזעס הערץ , דאס זיינע פפֿליכט
ערקעננ' אונד וויללינ טהוע .

9. דאס איך אלס איין געטרייער קנעכט ,
נאך דיינעם רייכע שטרעבע ,
גאָטטזעליג ציכטיג אונד גערעכט
דורך דיינע גנאדע לעבע .

10. דאס איך דאס גליק דער לעבענסצייט ,
אין דיינער פֿורכט געניסע
אונד מיינען לויף מיט פֿריידיגקייט ,
ווענן דוא געביטסט בעשליסע .

Nr. 2. מאָרגענליד

1. אללמאֶכטיגער ! איך העבע ,
מיין אויג' עמפפאָר צו דיר .
פרייז דיר , דורך דען איך לעבע ,
אונד נייען דאנק דאפֿיר !
הערר ! דיינע הולד איזט גראָס ,
אונד נימאלס האט דאס לאללען ,

דעם דאנקעס דיר מיספֿאללען ,
דאס אויס דעם הערצען פֿלאָס .

2. דאס ניכט אין טאָדעסשלוממער ,
דעם לעבענס ליכט ערלישט ,
אונד דאס מיך , פֿרייא פֿאָן קוממער ,
איין זאנפֿטער שלאף ערפֿרישט ;
דיס דאנק' איך דיינער מאכט ,
אונד דיינער פֿאטערטרייע ;
דורך זיא בין איך אויפֿס נייע ,
מיט הייטערם מוטה ערוואכט .

3. בעשיטצער מיינער זעעלע ,
איך טרויע פֿריידיג דיר ;
ניכט , וואס איך מיר ערוואֶהלע ;
דיין ראטה געשעה' אן מיר !
גיב , וואס מיר היילזאם איזט ;
אונד וועגן איך שוואכער וואנקע ,
זא שטאֶרק' מיך דער געדאנקע ,
דאס דוא שטעטס אום מיך ביזט .

4. בעגליקקע , הערר , דיא מיינען
נאך דיינער גיטיגקייט ,
אונד וואָ בעדראֶנגטע ווייגען ,
וועגד' איהרער הערצען לייד .
דוא וויללסט יא גערן ערפֿריי'ן ,
איילסט , אללען בייצושטעהען ;
זאָ לאס אויך דיס מיין פֿלעהען
דיר וואָהלגעפֿאָלליג זיין !

Nr. 3. מאָרגען-געזאנג

1. דאס גרוי'ן דער נאכט ענטפלאָה,
דיא זאָננע קעהרעט ווידער,
אונד וואס אויף ערדען לעבט,
זינגט דיר דעם דאנקעס לידער,
דיר, דער דוא בערג אונד טהאל
מיט דיינעם טהויא ערפרישסט,
אונד אויך דען שטערבליכען
דורך זיסען שלאף ערקוויקסט.

2. געשטאֶרקט איילט אונזער גייסט
נון ווידער צום געשאֶפטע,
דאס דוא פיר אונס ערזאה'סט,
וואָצו דיא לוסט אונד קראֶפטע,
אונד דיין געדייהען גאבסט.
שטעה' אונס נאָך פערנער בייא,
דאס אונזער אייפער אונס
אונד אנדערן ניטצליך זייא!

Nr. 4. נאך געענדיגטער ארבייט

1. פאָללבראכט איזט אונזער טאגעווערק!
נון לאסט אונס פראֶהליך זיין!
דיא פריידע גיבט שטאֶרק',
אונד אונזערם לייב געדייהן.

2. פאָן אונזערם יוגענדליכען רייה'ן
זייא לאֶרם אונד מוטהוויללי' פערן;
פערנינפטיג זאָלל דיא פריידע זיין,
אונד אנגענעהם דעם העררן.

3. וויא גוט איזט אונזער גאָטט, וויא גוט!
ער גיבט געזונדען לייב,

איין פֿראָהעס הערץ אונד פֿרישען מוטה ,
אונד זאָ פיל צייטפֿערטרייב .

4. לאסט אונס איהם דאנקבאר זיין ! דיא לוסט
ביים פֿראָהען יוגענדשפיל
ערשטיקקע ניא אין אונזרער ברוסט ,
דער גאָטטעספֿורכט געפֿיהל .

5. מיט גנאדע בליקט ער דאנן הערּאב ,
זיהט אונז׳רע פֿריידען גערן ,
דיא פֿריידען , דיא ער זעלבסט אונס גאב ;
אָ קינדער, לאָבט דען הערּרן !

Nr. 5. ביים אנפֿאנגע דעס אונטערריכטס

1. ניכטס קאנן אונס דיא צייט ערזעטצען,
דיא אונס אונגעניטצט פֿערשוואנד .
לאסט אונס יעדע שטונדע שאָטצען ,
אלס געשענק אויס גאָטטעס האנד .
היר ווירד אונזער גייסט בעלעהרט ;
יעדע שטונדע זייא אונס ווערטה .

2. ביז צום אבענד אונזערס לעבענס
לאסט אונס טרייא אונד טהאָטיג זיין .
ניא לייכט׳ אונס איין טאג פֿערגעבענס ,
דענן עס ווירד אונס שפּאָט גערײ׳ן ,
שטאָרק׳ז , פֿאטער , יעדערצייט
אונזערן טריב צור טהאָטיגקייט !

Nr. 6. נאך דעם אונטערריכטע

1. וואָהל אונס, היר פֿלאָס אויך הייטע
אונס ליכט אונד זעגען צו .
דער טוגענד פֿאָלגעט פֿריידע ,

דער ארבייט פֿאָלגעט רוה.
אָ לאסט אונס איהרער פֿריי'ן ,
אונד אימּמער פֿראָהער שטרעבען ,
טרייא אונזרער פפֿליכט צו לעבען ,
פֿאָן הערצען גוט צו זיין !

2. דיך, גוטער פֿאטער ! ליבען ,
געהאָרכען פֿריידיג דיר ,
אונד נור, וואס גוט איזט , איבען ,
יא דיס , דיס וואָללען וויר !
אָ דוא , דער אללעס שאפֿפֿט ,
דוא הערסט , וואס וויר געלויבען ;
גיב , ליבער גאָטט , פֿאָן אָבען
אונס צו דער טוגענד קראפֿט !

Nr. 7. אם שלום דער לעהרשטונדען

1. דיא שטונדען ווייזער לעהרע
זינד אבערמאלס דאהין ;
וואָהל אונס , וועגן וויר
זיא ניטצען צו בלייבענדעם געווינן !

2. וועם וואָהלגענוטצט דיא שטונדען
דעס טאגס פאָראיבערגעהן ,
דעם לאָהנעט רוה' אים הערצען ,
דעם איזט דער אבענד שאָן ;

3. דער ווירד זיך זיינער יוגענד
נאָך שפּאָט אים אלטער פֿריי'ן ,
ווירד פֿראָה צו גראבע געהען ,
דאנן עוויג זעליג זיין .

№1.

בריפע

פערשידענען אינהאלטס צור בילדונג דעס סטילעס.

טהיילנעהמענדער פריינד!

אונערוואַרטעט ווירד איהנען דיא נאַכריכט זיין דיא איך מיט וועהמיטיגעם געפיהלע איהנען מעלדע. פאָר קורצעם שריב איך איהנען, דאַס דער העֶרר גאָלדשטיין זיך פיר מיך אויף דאַס טהעטיגסטע פערוואַנדט האַטטע איר איינע שטעללע בייא דעם העררן וואָ ער אַרבייטעט צו פערשאַפפען. געסטערן ליס ער מיך צו זיך רופען. אונד איך פערפעהלטע ניכט זאָגלייך צו איהם צו איילען, אַבער דענקען זיא זיך מיינע בעשטירצונג, אַלס ער מיט בעדויערן דיא נאַכריכט מיטטהיילטע, ער זייא ניכט אימשטאַנדע, איך אין דער געווינשטען אָרט אַנצושטעללען, פאָן וועלכער איך דאָס גליק מיינער קינפטיגען טאָגע ערוואַרטעטע, איהנע דאָס ער עס געהאָפט, זייא דיע-זע שטעללע איינעם אַנדערן שאָן פאָר צוויא מאָנאַטע צוגעזיכערט. נון גע-הע איך דאָך איין דאַס דיא וועלט טיילט, דאַס מאַן אויף פערהעלטניססע-בונגען ניכט בויען קאַנן, דאַס דער זינן דער מענשען וואַנקעלט זיך אָפט שנעלל ענדערט. דיא איינציגע איבערלעגונג בערוהיגט מיך דאָך הירבייא דאַס איך מיר קיינע פאָרווירפע צו מאַכען האַבע. בייגט איך זוך דיא פערהייטעלטע האָפפנונג טיף דענקנאָך זעלל איין אונס ניכט זינקען. דאַס איר פאָרגעשטעלטע זיל פעסט אויף אויגע צו בעהאַלטען, נור אויף דאַ טהעטיגער וויל איך יעטצט מיך צו איינער קינפטיגען בעשטיממונג פאָר-בערייטען, פערטרויענספאָלל אין העררן צו דעם ערהעבען, דער אַם בע-סטען וויס וואַס איינעם יעדען וואָהרהאַפט נוצליך איזט, עס בערוהיגט

מיך געוויס געהער, דאס איהרע פריינדשאפט מיר בלייבט, דען פערלוסט איי-נעס זא רעדליכען אונד טהיילנעהמענדען פריינדעס קאננטע איך ניא פערשמער-צען. צו דעם גליקע מיינעס לעבענס ווערדע איך עס רעכנען, ווען איך קינפטיג מיך נאך נעננען קאנן איהרען גאנץ ערגעבענען פריינד.

N°2.

ביטטע אום ריקצאהלונג איינעס דארלעהנס.

מיין ליבער הערר!

דא איך אין דיזען טאגען איינע צאהלונג צו לייסטען האבע, וואזו מיר נאך אונ-געפעהר פינפציג טהאלער פעהלען; זא ווייס איך מיר ניכט אנדערס צו העל-פען, אלס זיא אום דיא ריקצאהלונג דער איהנען פאר אוסטערן דיזעס יאה-רעס געליהענען צעהן טהאלער צו ביטטען; אונד, דיזעלבען ענטוועדער איבערברינגער דיזער צייל אָדער וועגן דיזעס ניכט אנגעהט מיר ביז מאָרגען טאג פערזיגעלט געפעלליגסט צוקאָממען צו לאססען. זיא ווערדען וויא איך האָפ-פע דיזען שריטט ניכט איבעל דייטען אונד נור מיינער אונגעלעגענהייט צו שרייבען.

איך גריססע זיא פריינדשאפטליך.

N°3.

מאהנבריף אן איינען באָזען שולדנער דער אויף מעה-רערע, אן איהם ערלאססענע בריפע ניכט געאנטוואָר-טעט האט.

מיין הערר!

ניון קאנן איך בעגרייפען, וויא עס מעגליך איזט דאס זיא אויף קיינען איינער בריפע דיא איך איהנען זייט יאהר אונד טאג געשריבען האבע, אום זיא אן איהרע שולדיגקייט צו עראיננערן, ביז יעטצט געאנטוואָרטעט האבען. איך מוס דאראוס שליסען דאס עס פיר זיא איינע אונאנגענעהמע עמפפינדונג איזט, זיך

מאָהנען אונד אן איהרע שולדיגקייט עריננערן צו לאססען אונד דאס עס איהנען אם ענדע וואָהל גאָר איין פֿערגניגען מאכט מיינע געדולד אויפֿס הֶאכסטע צו פריפֿען. איך פֿערזיכערע איהנען איבערדאס זיא זיך רעכט זעהר אירּרען ווען זיא גלויבען, דאס זיך מיינע לאנגע-מוטה נאָך לענגער הינהאַלטען לאססען ווירד. ווערדען זיא דאַהער ניכט ביז היינטע איבער דרייא וואָכען דיא צאַהלונג אן מיך איינזענ-דען, דיא זיא מיר אויף דיא איהנען דרייא מאָל צוגעשיקטע רעכנונג שולדיג זינד, זאָ קאָננען זיא זיך פֿעסט דאַרויף פֿערלאססען דאס איך איין מיטטעל וועהלען ווערדע, וועלכעס זיא צור ערפֿיללונג איהרער שולדיגקייט ערנסטליכער אנהאלטען זאָלל. גלויבען זיא נור דאס איך מיך מיט קיינער לעערען ענטשולדיגונג ווערדע אבווייזען לאססען, אונד דאס איך אויף קיינען פֿאלל עהער רוהען ווערדע, אַלס ביז איך מיינען ענד-צוועק עררייכט, אונד מיין געלד פֿאָן איהנען ווערדע ערהאלטען האבען. איבריגענס פֿערבלייבע איך מיט אללער אכטונג איהר ערגעבענסטער.

№4.

אין דערזעלבען אנגעלעגענהייט אן איינען גוטען בעקאננטען.

האָכגעעהרטער העררר אונד פֿריינד!

פֿראגען זיא זיך זעלבסט, אָב איך ניכט דיא גערעכטעסטע אורזאכע האַטטע, אויף זיא צירנען צו קעננען? מעהר אלס דרייא מאָל האבען זיא בעשטיממט פֿער-שפּראָכען דיא מיר שולדיג געוואָרדענע קליינע סוממע אבצוטראַגען, אונד ניא האבען זיא וואָרט געהאלטען. גלויבען זיא נור דאס איך ניכט זאָ דרינגענד זיין ווירדע, ווען איך דיעזעס געלד ניכט האָכסט נאָטהווענדיג ברויכטע. זיא דענקען וואָהל גאָר דאס עס איינע גריללע פֿאָן מיר זייא, אונד איך פֿיללייכט פֿיר רייכער אלס איך ווירקליך בין. איך קאַנן איהנען אבער בעטהייערן דאס זיא זיך

אירען. — וויסטע איך מיר צו העלפען, איך ווירדע זיא געוויס מיט דער
שטרענגע פערשאָנען, דער איך נון ניכט מעהר אויסוויכען קאנן. יענע אויס-
וועגע פאָן וועלכען זיא גלויבען דאס איך איהרער בעדירפען קאננטע, זינד
מיר וועניגסטענס אונצוגאנגליך. איך מוס זיא אלזאָ ערנסטליך אויפפאָרדערן,
דיזען קליינען פּאָסטען פאָן היייטע אין גערעכנעט, לענגסטענס אין פיער וואָ-
כען אין איך אבצוצאהלען. זאָ זעהר איך איהרע עהרע שאָנען, זאָ וועניג איך
איהנען אויך פערדריסליכקייטען מאכען מעכטע, זאָ ווירדע עס יעדאָך ניכט אנ-
דערס געשעהען קאננען, ערפיללען זיא מיינע זאָ דרינגענדע ביטטע ניכט. עס זאָל-
טע מיך זעהר קרענקען, ווענן זיא עס דאהין קאָממען לאססען וואָללטען, דאס איין
דריטטער ערפאָהרע אין וועלכען פערבינדונגען וויר מיט איינאנדער געשטאנ-
דען האבען; זייען זיא יעטצט דאס איינע זאָ ביליגע פאָרשטעללונג בייא איה-
נען געפרוכטעט האט, זאָ פערלאססען זיא זיך דאראויף דאס איך אימער
ווידער בערייט זיין ווערדע, איהנען נייע געפעללינקייטען צו ערצייגען אונד איה-
נען צו בעווייזען, דאס איך אויך פערנער נאָך צו זיין ווינשע איהר דינסטוויל-
ליגער פריינד.

№5.

איין ברודער שרייבט דעם אנדערן, איהם נאכריכט פאָן זיינעם בעפינדען צו געבען.

ליבער ברודער!

זייט איינעם פירטעלשאהרע האָסט דוא ניכטס פאָן דיר הערען לאססען.
דוא קאננסט דיא צערטליכען בעזאָרגניססע אונזערער גוטען מוטטער פיר דיך
אונד פערמעהרסט דענטאָך איהרע אנגסטליכע אונרוהע דורך דיין לאנגעס שוויי-
גען, אללעס מעגליכע האבע איך הערפאָרגעזוכט, דיך דעסהאלב בייא איהר צו
ענטשולדיגען, אום דאדורך איהר געמיטה צו בערוהיגען אונד איהרען גייסט צו
ערהייטערן; לייִדער האבע איך אבער מיינע אבזיכט בייא איהר ניכט ערריי-

כען קאננען, האלט איינע קראנקהייט דיך אב, אונס צו שרייבען, זא לאס אונס וועניגסטענס דורך איינעם פריינד בעשטימטע נאכריכט געבען, אונד אונזערע גוטע מוטטער ווירד בייא דיזער טרויערפאללען נאכריכט, דאן דאך פאן דער קוואלענדען אונגעוויסהייט בעפרייעט, אין דער זיא דיינעטוועגען שוועבט. געשעפטע, ווערען זיא אויך נאך זא איבערהייפט אונד דרינגענד קאננען דיך וואהל ניכט אבהאלטען, דיינער פאמיליע דורך אייניגע צייליען פאן דיינעם לעבען אונד דיינען פערהעלטניססען נאכריכט צו געבען. צאגערע יא ניכט לענגער אונס אין דיזער פיינליכען אונגעוויססהייט צו ציהען. דאס איזט דיא דרינגענדע ביטטע דיינעס דיך ליבענדען ברודערס.

N°6

ענטשולדיגונגס-שרייבען וועגען לאנגען שטיללשווייגענס.

ווערטהערסטער פריינד!

... דענקען זיא וואהל פאן מיר, דאס איך איהנען שאן זא לאנגע ניכט געשריבען האבע? אללעס וואס זיא וואללען, נור ניכט דאס איך אויפגעהערט האטטע, זיא צו ליבען אונד האכצושעטצען. זיא קאננען אוממעגליך זאגען, דאס איך איין נאכלעססיגער קאררעספאנדענט זייא: דאס וויל איך איהנען גערן צוגעבען, אבער דאפיר מיססען זיא מיר אויך איין לאנגעס שטיללשווייגען איהנע ווייטערע אומשטענדע פערציהען אונד אללע שולד אויף מיינע זייטהער זעהר איבערהייפטען געשעפטע ווערפען. דיא ביטטע ווערדען זיא מיר אויך זא עהער געוועהרען, דא זיא וויססען דאס איך אויך בייא דער גרעסטען דויאגעליגקייט אין שרייבען דאך ניא פערגעססע, אן מיינע פריינדע צו דענקען. רעכנען זיא פיר דיא צוקונפט דאראויף. דאס אונזער בריפוועכסעל ניא ווידער דורך מיך אונטערבראכען ווערדען זאלל, אבער פערזיכערן זיא אויך מיך פאן איהרער זייטע, דאס איך זיא אויך פערנערהין אלס איין פריינד אנזעהען דארף.

N° 7.

איינלאדונג צו איינעם בעזוכע אויף דעם לאנדע.

האָכגעעהרטער הערר!

איך האבע איהרען בריעף ניכט עהער בעאנטוואָרטען קאָננען ביז איך געוויססע נאָכריכט האטטע, דאס הערר ל' * אויף זיינען גיטערן ווידער אנגעלאנגט איזט. נונמעהר קאָננען זיא איהן זעלבסט בעזוכען, אונד מיט איהם רעדען זיא ווערדען אין איהם איינען זעהר געפֿעלליגען אונד פֿריינדשאפֿטליכען מאנן פֿינדען. דיא געגענד וואָ זיין לאנדגוט ליגט, איזט דיא אנגענעהמסטע, וועלכע מאן זיך נור דענקען קאנן. ווען זיא דען איינמאל אין דער נאהע זינד, זאָ ווערדען זיא דאך אויך ניכט פֿערגעססען איהרען אלטען פֿריינד אין זיינעם דאָרפֿכען צו בעזוכען, לאנגע האבע איך זיא שאָן פֿערגעבענס ערווארטעט אום איהנען מיי-נע קליינע איינריכטונג צו צייגען; קאממען זיא נור דיעסמאל גאנץ געוויס זאָ זאָללען זיא אויך קינפֿטיגעס יאהר מיינען גארטען גרינען אונד מיינע אָבסטביימע בליהען זעהען.

איך בין איהר ערגעבענסטער דינער.

N° 8.

דעם גלייכען.

ווערטהגעשעטצטער פֿריינד!

זיא האבען פֿערשפּראָכען, מיך אייניגע צייט אויף דעם לאנדע צו בעזוכען, יעטצט פֿאָרדערט מיך אללעס אויף, זיא אן איהר פֿערשפּרעכען צו עריננערן. דיא אנגענעהמסטע יאהרעסצייט, מיינע לאנג געהעגטע האָפֿפֿנונג, אונד דאס פֿער-גניגען, וועלכעס איך אין איהרער געזעללשאפֿט עמפֿפֿינדען ווערדע; וויא פֿיע-לע בעוועגונגסגרינדע, וועלכע מיך איהרע צוזאגע אויף דאס באלדיגסטע ווינשען לאססען!

אין האָפֿפֿנונג, דאס זיא מיר דיעסמאל קיינע אבשלעגיגע אנטוואָרט ערטהיילען ווערדען, בין איך איהר אויפֿריכטיגסטע

Nr. 9.

איין פֿריינד אן איינע פֿריינדין

ליבסטע פֿריינדין !

אָב איך ויא גאנץ פֿערגעססען האבע ? ניין, זאָ באָזע בין איך ניכט • איך דענקע אָפֿט אן ויא , אונד ווינשע איהנען אונד איהרעם הויזע גיטעס , אונד קראֶנקט עס מיך , דאס איך איהנען זאָ פֿילע אנטוואָרטען שולדיג בין • אבער דיס איזט אויך אללעס , ליבע פֿריינדין , וואס איך טהון קאנן ; דענן מיינע קראֶנקליכקייט אונד דיא מיר איממער שווערער ווערדענדע בערופֿס-ארבייט לאססען מיך פֿאסט צו קיינעם בריפֿע קאָממען , ווענן מיר איהן איינע דרינגענדע פֿפֿליכט אבפֿאָרדערט . זיין ויא אלזאָ ניכט אונרוהיג איבער מיין שטיללשווייגען , אונד אהמען ויא עס ניכט נאך . זיין ויא אויך ניכט אונרוהיג וועגען איהרעס קינפֿטיגען שיקזאַלס, זאָנדערן „בעפֿיעהל דעם העררן דיינע וועגע אונד האָפֿפֿע אויף איהן , ער ווירד'ס וואָהל מאכען •" דער האָכסטע אונד איינציגע טראָסט פֿיר אונס אללע • מיין ברודער עמפֿפֿיעלט איהנען ערגעבענסט , זאָ וויא איך מיך צוגלייך איהרעם גאנצען הויזע •

Nr. 10.

איין זאָהן צייגט דען טאָד זיינעם פֿאטערס אן׃

האָכגעעהרטעסטער הערר !

דיא פֿריינדשאפֿט , וועלכע ויא פֿיר מיינען פֿאטער העגטען , פֿערפֿפֿליכטעט מיך , איהנען צו מעלדען , דאס דער זעלבע געסטערן דורך איינען פלאֶטצליכען צופֿאלל אין וועניגען שטונדען ויינען גייסט אין מיינען ארמען פֿערהויכטע . איין אלטער פֿאָן 70 יאהרען האט מיין פֿערקלאֶהרטער פֿאטער ערדייכט ; שטרענגע רעדליכקייט , זעלטענע הערצענסגיטע ווארען דיא גרונדציגע ויינעס כאראקטערס אונד האטטען איהם שטעטס דאס וואָהלוואָללען דער גוטגעזיננטען געוואָננען . איבער מיינען שמערץ ברויכע איך קיין וואָרט צו זאגען , דא ויא וויססען , דאס מיין פֿאטער מיר שטעטס ליבעפֿאָלל בעגעגנעט אונד אונטער אונס יעדערצייט דאס בעסטע איינפֿערשטאֶנדניס געהערשט האט . איבערצייגט , דאס ויא מיט מיר דיא גערעכטעסטע וועהמוטה טהיילען , בלייבט מיר נון ניכטס אנדערעס מעהר איבריג , אלס אללע יענע ערדלען מאֶנגער , וועלכע מיינען פֿאטער קאננטען אונד ליבטען, אום דיא איבערטראגונג איהרער גיטיגען געזיננונגען אויף

מיך ארסטן פערוואיזטען האָבאכטונגספאַלל אונד אנגעלעגענטליך צו ביטטען . ווערדען וויא מיר דיזע ביטטע פערזאגען ? וויא , דען איך אונטער אללען פריינדען מיינעס פאטערס פאָן יעהער אם מייסטען געשעֶצט האבע ? ניין ! וויא ווערדען עס ניכט , דאס זאגט מיר מיין הערץ , אונד אום דיזעס טראָסטעס וויללען ווער־דע איך אויך מיין שיקזאל מיט מעֶנגליכעס מוטהע טראגען . אין דיזער טראָסט־ליכען איבערצייגונג האבע איך דיא עהרע , מיך מיט דער פאָרציגליכסטע האָכאכטונג צו נעננען איהר וויא אכטענדער .

גליקוואונש-שרייבען

Nr. 11.

אן דעם געבורטסטאגע איינעס פאטערס .

טהייערער פאטער !

ביא דער פראָזען פייער איהרעס געבורטסטאגעס , דען וויא הייטע ערלעבט האבען , איזט מיין קינדליכעס הערץ פאָללער פריידע אונד ווינשט , דאס אונגעשטערטע געזונדהייט אונד וועלענרוהע איהרע לעבענסטאגע פערשאָנערן מאָגען .

טאָגליך , טהייערסטער פאטער , דאנקט איהנען מיין הערץ אים שטיללען פיר דיא וואָהלטהאטען , דאס וויא מיינעס לעבענס פריידען ערהאָהען , מיך אין וויססענשאפטען אונטעררריכטען לאססען , דורך דיא איך איינסט איין ברויכבארער, ניטצליכער מאנן ווערדען קאנן . וועס אנדערס , אלס איהנען , האבע איך מיין לעבען , מיינע בילדונג , מיין גליק צו פערדאנקען ? מאָגע גאָטט , דער רייכע פערגעלטער אללער וואָהלטהאטען , פיר אללעס גוטע , וואס וויא מיר ערוויזען האבען אונד פערנער ערווייזען , וויא אויף דיא אויסגעצייכנעטסטע ווייזע בעלאָהנען אונד איהנען יעדע פריידע דעס לעבענס שענקען , דיא איהר אלטער בעגליקען קאנן .

איפריגסט ווערדע איך מיך בעשטרעבען , גערן אללע קראָפטע אויפביטען וויא צו ערפרייען אונד איהרע ליבע מיך איממער ווירדיגער צו מאכען . — געהמען וויא דיזע אויפריכטיגען געזיננונגען וואהרהאפט קינדליכער ליבע אלס איין אנגעבינדע פיר דען הייטיגען פריידענפאָללען טאג אן , אונד זיין וויא פערזיכערט, דאס איך , דורך ערוועררבונג ניטצליכער קאָנטניססע אונד דורך ערפיללונג אללער מיינער פפליכטען , איהרע צופרידענהייט צו פערדינגען נאך אויפהאָרען

ייעדרע · מיט דער איניגסטען ליבע אונד עהרפורכט בין איך שטעטס איהר
געהאָרזאמסטער , דאַנקבארער זאָהן ·

Nr. 12.

אנטוואָרט דעם פאטערס ·

מיין ליבער זאָהן !

פיר דיינען וואָהלגעמיינטען גליקוואונש בייא דער פייער מיינעס געבורטס-
פעסטעס דאנקע אין דיר הערצליך ; איך בין איבערצייגט , דאס ער אויס
דיינעם הערצען אינד ניכט עטווא אויס יענער זיטטע , איינאנדער צו איינעם
זאָלכען טאגע גליק צו ווינשען , ענטשפראָססען איזט · דיין בעסטער דאנק
ווירד געוויס דער זיין , וועננ דוא אללעס טהון ווירסט , אום איין וואקערער
מאנן צו ווערדען . גאָטט וויא אויך פיר דיא צוקונפט מיט דיר , ערהאלטע
שטאָרקע אונד זעגנע דיך ! דיין האָכסטעס גליק וויא איין טיגענדהאפטעס גליק,
ווערדע בעססער אונד עדלער אן יעדעם דיינער לעבענסטאגע , געניסע דיא
וועלט , אָהנע ויא צו מיסברויכען , אין ריינער הערצענספרייהע . בלייבע ,
וויא ציטהער , מיין גוטער זאָהן ! איך ווערדע , דוא קאנסט דיך דארויף פער-
לאססען , גערן אללעס פיר דיך אויפאָפפערן , אום דיך זאָ גליקליך צו מאכען,
אלס אין מיינען קראַפטען שטעהט · גיא ווערדע איך או פהאָרען , דיך צאָרטליך
צו ליבען אונד מיך צו ערוויזען אלס דיינען טרייען פאטער .

Nr. 13.

איין זאָהן ווינשט זיינער מוטטער גליק צום נייען יאהרע ·

פערעהרונגס ווירדיגע מוטטער !

ויא הערען ניכט איף , מיר דיא ריהרענדסטען בעווייזע פאָן איהרער
מיטטערליכען צאָרטליכקייט צו געבען · יע מעהר ויא מיך מיט וואָהלטהאטען
איבערהייפען , דעסטא גראָססער ווירד דיא ערקענטליכקייט , דיא איך איבער
דיס שאָן אין זאָ האָהעם מאטע פיר ויא פיהלע · אָ , קאָננטע איך איהנען
פערגעלטען ! אבער איך קאנן איהנען ניכטס , אלס דיא עמפפינדונגען איינעס
פאָן דאנקבארקייט אונד עהרפורכט דורכדרונגענען הערצענס דארברינגען . דיס
זינד דיא עמפפינדונגען , וועלכע איך בייא דעם אנפאנגע דיזעס יאהרעס ער-
נייערע , אינדעם איך מיט דען אויפריכטיגסטען ווינשען פיר איהרע וואָהל-
פאהרט אונד ערהאלטונג מיך אן גאָטט , דען געבער אללעס גוטען , ווענדע·

דער אללגיטיגע וואָללע זיא מיט זיינעם בעסטען זעגען בעגליקקען אונד איהרע גוטען ווינשע ערפֿיללען ! בעשטרעבען ווערדע איך מיך , איהרער גיטע אונד מיטטערליכען ליבע דורך מיינע אויפֿפֿיהרונג מיך איממער ווירדיגער צו מאכען , אונד זיא פֿאָן מיינער קינדליכען עהרפֿורכט צו איבערצייגען , מיט וועלכער איך בין מיינער טהייערסטען מוטטער געהאָרזאמער זאָהן •

Nr. 14.

גליקוואונש אן איינען פֿריינד וועגען זיינער גליקליכען אנקונפֿט אין B.

ווערטהעסטער פֿריינד !

מיט דער לעבהאפֿטעסטען פֿריידע פֿערנעהמע איך , דאס זיא גליקליך אין בערלין אנגעקאָממען זינד , אונד איהרע אבזיכט , זאָ גוט זיא עס נור ווינשען קאָננטען , עררייכט האבען • דיזע פֿריידע ווירד אבער זעהר דורך דען געדאנקען פֿערביטטערט , דאס איהר פֿערלוסט פֿיר אונס נור דעסטאָ געוויססער איזט , יע בעססער איהרע דאָרטיגען אויסזיכטען זיך געשטאלטען . טראָסטען זיא אונס נור איבער איהרע אבוועזענהייט דאדורך , דאס זיא דיא בריפֿע איהרער פֿריינדע בעאנטוואָרטען , דיא זיא נאָך איממער ליבען אונד האָכשאָטצען , אונד זיך איבער יעדעס גליק , דאס איהנען ווידערפֿאָהרט , געמיינשאפֿטליך פֿרייען • בעריכטען זיא אונס דאָך מעהר פֿאָן איהרער געגענוואָרטיגען לאגע , אונד שרייבען זיא אונס יא רעכט אָפֿט ; דענן איין יעדער בריף פֿאָן איהנען גיבט אונס צו דען אנגענעהמסטען געשפראָכען פֿעראנלאססונג , דא וויר אונס פֿאָן איהנען אונטערהאלטענד , אונס אן דיא גליקליכען טאגע , דיא וויר מיט איינאנדער פֿערלעבטען , אונד אן יעדעס קליינע פֿערגניגען , דאס וויר מיט איינאנדער טהיילטען , לעבהאפֿט ווידער עראיננערן , אונד דאנן אונזערע ווינשע פֿעראיי- ניגען , דאס זיא איממער זאָ גליקליך זיין מאָגען , וויא זיא עס פֿערדינען • פֿעראכטען זיא אונזערע ביטטע ניכט , אונד פֿערגעססען זיא ניכט איינען איהרער אויפֿריכטיגסטען פֿריינדע •

Nr. 15.

גליקוואונש-שרייבען איינעס זאָהנעס אן זיינע עלטערן צום נייען יאהרע •

טהייערסטע עלטערן !

דאס פֿערפֿלאָססענע יאהר עראיננערט מיך אן אללע בעווייזע הערצליכער ליבע

דיא איך אין דעמזעלבען פֿאָן איהנען עמפפֿאנגען האבע , אונד פֿאָרדערט מיך דרינגענד אויף , איהנען מיינען וואָרמסטען דאנק דאפֿיר אויסצודריקקען · עמפפֿאנגען זיא איהן הירמיט , געליבטעסטע עלטערן , מיט דעם וואונשע , דאס דער גיטיגע הימעל זיא זעגנען אונד זיא אן מיר אונד מיינען געשוויסטערן רעכט פֿיל פֿריידע מאָגע ערלעבען לאססען · ער לאססע איהנען בעזאָנדערס אויך מיט דעם אנגעטרעטענען נייען יאהרע רעכט גליקליכע טאגע אנברעכען , אונד ערהאלטע אונד שטאָרקע , צו אונזער אללער וואָהל , איהרע טהייערע געזונדהייט . אללעס גוטע , דאס איהרע קינדער איהנען ווינשען , ווינשען זיא זיך זעלבסט , דא איהר וואָהל זאָ אונצערטרעננליך מיט דעם איהריגען פֿער־בונדען איזט . מאָכטען דאָך נאָך פֿילע יאהרע זאָ גליקליך פֿיר זיא פֿערפֿליסען , וויא דאס לעטצטפֿערגאנגענע . אונד אללעס , וואס דען מענשען אויף ערדען בעגליקט אונד פֿראָה מאכען קאנן , איהר לעבען פֿערשאָנערן · לעבען זיא וואָהל , בעסטע עלטערן ! ערהאלטען זיא מיר איממער איהרע ליבע ; גריסען זיא מיר מיינע געשוויסטער אונטער הערצליכען קיססען , אונד זיין זיא פֿערזיכערט , דאס איך עוויג בלייבען ווערדע איהר זיא ליבענדער זאָהן .

Nr. 16.

אנטוואָרט·

(ליבסטער זאָהן)

וויר דאנקען דיר הערצליך , ליבער פֿריטץ , פֿיר דיינע גוטען ווינשע אונד דיא דאנקבארען אונד קינדליכען געזיננונגען , דיא דוא געגען דיינע עלטערן אייסערסט · אויך דיר ווינשען וויר יעדעס ערווינשליכע גוטע ! גאָטט ערהאלטע אונד שטאָרקע דיך אין אללען לאָבענסווירדיגען פֿאָרזאָטצען , אונד שענקע דיר איינע דויערהאפֿטע געזונדהייט צו אונזערם גליק אונד דער פֿערשאָנערונג אונזערער לעבענסטאגע קאננסט דוא ליבער זאָהן , דורך דיא פֿריידע , דיא מיר אן דיר צו ערלעבען האָפֿפֿען , זעהר פֿיל בייטראגען . וואנדלע איממער , וויא ביזהער , אין דער פורכט גאָטטעס אונד אויף דעם פֿפֿאדע דער טוגענד · דער הערר ווירד דיינער ניכט פֿערגעססען , ווענן דוא זיינער ניכט פֿערגיסט ; ער ווירד דיך זעגנען אין דעם ערנסטען בעשטרעבען , איין בראפֿער מאנן צו ווערדען , אונד זיינע האנד ווירד דיך לייטען אויף דיינען וועגען .— וויר האבען צו דיינער ערציהונג ביזהער קיינע קאָסטען געשייט , אונד וואָללען אונס גערן צו אללען אָפֿפֿערן פֿערשטעהען , דיא דיינע וויטערע אויסבילדונג נאָך ערפֿאָרדערן

ווירד, וועגן נור אונזערע געדעכטען האָפֿפֿנונגען פֿאָן דיר ערפֿיללט ווערדען. גאָטט געבע עס, זיין אויגע וואכע איבער דיר, דאס דוא טאֶגליך מעהר צו געהססט אן וויזהייט אונד טוגענד צו דיינעם אייגענען וואָהל אונד צור פֿריידע דיינער דיך ליבענדען עלטערן ·

Nr. 17.

גליקוואונש אן איינען פֿריינד צו זיינער גענעזונג פֿאָן איינער שווערען קראנקהייט ·

בעסטער פֿריינד!

טויזענד דאנק דעם גיטיגען הימעל, דער זיא, טהייערער פֿריינד איהרער טראָסטלאָזען פֿאמיליע, אונד איהרען פֿריינדען ווידערגעשענקט האט יעטצט, דא, דא איך איהרער גענעזונג גאנץ פֿערזיכערט בין, קאנן איך עס איהנען וואָהל געשטעהען, דאס אויך איך זיא שאָן פֿיר פֿערלאָרען הילט. איהרע רעטטונג איזט ווירקליך פֿיר איין וואונדער אנצוזעהען, אינד אוס זאָ מעהר דירפֿען וויר אונס פֿרייען· אונד פֿראָהלאָקקען, דאס זיא אונס ווידערגעגעבען זינד, דאס עס אונס געגאֶננט איזט, זיא אויף דיזע ווייזע נאָך לאֶנגער — אָ, וואֶללטע דער הימעל, נאָך רעכט לאַנגע — צו בעזיטצען אונד איהרעס דאזיינס אונס צו פֿרייען.

נימאנד, מיין בעסטער, קאנן, נאֶכסט דער ליבען איהריגען, אינניגערן אנטהייל אן איהרער ווידערהערשטעללונג נעהמען, אלס איך; נימאנדען איזט דאהער אויך מעהר דאראן געלעגען, דאס זיא איהרע קוים ווידער געוואָננענע קראֶפֿטע שאָנען אונד זיך דאס האֶכסטע גוט דעס לייבליכען לעבענס, איינע דויערהאפֿטע געזונדהייט, צו ערהאלטען זוכען· דרינגענד ביטטע איך זיא דעס־וועגען, איינע גערעגעלטע דיעט צו בעאָבאכטען, זיך מאֶגליכסט אין אכט צו נעהמען, אונד זיך ניכט צו פֿריה אונד זאָ זעהר מיט ארבייט אנצושטרענגען. ליבער מאֶגען איינמאל איהרע געשאֶפֿטע עטוואס גים געהען, אלס דורך איינען טרויריגען ריקפֿאלל גאֶנצליך צום שטיללשטאנדע קאָמטען· זאָ זעגנע אונד בעהיטע זיא דענן דער הימעל, ער שטאֶרקע זיא מיט נייען קראֶפֿטען אונד לאססע זיא אין אונאונטערבראָכענעם וואָהלבעפֿינדען דיא פֿריידען דיזעס לעבענס ביז צום האֶכסטען אלטער געניססען· דיס, מיין טהייערער זינד דיא הערצ־ליכסטען ווינשע איהרעס זיא ליבענדען פֿריינדעס ·

Nr. 18.

דאנק פֿיר איין געבורטסטאגס געשענק·

הינניגסט געליבטער פֿריינד !

וויא זעהר האבען זיא מיך דורך איהר אנגענעהמעס געשענק אן מיינעם געבורטסטאגע איבערראשט ! איך בעטראכטע עס פֿאָרטוועהרענד מיט איממער נייער פֿריידע אונד איך וויים ניכט, אָב איך מעהר איהרע וואַהל אונד איהרען פֿאָרטרעפֿפֿליכען געשמאק בעוואונדערן , אָדער אָב איך מיך מעהר איבער איהרע צאַרטליכע טהיילנאהמע פֿרייען זאָלל. ניכט לייכט קאָננטע איך מיר עס פֿאָרשטעללען,דאס איינער מיינער לאַנגסט געגאָהרטען ליבלינגס ווינשע זאָ טרעפֿפֿליך אונד שנעלל בעפֿרידיגט וואָרדען קאָננטע · נעהמען זיא דאהער מיינען וואָרמסטען דאנק , זאָוואָהל פֿיר דיזע האָכסט אנגענעהמע איבערראשונג, אלס אויך אינסבעזאָנדערע פֿיר דיא , דיזעם ליבען אנדענקען בייגעפֿיגטען הערצליכען ווינשע· מאָגע זיא דער הימעל ערפֿיללען ! שענקען זיא מיר אבער פֿאָר אללען דינגען נאָך אין מיינעם נייען לעבענס יאהרע איהרע פֿריינדשאַפֿט , וויא ביזהער , דאמיט איך איממער מעהר דאס גליק פֿיהלע , מיך גענענען צו דירפֿען איהרען צאַרטליכען , רעדליכען פֿריינד ·

Nr. 19.

דאנק שרייבען איינעס זאָהנעס פֿיר דיא זיינעם פֿאטער געלייסטעטען דינסטע·

ליבסטער פֿריינד !

וויא זאָלל איך איהנען דאס פֿערגעלטען , וואס זיא אן מיר אונד מיינעם פֿאטער געטהאן האבען ! געוויס , דאס איזט מעהר , אלס איך יע ערוואַרטען קאָננטע · מיין פֿאטער איזט אלזאָ דורך איהרע עדלען אונד מענשענפֿריינדליכען בעמיהונגען בייגאהע ווידער אין זיינען פֿאָריגען שטאנד געזעטצט · קאָננטע איך איהנען דאָך מיין גאנצעס הערץ ערעֿפֿנען אונד שיינע געזיננונג איהנען זאָ גאנץ פֿאָר אויגען לעגען , זאָ ווירדען זיא זעהען , דאס עס מיר אונמאָגליך איזט , דיאזעלבע דורך וואָרטע אויסצודריקקען · דיס איזט דיא צופֿערלאָססיגע פּראָבע פֿאָן איהרער פֿריינדשאַפֿט , דאס זיא זיך אין דער אייסערסטען נאָטה מיינער זאָבע אנגענאָמען · מאָכטע זיך מיר דאָך איינע געלעגענהייט דאר־ביטען , מיך פֿיר זיא אויפֿצואָפֿפֿערן , מיט פֿריידען ווירדע איך דיזעלבע ער־

ג־ייפֿען , אום איהנען צו צייגען , דאס זיא איהרע פֿריינדשאַפֿט אן קיינען אונווירדיגען פֿערשווענדעט האבען · דאָך איך וויים , וויא ערעל זיא אין דיזעס פֿאללע דענקען , אונד וויא ווענינ זיא ביא איהרען מענשענפֿריינדליכען האנד־לונגען אויף דאנק רעכנען ; דארום ברעכע איך אב אונד וויללע נאָך דיזעס זאגען , דאס איך עוויג זיין ווערדע איהר געטרייעסטער פֿריינד ·

Nr. 20.

דאַנקזאגונגס שרייבען איינעס שילערס אן זיינען לעהרער׃ וואָהלגעבאָרנער

הָאֲכגֶעעהרטער הערר פראָפעססאָר !

ניכט רויס , ניכט צייט פֿערמאג דאס אנדענקען איהרעס מיר עבען זאָ ניטצליכען , אלס אנגענעהמען אונטעררינכטס אין מיינער ועעלע אויסצולאָשען · אים געגענטהייל פֿיהלע איך יע לאָנגער , יע בעשטיממטער , וויא פֿיל זיא מיר ווארען · דאנק איהנען , אונד הערצליכע ווינשע פֿיר איהר אונד דער איהריגען וואָהל רופֿע איך איהנען נאָך אויס מיינעס געבורטסלאנדע נאך , וואָ איך נון דיא געלעגענהייט ערוואַרטע , דיא קעננטניססע , דיא איך אונטער אנלייטונג געזאממעלט האבע , צו מיינעס ווייטערקאָממען אונד גליקקע צו בענוטצען. איך לעבע יעצט נאָך היער אין מיינעס פֿאָטערליכען הויזע ; באלד אבער זעהע איך איינער פֿערענדערונג ענטגעגען , וואָפֿאָן איך מיר פֿאָרבעהאלטע , איהנען צו זיינער צייט אומשטאָנדליכע נאכריכט צו ערטהיילען · וויא געהט עס איהרען הערען זאָהנען , אויגוסט אונד ווילהעלם ? וויא איהרער גאנצען איבריגען פֿאמיליע ? האָפֿפֿענטליך נאך מיינען ווינשען . עמפֿפֿעהלען זיא מיך אללען , בעזאָנדערס אבער מיינעם פֿריינדע אויגוסט אויף דאס הערצליכסטע׃ מיט ליבע אונד אייניגער פֿערעהרונג איהר דאנקבארער שילער ·

Nr. 21.

טראָסטשרייבען ביא דעם פֿערלוסטע איינער מוטטער׃

הערצליך געליבטער פֿאָטער !

איך וויים פֿאָר וועהמוטה ניכט , וואס איך שרייבען זאָלל · דיא אונער־וואַרטעטע נאכריכט פֿאָן דעם טאָדע מיינער צאָרטליך געליבטען מוטטער האט

מיך זאָ טיף ערשיטטערט, דאס מיך אללע געגענוואַרט רעס גייסטעס פֿערליס. איך ערוואַרטעטע עבען, פֿאַלל דער בעסטען דאָפּפּונג, דיא פֿריידיגע נאַכריכט, דאס זיא זיך אללע אין ערווינשטער געזונדהייט בעפֿינדען ווירדען, דא טראַט דער באָטהע אין מיין צימטער אונד בראַכטע מיר דיא שרעקליכע נאַכריכט פֿאָן דער אויפֿלעזונג מיינער טהייערן מוטטער! איך זאָללטע זיא, מיין בעסטער פֿאַטער, איבער דיזען אונערזעֶטצליכען פֿערלוסט צו טראָסטען זוכען; אַבער דער שמערץ, דער זיך מיינער גאַנצען זעעלע בעמאַכטיגט האַט, מאַכט מיך אונפֿעהיג, דיזעס פֿערלאַנגען אין ערפֿיללונג צו ברינגען. פֿיללייכט ווירדע איך אויך נור דיא וואונדע פֿאָן נייעם אויפֿרייסען, דא זיא מיר שאָן אין מאַנכעס פֿאַללע צום מוסטער דינטען, וויא מאַן אים אונגליק זיך ערמאַננען מיססע. גאָטט האַט אונס דיזעס לייד אויפֿערלעגט; זאָללטען וויר וואָהל ווידער איהן מוררען? ניין, ער איזט גערעכט, וויר וואָללען איינע האַנד קיססען, דיא אונס צו ציכטיגען שיינט; וויר וואָללען פֿעסטעס פֿערטרויען צו איהם פֿאַססען, ער ווירד אונס אויפֿריכטען אונד אונזערע בירדע אונס ערלייכטערן. נור איינע ביטטע, מיין בעסטער פֿאַטער: איבערלאַססען זיא זיך יא ניכט פֿינסטערם, הינשטאַררענדעם גראַמע; צוואַר זינד דיא טהרענען גערעכט, אַבער בעדענקען זיא צוגלייך, דאס נאָך מעהרערע, דאס איהרע קינדער איהרעס ביישטאַנדעס, איהרער אונטערשטיטצונג אונד הילפֿע נאָך בעדירפֿען. אין דיזער ציפֿערזיכט קיססע איך איהנען דיא האַנדע אונד בין מיט קינדליכער עהרפֿורכט איהר געהאָרזאַמער זאָהן.

Nr. 22.

איין זאָהן שרייבט אן זיינע מוטטער איבער דען טאָד דעס פֿאַטערס.

ליבע גוטע מוטטער!

וואָס קאַנן, וואָס זאָלל איך צו איהרער בערוהיגונג זאַגען? אַך, וויר האַבען ביידע איינען פֿערלוסט ערליטטען, דען ניכטס אין דיזער וועלט צו ערזעטצען פֿערמאַג! וויא פֿילע ביטטערע טהרענען האַבע איך שאָן געוויינט; אַבער אין ניכטס פֿינדע איך בערוהיגונג אונד טראָסט, אַלס אין דער רעליגיאָן. יא, יא, עס איזט איין גאָטט, דער דיא מענשען ליבט, אונד דער זאָ ניא פֿערלאָסט! איהם אַלליין אונד דער קראַפֿט, דיא ער מיר פֿערליהען האַט,

ווילל איך פֿערטרויען . ער ווירד אונס שטאַרקען , דאס וויר ניכט גאנץ ערלי-
גען אונטער דעם ענטזעטצליכען שלאגע , אונד דיא טאגע דער פריפֿונג מיט
שטאנדהאפֿטיגקייט אונד ערגעבענהייט איבערשטעהען . צאגען זיא ניכט פֿיר דיא
צוקונפֿט , ליבע מוטטער . שאָן בין איך זעכצעהן יאהרע אלט ; באלד ווירד
דיא צייט איינטרעטען , וואָ איך פֿיר זיא ארבייטען , אונד וואס מיר דער
הימטעל שענקט , אונד מיין פֿלייס ערוואַרבען , מיט איהנען טהיילען קאנן .—
אָ , בעסטע מוטטער , איך פֿיהלע מיך זעהר גליקליך ביא דיזעם געדאנקען ,
האלטען אויך זיא איהן פֿעסט : האבען זיא פֿערטרויען צו גאָטט אונד צו
איהרעם ווילהעלם , דען דער היממעל איהנען צור שטיטצע אויסערלעזען
האט . אללעס , וואס איך האבע , געהאָרט איהנען . זאָ וויא זיא מיך אין
מיינען יוגענדיאהרען פֿערזאָרגטען , זאָ ווילל איך פֿיר זיא זאָרגען אין איהרעם
אלטער דאס איהנען ניכטס מאנגעלע אונד זיא נאָך אין דען שפעטעסטען
יאהרען דען טאג מיינער געבורט זעגנען . יא , יא , דאס זינד אונד בלייבע
מיינע פֿעסטען פֿאָרזאָטצע; פֿערטרויען זיא דענזעלבען אונד טראָקנען זיא איהרע
טהרענען , ער רוהע זאנפֿט , דער ליבע , גוטע פֿאטער . גאָטט פֿערגעלטע איהם
רייכליך , וואס ער אן אונס געטהאן האט ; איך ווערדע זיין אנדענקען לעבענס-
לאָנגליך דאנקבאר פֿערעהרען , אונד מיך ויינער ליבע אונד האָפֿנונג , דיא
ער אין מיך זעטצטע , ווירדיג צו מאכען זוכען . לעבען זיא וואָהל , בעסטע
מוטטער , איך קיססע אים גייסטע דיא טהרענען פֿאָן איהרען וואנגען . ניא
ווערדען זיא פֿערלאססען ווערדען פֿאָן איהרעם זיא קינדליך פֿערעהרענדען זאָהנע .

Nr. 23.

אן איינען פֿאטער איבער דען טאָד זיינעס האָפֿנונגס-פֿאָללען זאָהנעס .

ליבער , טהייערער פֿריינד !

איך האבע מיט יאממער דען הערץ-צעררייסענדען פֿערלוסט ערפֿאהרען , דען
זיא דורך דען טאָד איהרעס האָפֿנונגספֿאָללען זאָהנעס צו ערליידען האטטען .
אָ מאָכטע איך דאָך באלזאם האבען פֿיר איינע זאָלכע וואונדע , דיא ניכטס
צו היילען פֿערמאג , אלס דיא צייט אונד דער הימטעלסווערטס געריכטעטע
בליק דעס גלויבענס אן איינע פֿאָרזעהונג דיא מיט ווייזער אונד גיטיגער האנד
דיא שיקזאלע דער מענשען לענקט ! אך , וויא טאנכעס איזט אונס הינדערן

רונקעל , וואס ערשט דאָרט אין העללעס ליכטע ערשיינען ווירד , וועד וואָללטע בעגרייפען , ווארום קינדער , פאָלל לעבענסקראפט , דיא פריירע אונד דער טראָסט דער עלטערן , פלאָטצליך פאָן איהרער וייטע אונד מיטטען אויס איהרער שאָנסטען לויפבאהן הינוועגגעראפט וועררען : אינרעס גרייזע , דיא שאָן לאנגע דער וועלט ניכט מעהר ניטצען קאָננען , פערגעבליך דיא גראבעס-רוהע זוכען , נאָך דער ויא זיך , פאָן מאנגעל אונד קראנקהייט געבייגט , שאָן לאנגע זעהנען ! אָ פריינר , הירין ליגט עטוואס אונערפאָרשליכעס, דאס אונס ניא גאנץ קלאר וועררען ווירד , זאָ לאנגע וויר איף ערדען וואנדעלן; דאָך זינד אונס מוטהמאססונגען פערגאָננט , דיא דאס הערץ ניכט גאנץ אָהנע טראָסט לאססען .— ווער וויים , וויא פילע הערבע ליידען איהרעם פראנץ נאָך בעפאָרשטאנרען; וויא פילע אונגליקספאָללע איהן טרעפפען זאָללטען • ווערפען ויא איינען בליק אויף איהרען פערשטאָרבענען פריינד מיללער • וויין האָפפנונגספאָללער זאָהן וואורדע שולדלאָז צום קריפפעל געשאָססען אונד שטארב אונטער אונזאָגליכען שמערצען • זינד ויא אין איהרעם אונגליקע ניכט פיל גליקליכער אלס ער ? אונד וויא פילע פאָטער פערלירען איהרע איינ-ציגע זאָהנע , אינרעססען איהנען נאָך צווייא אנדערע האָפפנונגספאָללע קינדער זאָ ליבליך העראן בליהען ? דורך דיזע ווירד דער היסטעל ויא ענטשאָריגען, אונד ויא אויפוואבסען לאססען צו איהרעם טראָסטע. שענקען ויא איהנען איהרע גאנצע צאָרטליכקייט ; איהר הערץ ווירד צוואר איינע צייט לאנג נאָך בלוטען , אבער נאָך אונר נאָך ווירד דיא וואונרע פערנארבען , אונד איהר שמערץ ויך אין פריירינע האָפפנונג אויפלעזען , ראס איהנען אייגסט , וועגן אונזער טאגע-ווערק אויף ערדען פאָללבראכט איזט , איהר פראנץ דאָרט אין דעם בעססערן אנדע דאנקבאר ענטגעגען איילען אונד זיך ניא ווידער פאָן איהנען טרעננען ווירד • זיינע בעשטיממונג הינירדען וואר ערפיללט ; עס ווירד איינע צייט קאָממען , וואָ אויך דיא אונזערע ערפיללט זיין ווירד • ביז דאהין לאססען ויא אונס איינאנדער ליבען אונד דען גלויבען דעס אללגיטינען גאָטטעס פאָרזע-זונג ניא אויפגעבען . — עוויג איהר ויא האָכשאָטצענדער פריינר •

Nr. 24.

איינלאדונג צו איינעם בעזוכע אויף דעם לאנדע •

טהייערסטער פריינד !

מיט דעם פריידיגסטען הערצען האבע איך דיא נאכריכט עמפפאנגען ,

דאס זיא דער באלדיגען הערשטעללונג איהרער געזונדהייט ענטגעגען זעהען · מאֶכטען זיא דאָך אויף איממער פֿאָן עהנליכען צופֿאֶללען פֿערשאָהנט בלייבען ! מיינע אֶנגסטליכען בעזאָרגניססע זינד נון פֿערשוואונדען אונד אן איהרע שטעללע איזט דיא פֿראָהע דאָפֿפֿנונג צוריקגעקעהרט , זיא באלד בייא מיר צו זעהען. איך דארף זיא יעצט אן איהר פֿריהערעס פֿערשפּרעכען , איף איינינע וואָכען מיט מיר אויף דעם לאנדע צו לעבען , ניכט נור עראיננערן , זאָנדערן איהנען אויך דיא ערפֿיללונג דעסזעלבען צור פֿליכט מאכען ; צור פֿליכט , דיא יעצט פֿאָן איהנען פֿאָרדערט , ניכטס צו אונטערלאססען , וואס הילואם פֿיר איהרע געזונדהייט זיין קאנן · איילען זיא דאהער , זאָבאלד עס איהר ארצט ערלויבט, זיך צו דיזער קליינען רייזע אנצושיקקען ; קאָמטען זיא אונד טהיילען זיא מיט מיר דען פֿרייען , פֿראָהען זינן אויף דעם לאנדע , דען איננינערן גענוס דעס לאנדעס , וואָצו דיא נאטור אין איהרען איממער וועכסעלנדען געשטאלטען זאָ פֿריינדליך איינלאדעט · איך ווארטע מיט זעהנזוכט אויף איהרע צוזאגענדע אנטוואָרט אונד עמפֿפֿעהלע מיך איהנען אלס איהר אויפֿריכטיגער פֿריינד .

Nr. 25.

איינעם פֿעררייזענדען פֿריינדע ווירד איין אויפֿטראג געגעבען·

טהֶטלבאֶרער פֿריינד !

דעם פֿערנעהמען נאך ווערדען זיא קינפֿטיגע וואָכע נאך לייפּציג רייזען ; וואָללטען זיא וואָהל ערלויבען , דאס איך זיא דאהין מיט איינעם קליינען אויפֿטראגע בעשווערע ? איך ווינשטע נעמליך איין גוטעס בעמישעס פֿייער-צייג , מיט דען דאצו געהאֶריגען צינדרהאֶלצכען , צו האבען · דירפֿטע איך זיא ביטטען , מיר איין זאָלכעס צו בעזאָרגען ? עס זאָללען דערגלייכען אין מעהרערען האנדלונגען , נאמענטליך אין אויערבאכס האָפֿע, צו האבען זיין · דען פּרייז קאֶננע איך ניכט גענויא , איך לעגע אינדעס פֿאָרלייפֿיג איינען קראָנ-טהאלער דאצו בייא ; איזט ער אונצולאֶנגליך , זאָ ווערדע איך דאס איבריגע מיט דאנק נאכצאהלען ·

איך שמייכלע מיר , דאס זיא דיזע ביטטע פֿרֶיינדשאפֿטליך ערפֿיללען ווער-דען . מיט אללער בריטוויללינקייט שטעהע איך איהנען אין אנדערן פֿאֶללען ווידער צו דינסטען· בלייבען זיא מיין פֿריינד אונד עמפֿפֿאנגען זיא מיינע בעסטע ווינשע צו איהרער רייזע גאנץ דער איהריגע ·

Nr. 26.

איין פֿאטער אן זיינען אין דער פֿרעמדע בעפֿינדליכען זאָהן, דער זיך דעם זינגליכען לעבען ערגעבען האטטע •

דוא ביזט ענטפֿערנט פֿאָן מיר, מיין זאָהן, אונד איך מוס, שטאטט פֿריי־דע אן דיר צו ערלעבען, מאנכעס הערצײַלייד אונד איניגע וועהמוטה איבער דיינע שלעכטע, שימפֿפֿליכע לעבענסווייזע עמפֿינדען • מיר איזט פֿאָן מעה־רערען, דיא ניכט וויט פֿאָן דיינעם יעצטיגען אויפֿענטהאלטסאָרטע אין מאגדעבורג ענטפֿערנט זינד, גלויבווירדיג גענוג געשילדערט וואָרדען, דאס דוא זעהר אויסשווייפֿענד לעבסט • אויף אללע אונאָרדענטליכע ארט זוכסט דוא דיינע געזונדהייט צו צעררידטען, דיין געלד אין גאנץ אוננאָטהיגען אויס־גאבען פֿיר אללערדייא טהאָרהייטען מוטהווילליג צו פֿערשווענדען. דיינע עהרע דיא דוא פֿריהערהין בייא לייטען פֿאָן געזונדעם פֿערשטאנדע אונד גוטע איינזיכטען גענאָססען האסט, איזט גאנץ נאטירליך יעצט פֿערשערצט • דוא הינדערסט דיך אן ערלאנגונג מעהרערער איינזיכט, אין ערווערבונג ניטצליכער פֿערטיגקייטען, אונד איבערהויפט אן דיינעס הערצענס פֿערעדעלונג, זאָ וויא אין דער קולטיווירונג אונד בילדונג דיינעס גייסטעס • אונמאָגליך קאננסט דוא מיט דיר זעלבסט צו פֿרידען זיין, זאָ לאנגע דוא דען מיסברויך שטארקער געטראָנקע דיר ערלויבסט, גיבסט דוא מיינען ערמאהנונגען געהאָר, מאָססיג־קייט צו איבען אונד איבערמאאס אין פֿילערלייא הינזיכט צו פֿערמיידען, אונד ערהאלטע איך פֿאָן אנדערן היראיבער זיכערע קונדע (פֿפֿליכטמאָססיג וואָרע עס פֿיר דיך וואָהל אללערדינגס דאריבער מיר זעלבסט דיינע אייסערונגען מיט צוטהיילען) זאָ בלייבע איך דיין וואָהלגעזיננטער פֿאטער; טיישעסט דוא הינ־געגען מיינע ערוואַרטונגען, זאָ רעכנע אויף קיינע פֿערנערע אונטערשטיטצונג מעהר פֿאָן מיר; דענן דיינע ברידער לעבען נאָך; וויא זאָללען צו גוטען מענ־שען געבילדעט ווערדען, אונד דען אונטעררריכט, דען ויא געניסטען, לאססע איך מיר געוויס עטוואס בעדייטענדעס קאָסטען • קורץ — ווילסט דוא מיין הערץ דורכבאָהרען אונד דיינע גוטארטיגען געשוויסטער בעטריבען, אונוערער פֿאמיליע שאנדע מאכען, זאָ וויססע, דאס איך דיך פֿערנער ניכט מעהר אלס מיינען זאָהן אנוערקענען ווערדע; — דיס אללעס בעהערציגע יעצט טיעף; עס ענטפֿלאָס דעם געקראָנקטען הערצען דיינעס טיעף בעטריבטען פֿאטערס •

Nr. 27.

איין פֿאטער אן זיינען פֿעראירדטען זאָהן :

מיט שווערעס הערצען פֿאנגע איך דיזען בריף אן דיך — מיינען ליידער זאָ זעהר פֿעראירדטען זאָהן אן, אונד פֿאסט וויים איך ניכט, וואס איך דיר זאגען זאָלל. מאֶכטעסט דוא דאס צערריססענע פֿאטערהערץ זעהען קאֶננען, וועלכעס יעצט גראֶסטענטהיילס דיינעטוועגען צו קיינער פֿריידע מעהר קאָמטען קאנן! אָ מיין זאָהן! וויא פֿילע האָפֿפֿנונגען געהען מיט דיר פֿיר מיך אונטער! מיט באנגען בעפֿירכטונגען ענטליס איך דיך, אלס דיא פֿאָר צווייא יאהרע אין דיא פֿרעמדע גינגסט; איך ווארנטע דיך זאָ טרייא פֿאָר דער פֿערפֿיהרונג דיא דיך מיר אונד דיינעם אייגענען גליקקע ענטרייסען קאֶננטע! איך באט דיך זאָ איניג דוא מאֶכטעסט דען גערדאנקען אן גאָטט ניכט אויס דיינער זעלע קאָממען לאססען אונד דאס געבעט ניכט פֿערגעססען — אונד נון מוס איך, נאכדעם איך זאָ לאנגע ניכטס פֿאָן דיר געהאֶרט האבע, ערפֿאהרען, דאס אללעס דיס ניכטס געפֿרוכטעט, — דאס דוא אויף זאָלכען וועגען וואנדעלסט, דיא גאָטט ניכט געפֿאללען אונד דיא דיך, וועגן דוא דארין בעהאררעסט, נאָטהווענדיג צום פֿערדערבען פֿיהרען מיססען.

אָ דאס יעטצט מיינע ביטטען נאָך עטוואס איבער דיך פֿערמאֶכטען! אָ דאס דוא יעטצט נאָך דיא שטיממע דיינעס טרייען, דיך איממער נאָך ליבענ-דען פֿאטערס האֶרען מאֶכטעסט, דער דיך ווארנט, דער דיך מיט לויטער שטיממע צוריקרופֿען מאֶכטע פֿאָן דיינען פֿעראיררונגען! דוא מוסט דאָך געוויס זעלבסט שאָן געפֿיהלט האבען, דאס דוא אויף דיזע ווייזע קיין גליק אונד קיינען איננערן פֿרידען ערלאנגען קאננסט. וועגן דוא אויך אים טוימעל דער פֿער-גניגונגען פֿיללייכט דיא בעססערע שטיממע איבערהאֶרסט, — האט זיא ניכט צוויילען אין שטיללערן אויגענבליקקען צו דיר געשפּראָכען?

אָ פֿליהע! יאקוב! פֿליהע! האסט דוא נאָך ניכט זאָ וויט דיך געאיררט, דאס דוא בייא דיזעם בריפֿע נאָך איינען גוטען פֿאָרזאטץ פֿאססען קאננסט, זאָ איילע אונד קאָמם אין מיינע ארמע; זיא זאָללען געאֶפֿנעט זיין פֿיר דען רייאי-גען — ווירסט דוא קאָממען? גילט דיין פֿאטער דיר נאָך עטוואס, דען דאס לייר אום דיך פֿערצעהרען ווירדע, וועגן דוא פֿערלאָרען גינגעסט? וועגן נאָך איין פֿינקכען פֿאָן ליבע געגען מיך אין דיר איזט, יא וועגן דוא דיין אייגענעס גליק, דיינע אייגענע זעליגקייט ליב האסט, זאָ איילע צו דיינעם טרויערענדען פֿאטער.

Nr. 28.

איין פֿריינר עראיננערט דען אנדערן אן איהר עהעמאַ-ליגעס פֿראָהעס בייזאממען זיין ·

מיין טהייערסטער פֿריינד !

שאָן זינד פֿינף מאָנאטע פֿערפֿלאָססען , זייט איך דיך אין מיינע ארמע שלאָס , אונד דיך אין מיינער פֿאטערשטאדט זאה · הייטע פֿיעל מיר ווידער זאָ שווער דיזע לאנגע צייט דיינער ענטפֿערנונג אויף מיין הערץ , אלס איך אין אונזערם רייזע טאגעבוך דיא ציילען זאה , וועלכע דוא צום אבשיעד אין דאסזעלבע געשריבען האסט . איך ווייס ניכט , אָב דוא דיך דערזעלבען נאָך עראיננערסט ; דאהער שרייבע איך זיא דיר אב , וייל דוא זיא אויך אונ-טער דאס דיינע ווירסט זעטצען קאָננען · איהר זינן איזט נור צו וואהר !

„גליק , רוהע , צופֿרידענהייט זינד אונוואנדעלבאר ניכט פֿיר דיזע ערדע ; עס זינד בלומען איינער אנדערן וועלט , דערען בליטהענשטויב נור צווייילען, אויף דיא אונזערע העראבפֿאָללט · וויר האשען עמזיג נאך איהם ; אבער געמייניגליך פֿערפֿליגט ער שאָן אונטער אונזערן האָנדען . דער שטעטע אום-שוואונג דער צייט ראפֿפֿט איהן אין ויינעם ווירבעל מיט הינוועג , אונד אונס בלייבט נור אין אונזערעם הערצען דאס אנדענקען אן מינוטען , וואָ וויר זעליג-קייטען איינעס אנדערן צושטאנדעס גענאָססען · אבער עמזיג האשען וויר דיא בעגליקקענדען אויגענבליקקע ; זיא מאלען אונס אויך אין דען אונגליקליכען טאגען מיט לעבהאפֿטען פֿארבען דיא פֿערגאנגענען שטיללען , רוהיגען טאגע, אונד ווערפֿען איינען פֿונקען פֿאָן פֿריידע אין אונזער הערץ , דער ניא דארין פֿערלישט.“

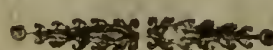
אויך איך בליקקע יעטצט זאָ אויף דיא שטיללען , רוהיגען טאגע צוריק , אין דענען וויר ארם אין ארם דיא בליהענדען געפֿילדע איטאַליענס דורכשטרי-כען · הייל יעדעם פֿיירוג , קראָפֿטיג ערעלן שריפֿטשטעללער , דער גאנץ פֿערטרויט מיט דעם , וואס אין געמאָלרען דער נאטור רייצט , וואָרמט אונד צו זאנפֿטען געפֿיהלען שטיממט , אללע דיזע שאָנהייטען אין איין גראָססעס געמאָלדע אויפֿצופֿאססען פֿערמאג ·

אלס וויר אויף דען האָהען אלפען דער שווייץ שטאנדען , דערען נאָהע דיך יעצט זאָ אָפֿט ענטציקט , אלס וויר אויף דער האָכסטען שפיטצע , איינער דען אנדערן פֿעסט אומפֿאססענד , הינאבבליקטען , אלס דיא אונענדליכען זעען פֿאָר אונזערן אויגען דורך בלויע טעפפיכע זיך אויסדעהנטען , אונד נאָהער בייא אונס

דער ביעלערוועע מיט ויינער קליינען אינזעל לאג , אויף וועלכער דער געפיהל-
פאָללע ר אָ א ו ס ס ע א ו י זאָ רוהיגע טאגע פערלעבטע — אָ , פריינר ,
וואס רופע איך דיר דיזע מינוטען צוריק , דערען עראיננערונג נאָך יעטצט מיר
טהרענען אין דיא אויגען לאָקט ! אויך אין דיינעם הערצען לעבט איהר
אנדענקען נאָך זאָ פריש וויא זאָנסט ; אויך דוא זעהנסט זיא דיר ווידער צוריק
אונד בערויערסט , דאס זיא זאָ קורץ , זאָ פערגאֶנגליך וואהרען · איך לעבע יעצט
היר גליקליך אים קרייזע מיינער מיר טהייערן פערוואנדטען , אין דען מויערן
מיינער פאטערשטאדט · זאָ מאנכער פלאטץ , זאָ מאנכער פערבאָרגענע ,
שטיללע אָרט רופט מיר דיא עראיננערונג אן מיינע יוגענד צוריק , ערנייערט
אבער אויך אָפט דאס אנדענקען אן יענען פלאטץ אויף מיינען רייזען , וואָ איך
עהנליכקייטען מיט געגענדען אום מיינע פאטערשטאדט פאנד , וואָ מיין זעהנענ-
דער , זיך אן דען געזיכטסקרייז העפטענדער בליק דיא טהירמע דערוועלבען
זוכטע · מיר פעהלט איין פריינד אונד איבערהויפט איין הערץ , דעם איך
מיך אנשמיגען קאנן , וועלכעס מיינע געדאנקען גלייך בייא איהרעם ענטשטע-
הען מיט מיר טהיילט · איך מאג עס ניכט אויפצובליקקען צו דער האֶהע ,
צו דער איך זאָנסט אים גייסטע מיך אויפשוואנג , דענן איינע געוואלטיגע
לעערע אין מיינעם הערצען פערביטטערט מיר זעלבסט דאס אנדענקען אן דיא
פערגאנגענע צייט · מאֶכטע איך דאָך נור אויף איניגע טאגע צו דיר מיך
הינשווינגען קאֶננען ! דיין הייטערער , אויפגעוועקטער גייסט ווירדע לייכט דיא
וואָלקען צערשטרייען , דיא זיך אום דען מייניגען געלאגערט האבען · לעבע
וואָהל פאָן דיינעם וואהרען פריינדע ·

רעכענאונטעררי־כט

קעננטניסס דער ציפֿפֿערן ·

1. בעדייטעט איינס ; 2 = צוויא ; 3 = דרייא ;
4. = פֿיער ; 5 = פֿינף ; 6 = זעכס ;
7. = זיבען ; 8 = אכט ; 9 = ניין ;
0. = ניכטס אָדער נול .

לעזען אונד שרייבען דער צאהלען אין ציפֿפֿערן ·

צעהנמאל איינס אָדער צעהן איינהייטען מאכען צוזאממען ווידער איינע איינהייט אויס , אונד צוואר איינע איינהייט דער צווייטען אָרדנונג ·

צעהנמאל 1· ווירד געשריבען 10· וויא הייסען פֿאָלגענדע צאהלען ?
10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 10, 11, 12, 13, 17, 24. 27, 36, 40, 49, 50, 57, 69, 87, 80, 31, 21, 82, 28, 97, 79, 14, 41,
וויא ווערדען פֿאָלגענדע צאהלען אין איינעם ואטצע געשריבען : 10 אונד 66
10 אונד 9 , 20 אונד 7 , 30 אונד 1 , 80 אונד 8 , 4 אונד 50 , 9
אונד 90 , 70 אונד פֿינף , 80 אונד 5 ?

מאן נעננט דיא איינהייטען דער ערשטען אָרדנונג איינער , אונד דיא דער צווייטען אָרדנונג צעהנער , ווייל יעדע איינהייט דער צווייטען אָרדנונג צעהן איינהייטען דער ערשטען אָרדנונג ענטהאֶלט ·

וויא פֿילע איינער אונד צעהנער זינד אין פֿאָלגענדען צאהלען ענטהאלטען:
97, 81, 37, 73, 17, 11, 22, 90, 64, 30, ?

שרייבע פֿאָלגענדע צאהלען נידער : 5 איינער אונד 7 צעהנער , 8 איינער אונד 9 צעהנער , 8 צעהנער אונד 6 איינער , 9 צעהנער אונד 7 איינער , 5 איינער אונד 5 צעהנער ·

10 איינהייטען דער צווייטען אָרדנונג ווערדען אנגעזעהען אלס איינע איינהייט דער דריטטען אָרדנונג · מאן שרייבט דיא איינהייטען דער דריטטען אָרדנונג אין דיא דריטטע שטעללע ; אינדעם מאן דיא ציפֿפֿערשטעללען פֿאָן דער רעכטען צור לינקען האנד ליזט · יעדע איינהייט דער דריטטען אָרדנונג

הייסט הונדערטער ; ווייל יעדע זאָ פילווערטה איזט ווי א 100 איינער.

וויא שפריכט מאן פאָלגענדע ציפפערן אויס , אָדער וויא פיל מאל איינס בעדייטען זיא : 100, 200, 600, 500, 800, 900, 700, 309, 101, 105, 208, 904, 110, 120, 130, 190, 111, 112, 118, 210, 221, 241, 945, 867, 163, 791, 534, 327, 451, ·

10 איינהייטען דער דריטטען אָרדנונג זינד גלייך איינער איינהייט דער פיערטען אָרדנונג ; דיא איינהייטען דער פיערטען אָרדנונג שטעהען אין דער פיערטען שטעללע, אונד זיא הייסען טויזענדער · ליז פאָלגענדע צאהלען 1000, 2000, 7000, 8000, 9000, 3000, 3100, 9400, 3040, 5000, 7080, 1004, 2009, 9009, 8074, 3021, 6025, 3077, 8710, 1807, 7777, 3232, 3223, 1479, 7325, 7641, 8451,

וויא פיל איינער , צעהנער , הונדערטער , אונד טויזענדער זינד אין פאָלגענדען צאהלען ענטהאלטען : 6 , 513 , 908 , 7001 , 3451 , 7091 , 8041 , 7321 , 9099 , 8943 , 2541 , 8457 ?

10 איינהייטען דער פיערטען אָרדנונג בילדען איינע איינהייט דער פינפטען אָרדנונג · איינע איינהייט דער פינפטען אָרדנונג איזט גלייך צעהנטויזענ-דער אונד שטעהען אין דער פינפטען שטעללע ·

וויא הייסען פאָלגענדע צאהלען: 10000, 20000, 30000, 40000, 90000, 70001, 70010, 71000, 80004, 80040, 80401, 84001, 39001, 32005, 30901, 39020, 54101, 56402, 53671, 70084, 99999, 11111, 32145 ?

וויא פיל איינער , צעהנער , הונדערטער , טויזענדער , צעהנטויזענדער זינד אין פאָלגענדען צאהלען ענטהאלטען : 32416 , 28704 , 59321 , 64003 , 81709 , 79407 , 65982 , 79984 , 32222 , 11111 , 34892 , 10001 ?

10 איינהייטען דער פינפטען אָרדנונג ווערדען פעראייניגט אין איינע איינהייט דער זעכסטען אָרדנונג , וועלכע הונדערטטויזענד איינערן דער ערשטען אָרדנונג גלייכקאָממט ·

יענע הייסען דאהער הונדערטטויזענדער אונד זיא שטעהען אין דער זעכסטען שטעללע · ליז פאָלגענדע צאהלען : 100000, 200000, 400000,

800000,300001,300000,400010,300100,301000,310000,
700080, 964041, 877194, 715438, 945221, 999099,

10 איינהייטען דער זעכסטען אָרדנונג זינד איינע איינהייט דער זיבענטען אָרדנונג וועלכע גלייך איזט צעהן הונדערט-טויזענד מאל איינס · צעהן הונדערט טויזענד מאל איינס נעננט מאן איינע מ י ל ל י אָ ן ; דיא ציפפערן דיזער אָרדנונג שטעהען אין דער זיבענטען שטעללע אונד הייסען מ י ל ל י אָ נ ע ר ·

ליז פאָלגענדע צאהלען: 1,000,000, 2,000,000, 5,000,000, 9,000,000, 7,000,000, 6,000,000, 6,001,000 7,004,000, 8,090,004, 7,008,008 .

דאס אללגעמיינע געזעטץ אונזערעס צאהלענזיסטעמס הייסט אלזאָ :

10 איינהייטען איינער אָרדנונג בילדען איינע איינהייט דער נאָכסטען האָהערן אָרדנונג .

דאמיט איהר דאס געזאגטע נאָך בעססער בעגרייפט , זאָ צייכנעט אויף איירען טאפעלן פאָלגענדעס פאכווערק ·

איינער	צעהנער	הונדערטער	טויזענדער	צעהנטויזענדער	הונדערטטויזענדער	מילליאָנער

לעגעט איהר נון איינען קאָפּעק אין דאס ערשטע פאך אָדער אין דיא ערשטע שטעללע , זאָ נעננט מאן דיזען איינען איינער ; צעהן קאָפּעק אינס צווייטע פאך געלעגט , הייסען איין צ ע ה נ ע ר ; צעהן צ ע ה נ ע ר מאכען איינען ה ו נ ד ע ר ט ע ר אויס , אונד מיססען אים דריטטען פאכע שטעהען ; צעהן הונדערטער ווערדען איין א י י נ ט ו י ז ע נ ד ע ר גענאננט , אונד מיססען אין דאס פיערטע פאך געטהאן ווערדען ; צ ע ה ן ט ו י ז ע נ ד ע ר געהאָרען אין דאס פינפטע פאך , אונד הייסען איין צ ע ה נ ט ו י ז ע נ ד ע ר . צ ע ה ן צ ע ה נ ט ו י ז ע נ ד ע ר פינדען איהרען פלאטץ אים זעכסטען פאך , אונד הייסען ה ו נ ד ע ר ט ט ו י ז ע נ ד ע ר ; איינד צעהנהונדערטטויזענדער וועלכע איינע מ י ל ל י אָ ן הייסען , ווערדען אים זיבענטען פאך נידערגעלעגט· דיזעס געזעטץ גילט פיר אללע צאהלען , אלזאָ אויך איבער דיא מילליאָן הינאויס, אונד

איהר ווערדעט אלזאָ בעגרייפֿען, דאס,

10 מילליאָנער גלייך זינד 1 צעהנמילליאָנער,
10 צעהנמילליאָנער „ „ 1 הונדערטמילליאָנער,
10 הונדערטמילליאָנער „ „ 1 טויזענדמילליאָנער,
10 טויזענדמילליאָנער „ „ 1 צעהנטויזענדמילליאָנער,
10 צעהנטויזענדמילליאָנער „ „ 1 הונדערטטויזענדמילליאָנער,
10 הונדערטטויזענדמילליאָנער „ „ 1 בילליאָנער או' זאָ' ווייט'.

נון איזט איך בעגרייפֿליך, ווארום דיא מילליאָנער אין דער זיבענטען שטעללע שטעהען, דיא בילליאָנער אין דער דרייצעהנטען אונד דיא טרילליאָנער אין דער נייִנצעהנטען. איבעט איך אים לעזען פֿאָלגענדער צאהלען!

7,834,536. 14,521,000. 82,300,051. 100,000,000.
123,456,789,012. 1,010,010,101. 10,000,000.
100,000,000,000. 72,145,938,912.
5,000,000,000,000. 1,000,000,000,000,000.
1,000,000,000,000,000,000. 100,100,100,100.

דיא בעדייטונג דער ראָמישען ציפפערן ·

I = 1	IX = 9	XXIV = 24
II = 2	X = 10	XXXIX = 39
III = 3	XI = 11	XL = 40
IV = 4	XII = 12	L = 50
V = 5	XIII = 13	LX = 60
VI = 6	XIV = 14	LXXXIV = 84
VII = 7	XIX = 19	XC = 90
VIII = 8		

C = 100	M = 1000
CD = 400	MM = 2000
D = 500	MDCCCLIII = 1853

צוזאמֶמען צאָהלען (אדדירען) גאנצער צאהלען ·

צאהלען, וועלכע אדדיערט ווערדען זאָללען , הייסען סוממאנדען , אונד דיא צאהל , וועלכע זאָ פֿיל איינהייטען ענטהאָלט , אלס דיא סוממאנדען צוזאממען , סוממע · דיזעס צייכען = בעדייטעט איזט , אונד הייסט גלייכהייטסצייכען·

5	6	1		ערשטער סוממאנד
3	3	2	=	צווייטער
2	9	3	=	דריטטער
1	8		=	פֿיערטער
11	26	6		סוממע .

13	112
7	16
15	321
25	21
10	110
70	580

אדדיר-טאבעללע

1 אונד 1 איזט 2	4 אונד 1 איזט 5	7 אונד 1 איזט 8
1 „ 2 = 3	4 „ 2 = 6	7 „ 2 = 9
1 „ 3 = 4	4 „ 3 = 7	7 „ 3 = 10
1 „ 4 = 5	4 „ 4 = 8	7 „ 4 = 11
1 „ 5 = 6	4 „ 5 = 9	7 „ 5 = 12
1 „ 6 = 7	4 „ 6 = 10	7 „ 6 = 13
1 „ 7 = 8	4 „ 7 = 11	7 „ 7 = 14
1 „ 8 = 9	4 „ 8 = 12	7 „ 8 = 15
1 „ 9 = 10	4 „ 9 = 13	7 „ 9 = 16
2 „ 1 = 3	5 „ 1 = 6	8 „ 1 = 9
2 „ 2 = 4	5 „ 2 = 7	8 „ 2 = 10
2 „ 3 = 5	5 „ 3 = 8	8 „ 3 = 11
2 „ 4 = 6	5 „ 4 = 9	8 „ 4 = 12
2 „ 5 = 7	5 „ 5 = 10	8 „ 5 = 13
2 „ 6 = 8	5 „ 6 = 11	8 „ 6 = 14
2 „ 7 = 9	5 „ 7 = 12	8 „ 7 = 15
2 „ 8 = 10	5 „ 8 = 13	8 „ 8 = 16
2 „ 9 = 11	5 „ 9 = 14	8 „ 9 = 17
3 „ 1 = 4	6 „ 1 = 7	9 „ 1 = 10
3 „ 2 = 5	6 „ 2 = 8	9 „ 2 = 11
3 „ 3 = 6	6 „ 3 = 9	9 „ 3 = 12
3 „ 4 = 7	6 „ 4 = 10	9 „ 4 = 13
3 „ 5 = 8	6 „ 5 = 11	9 „ 5 = 14
3 „ 6 = 9	6 „ 6 = 12	9 „ 6 = 15
3 „ 7 = 10	6 „ 7 = 13	9 „ 7 = 16
3 „ 8 = 11	6 „ 8 = 14	9 „ 8 = 17
3 „ 9 = 12	6 „ 9 = 15	9 „ 9 = 18

אדדירע פֿאָלגענדע צאהלען .

1) 1 אונד 2 אונד 3 אונד 4 אונד 5 אונד 6 אונד 7 אונד 8 אונד 9
אונד 10 = ?
2) 4 אונד 5 אונד 6 אונד 9 אונד 1 אונד 3 אונד 2 אונד 8
אונד 9 = ?
3) 1 אונד 15 אונד 14 אונד 2 אונד 5 אונד 6 אונד 13 אונד 7
אונד 18 = ?
4) 41 אונד 12 אונד 101 אונד 115 אונד 50 אונד 64
אונד 75 = ?
5) 658 אונד 934 אונד 26 אונד 5834 אונד 321 אונד 6
אונד 26 = ?
6) 84523 אונד 39 אונד 9876 אונד 3289 אונד 346 אונד 28
אונד 13 = ?

(10	(9	(8	(7
40	63458	321	7777
658	40832	589	5324
73	21346	6725	921
9	9387	9892	4
268	456	671	876
134	54321	22	392
8967	67890	4325	781
532	758	567	679
10681	258448	23112	16754

אבציהען (סובסטראהירען) .

דיא יעניגע צאהל , וועלכע פֿערמינדערט ווערדען זאָלל , נעננט מאן דיא פֿאָללצאהל (מינוענד) , אונד דיא אבציהענדע צאהל דיא אבצוגסצאהל (דען סובסטראהענד) אונד דיא צאהל וועלכע איבריג בלייבט , דיא אונטערשיעדס-צאהל (דען אונטערשיעד אָדער רעסט אָדער דיפֿרענץ) . דער צייכען דער סוב-

סטראקציאָן איזט — אונד הייסט וועניגער אָדער מינוס . עס קאָממט צווישען פֿאָללצאהל צו שטעהען · יענע פֿאָראן ·

6 וועניגער 4 $=$ 6 $-$ 4 $=$ 2

67895	36	12	6	פֿאָללצאהל
678	12	8	4	אבצוגסצאהל
67217	24	4	2	רעסט

1000	408	80094003	6928
4	9	498456	5934
996	399	79595547	994

זעטצע פֿאָלגענדעס ביז נולל פֿארט ·

92=2—94 ; 94=2—96 : 96=2 —98 ; 98=2—100
84=4—88 ; 88=4—92 ; 92=4—96 ; 96=4—100
80=5—85 ; 85=5—90 ; 90=5—95 ; 95=5—100
65=5—70 ; 70=10—80 ; 80=10—90 ; 90=10—100

7	4	5	6	7	2	3	4	5	3
2	5	8	9	3	6	9	8	7	6
4	8	6	7	3	5	3	5	7	7

9	7	4	9	6	7	8	9	3
1	9	2	9	4	5	3	8	5
7	8	2	0	2	2	5	0	8

אויפֿגאבע

איין פֿוהרמאן האט פֿאָלגענדע גיטער געלאדען : 73 (℔) פּפֿונד קאַפֿפֿעע, 376 ℔ צוקקער , 700 ℔ ראָזינען , 70 ℔ טהעע · ער לאדעט דאפֿאָן אויס 409 ℔ . וויא פֿיל ℔ האט ער נאָך געלאדען ?

דער 30 יאֶהריגע קריג ענדעטע 1648 ; וואנן פינג ער אן ?
דער 7 יאֶהרינע בעגאנן 1756 ,,וואנן ענדיגטע ער ?
קאָלאָמבוס ענטדעקטע אמעריקא 1492 וויא לאנגע איזט דיזעס געשעהען ?
ווענן דוא יעצט 12 יאהרע אלט ביזט , אין וועלכעם יאהרע ביזט דוא געבאָרען ?

פערפילפאכען (מולטיפליצירען)

דיא יעניגע צאהל , וועלכע פערפילפאכט ווערדען זאָלל , הייסט דיא גרונדצאהל (מולטיפליקאנד) ; אונד דיא , וועלכע דיא גרונדצאהל פערפילפאכט , הייסט ווידערהאָלונגסצאהל (מולטי-פליקאטאָר) ; דיא דורך דיא מולטיפליקאציאָן ענטשטאנדענע צאהל הייסט דאס פראָדוקט .

דאס צייכען דער מולטיפליקאציאָן איזט × אָדער (׳) אונד הייסט מאל ; עס ווירד צווישען דיא צו מולטיפליצירענדען צאהלען וועלכע מאן אויך פאקטאָרען נעננט , געזעטצט .

3 מאל 3 = 3 × 3 = 9 .

גרונדצאהלען אָדער מולטיפליקאנדען ,	8	7	6	5
ווידערהאָלונגסצאהלען אָדער מולטיפליקאטאָרען ,	6	5	4	3
פראָדוקט	48	35	24	15

24	76	462	458	3758
70	10	403	400	5000
1,680	760	1386	183,200	18,790,000
		1848		
		186,186		

מולטיפליצירע 1230 מיט 2 , 3 , 4 ,
1317 ,, 9 , דאס פראָדוקט מיט 10 אונד זאָ פאָרט מיט 11 , 12 , 13 , 14 , 15 ביז 20 .

מולטיפליצירע 291 מיט 10, 100 , 1000 , 101 , 2004 , 10004, 100,000 . וועלכעס איזט דאס פראָדוקט פֿאָן 1840 אונד 1782?

וועלכע צאהל ענטשטעהט, ווענן דוא 1840 קוואדריערסט, דאס הייסט מיט זיך זעלבסט מולטיפליציערסט?

וויא גראָס איזט 54 × 79 × 6 × 13 ?
478 × 236 × 86 × 72 × 19 × 2 ?

וועלכעס איזט דאס פראָדוקט אללער צאהלען פֿאָן 1 ביז 50?

ווער טאֶגליך 25 קאָפּעק אויסגיבט , וויא פֿיל אים יאהר ?

איין קויפֿמאן קויפֿט 5809 צענטנער וואארע צו 6 רובעל אונד פֿערקויפט דיא וואארע ווידער, דען צענטנער צו 8 רובעל, וויא פֿיל געוואנן ער בייא דעם האנדעל ?

איין גרייז איזט 96 יאהר אלט , וויא פֿיל טאָגע אונד שטונדען זינד דאס ?

ווענן דער באָגען פאפּיר 3 קאָפּעק קאָסטעט, וואס קאָסטען 3 בוך פאפּיר ?

15 רובעל זילבער זינד וויא פֿיל קאָפּעק ?

טהיילען (דיפֿידירען)

דיא צאהל וועלכע געטהיילט ווערדען זאָלל , הייסט דאס גאנצע (דיווידענד) , אונד דיא, וועלכע יענע טהיילט , הייסט דער טהיילער (דיוויזאָר) ; דיא צאהל וועלכע געזוכט ווירד, הייסט קוואָטיענט (Quotient). דאס וואס בייא דער טהיילונג איבריג בלייבט, הייסט דער רעסט . דאס צייכען דער דיוויזיאָן איזט (:) אונד הייסט אין ; עס ווירד צווישען דיוויזאָר אונד דיווידענד געזעצט.

2 : 7 = 3 היער דאס גאנצע 7 , דער טהיילער 2 , דער Quotient 3, אונד דער רעסט 1 .

וויא אָפּט איזט 2 ענטהאלטען אין 8 , 10 , 16 , 20 , 28 , 36 , 48 ?
וויא אָפּט איזט 2 ענטהאלטען אין 5, 9, 13, 17, 19 , 25, 37 , 53 ?
וויא אָפּט איזט 3 ענטהאלטען אין 9, 15, 21, 30, 42 , 57 , 78 , 81 ?
וויא אָפּט איזט 3 ענטהאלטען אין 11 , 19 , 23 , 31 , 29 , 62 , 80 ?
וויא אָפּט איזט 4 אין פֿאָלגענדען צאהלען ענטהאלטען: 8 , 16 , 28 , 36 , 56 , 68 , 67 , 23 , 35 , 47 , 65 , 73 , 82 , 92 ?

```
4 : 484 = 121        13 : 82670 = 6359
    4                     78
    --                    --
     8                     46
     8                     39
    --                     --
      4                     77
      4                     65
    --                     ---
     ==                     120
                            117
                            ---
                            - -3
```

אויף דיזע ווייזע טהיילע דורך 2 פֿאָלגענדע צאהלען: 4, 45, 468 , 4682.

דורך 3 דיפּידירע. 6, 69, 693, 6936, 69369.
דורך 4 „ 19 , 160 , 1608 , 16084.

וויא אָפּט איזט 6 ענטהאלטען אין: 6 , 63 , 636, 6360 ?
וויא אָפּט קאננסט דוא 8 וועגנעהמען פֿאָן: 84 , 840 , 8408 , 84084 , 840840 ?
וויא אָפּט איזט 6 ענטהאלטען אין 6 , 60 , 601 , 6012, 61020?
טהיילע 18 דורך 1 , דאנן דורך 2 , 3 אונד זאָ ווייטער ביז 18.
טהיילע 1346 דורך 2 , 6 , 9 , 15 .
טהיילע 7248 דורך 2 , 3 , או. זאָ ווייטער ביז 10 .
דיפּידירע 7984860 דורך 12 , 13 , 14 , ביז 20 .

22 : 9432.	211 : 8442.
29 : 12346.	421 : 531807.
36 : 1284.	368 : 87560286.
72 : 70931.	7419 : 38904520.
98 : 71254.	20094 : 4876908.
87 : 709301.	453200 : 6789456800.

1000 קאָפּעק זינד וויא פֿיל רובעל ? 200 צעהנער קאָפּעק זינד וויא פֿיל רובעל ? 800 פֿינפֿער קאָפּעק זינד וויא פֿיל רובעל ? 100,000 לאָטה זינד וויא פֿיל ℔ ?

98765430 טאגע , וויא פֿיל שטונדען ?

3768392 רובעל , וויא פֿיל דוקאטען צו 3 רובעל ?

וויא אלט ווירדע איין מענש ווערדען, וועלכער איינע מיללי‌אָן סעקונדען לעבטע ?

פֿיהרע פֿאָלגענדעס אויס : 487 אונד 9670 אונד 23820 — 390 אונד 8589 אונד 15980) אונד 36 : 24.

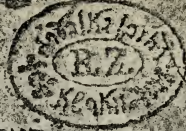
עבען זאָ פֿאָלגענדעס : 1236 אונד 9894 אונד 290 אונד 290 אונד 7209 אונד 346 — (1125 אונד 8782 אונד 199 אונד 125 אונד 6998 אונד 284) א־96 : 125 .

צייטען •

יאנואר 31 טאגע , פֿעברואר 28 (29) טאגע , מערץ 31 טאגע , אפריל 30 טאגע , מייא 31 טאגע , יוניא 30 טאגע , יוליא 31 טאגע , אויגוסט 31 טאגע , סעפּטעמבער 30 טאגע , אָקטאָבער 31 טאגע , נאָוועמבער 30 טאגע , דעצעמבער 31 טאגע.

דיא פֿיער יאהרעס צייטען : פֿריהלינג , זאָממער , הערבסט , ווינטער.

דאס איין מאל איינס

1 × 1 = 1	5 × 1 = 5	8 × 1 = 8
2 „ 2 „ 4	5 „ 2 „ 10	8 „ 2 „ 16
2 „ 3 „ 6	5 „ 3 „ 15	8 „ 3 „ 24
2 „ 4 „ 8	5 „ 4 „ 20	8 „ 4 „ 32
2 „ 5 „ 10	5 „ 5 „ 25	8 „ 5 „ 40
2 „ 6 „ 12	5 „ 6 „ 30	8 „ 6 „ 48
2 „ 7 „ 14	5 „ 7 „ 35	8 „ 7 „ 56
2 „ 8 „ 16	5 „ 8 „ 40	8 „ 8 „ 64
2 „ 9 „ 18	5 „ 9 „ 45	8 „ 9 „ 72
3 × 1 = 3	6 × 1 = 6	9 × 1 = 9
3 „ 2 „ 6	6 „ 2 „ 12	9 „ 2 „ 18
3 „ 3 „ 9	6 „ 3 „ 18	9 „ 3 „ 27
3 „ 4 „ 12	6 „ 4 „ 24	9 „ 4 „ 36
3 „ 5 „ 15	6 „ 5 „ 30	9 „ 5 „ 45
3 „ 6 „ 18	6 „ 6 „ 36	9 „ 6 „ 54
3 „ 7 „ 21	6 „ 7 „ 42	9 „ 7 „ 63
3 „ 8 „ 24	6 „ 8 „ 48	9 „ 8 „ 72
3 „ 9 „ 27	6 „ 9 „ 54	9 „ 9 „ 81
4 × 1 = 4	7 × 1 = 7	10 × 1 = 10
4 „ 2 „ 8	7 „ 2 „ 14	10 „ 2 „ 20
4 „ 3 „ 12	7 „ 3 „ 21	10 „ 3 „ 30
4 „ 4 „ 16	7 „ 4 „ 28	10 „ 4 „ 40
4 „ 5 „ 20	7 „ 5 „ 35	10 „ 5 „ 50
4 „ 6 „ 24	7 „ 6 „ 42	10 „ 6 „ 60
4 „ 7 „ 28	7 „ 7 „ 49	10 „ 7 „ 70
4 „ 8 „ 32	7 „ 8 „ 56	10 „ 8 „ 80
4 „ 9 „ 36	7 „ 9 „ 63	10 „ 9 „ 90

פֿערבעססערטע אייניגע הויפּטפֿעהלער

זייטע	צייל	אנשטאטט	צו לעזען
7	5	בעוועס	באוועס
"	6	בעועס	באועס
"	9	גרעססט	גראָססע
"	18	הערע	פֿאָרע
10	6	עפּטמאס	עפּטואס
"	35	ווארדע	[illegible]ע
11	4	איינאנגרער	איינאנדער
12	1	הערען	האָרען
13	26	דאפֿאן ,	דאפֿאן ;
14	25	ציכטהייע	צוכטהייע
"	31	פֿיגירען	פֿיגורען
16	16	מענש ·	מענש ,
18	7	אים	אום ,
"	10	איינמאהל	איינמאל
"	12	וועסטוועגען	וועסטועבען
19	29	ויך	[illegible]ך
"		וענן	[illegible]ענן
20	34	גימבעויטצערס	געמבעזיטצערס
22	1	געשעפֿם	געשעפֿט
28	18	שווער	שווער ,
52	12	פֿריען	פֿרייען
53	14	גענגען	געגנען
56	9	וואָרגע	[illegible]גע
59	4	קאָנגען	קאָנגען ,
"	8	ריא	ריה
61	11	פֿאנר	פֿאנר
62	6	גול	צלל
64	23	צערגמויוערנק	צערגמויוערנד

